

Adrian Nicolae Petcu

**SF. CUV.
MĂRTURI
SITOR**

**ARSE
NIE**

DE LA

PRISLOP

**SFÂNTUL CUVIOS MĂRTURISITOR
ARSENIE DE LA PRISLOP
- O BIOGRAFIE DOCUMENTARĂ -**

EDITURA EPISCOPIEI DEVEI ȘI HUNEDOAREI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETCU, ADRIAN NICOLAE

Sfântul Cuvios Mărturisitor Arsenie de la Prislop: o biografie documentară / Adrian Nicolae Petcu ; carte tipărită cu binecuvântarea Presfințitului Părinte Nestor, Episcopul Devei și Hunedoarei. - Deva : Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2025
ISBN 978-630-6591-16-9

2

929

DTP & Layout: Pr. Mircea Mihuleț
Corectură: Cătălin Ungureanu

© Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2025
All rights reserved / Toate drepturile rezervate

Adrian Nicolae Petcu

**Sfântul Cuvios Mărturisitor
Arsenie de la Prislop
– o biografie documentară –**

**Tipărită cu binecuvântarea
Presfințitului Părinte Nestor,
Episcopul Devei și Hunedoarei**

**Editura Episcopiei Devei și
Hunedoarei
2025**

Introducere

În demersul de față am pornit cu gândul de a reconstitui o biografie a Sfântului Cuvios Mărturisitor Arsenie de la Prislop cu ajutorul surselor istorice și a celor duhovnicești, cele mai multe inedite. Din cauza numeroaselor lucrări scrise despre părintele Arsenie, multe parazitare, am considerat mai util a face abstracție de ele și a ne construi discursul hagiografic prin identificarea și analizarea fiecărei surse istorice pe care am avut-o la îndemână. De aceea, biografia pe care am redactat-o este una documentară, încărcată de texte din izvoare istorice, tocmai pentru a spulbera principalele controverse care planează asupra părintelui Arsenie și care se datorează fie unei lipse de documentare, fie unor opinii exprimate în necunoaștere de cauză în raport cu contextul istoric și care mai apoi, „rostogolite în timp”, au condus la conturarea unor aprecieri total nedrepte și lipsite de autenticitate în dreptul marelui duhovnic.

Izvoarele istorice și duhovnicești la care am apelat sunt următoarele, în ordinea la care am avut acces: arhivele fostei Securități, aflate la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității; arhiva fostului Departament al Cultelor; arhiva Arhiepiscopiei Aradului; arhiva și biblioteca mănăstirii Hodoș-Bodrog; arhiva Arhiepiscopiei Râmnicului; arhiva Mitropoliei

Ardealului, Biblioteca mitropolitană din Sibiu, arhiva și Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus. De asemenea, de mare folos ne-au fost izvoarele duhovnicești rămase de la părintele Arsenie, adică o parte din manuscrisele de la Sinaia publicate în mai multe forme, în cărțile: *Cărarea Împărăției*, *Cuvinte vii* și „*Omul îmbrăcat în haină de in și îngerul cu cădelniță de aur*”. Dintre materialele de la Sinaia, deocamdată, unele ne-au fost inaccesibile, din cauza ineditului lor, precum manuscrisele aduse de părintele Arsenie din muntele Athos.

Din această listă lipsește mai ales arhiva Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, unde se pot găsi surse privind activitățile misionare ale părintelui Arsenie din Ardeal (mai-iunie 1949), ajutoarele patriarhului Justinian Marina pentru mănăstirea Prislop, venirea în București și activitatea părintelui Arsenie la Atelierul de pictură de la Schitul Maicilor (1961-1967), date despre perioada pictării Bisericii Drăgănescu de la Comisia de Pictură a Patriarhiei Române etc. Alte surse istorice pe care le considerăm importante în creionarea biografiei părintelui Arsenie sunt documentele de la Starea civilă din București, la care nu am avut acces până în prezent, dar și numeroase alte materiale din arhiva Mitropoliei Ardealului, precum: raportul părintelui Arsenie către mitropolitul Nicolae Bălan, privind viețuirea la muntele Athos (1939); lucrarea de traducere și editare a *Filocaliei* (1943-1948); participarea părintelui Arsenie la sfințirea bisericilor „Sfânta Treime” - Tocile din Brașov (1946) și

a bisericiuței Reginei Maria de la Bran (1947); inventarul făcut la mănăstirea Prislop (noiembrie 1948-ianuarie 1949) etc. O altă sursă istorică la care nu am avut acces a fost arhiva mănăstirii Prislop (1949-1960), cu excepția unui dosar de corespondență din perioada 1949-1952. De asemenea, arhive care mai pot oferi informații deosebite despre părintele Arsenie ar trebui să se regăsească la unele parohii, precum: Bogata Olteană, „Sfântul Elefterie” din București, Boteanu - București sau Drăgănescu.

Cu toate acestea, considerăm că am reușit să conturăm o biografie preliminară obiectivă și documentată a părintelui Arsenie Boca. A fost un demers cronofag, dar cu împliniri și satisfacții sufletești nebănuite la momentul începerii acestui proiect.

Nașterea. Studiile și formarea duhovnicească

Sfântul Cuvios Mărturisitor Arsenie Boca s-a născut la 29 septembrie 1910, în Vața de Sus, județul Hunedoara, în familia lui Iosif Petru Boca și Creștina Popa, oameni simpli. Tatăl era de profesie cizmar, originar din Brad și de confesiune greco-catolică, iar mama din Vața de Sus, ortodoxă. La botez, în ziua de 16 octombrie 1910, pruncul a primit numele de Zian-Vălean în credința creștin-ortodoxă, conform evidenței păstrate în Biserica parohială ortodoxă din Vața de Sus¹. Din cauza greutăților materiale și probabil pentru a merge la școală, tatăl său îl dă în grija sorei, Ana Boca, din orașul Brad. Aici este remarcat de fiul Anei Boca, învățătorul Vasile Crucin, director al Școlii primare din Buteni, județul Arad. Tânărul Zian este luat de învățător la Buteni, unde probabil urmează clasele primare în particular². În martie 1922, deci când avea

¹ Iovu Mihut, *Copilăria Părintelui Arsenie Boca-documentar*, Arad, Editura Icona, 2012, pp. 40-45 (facsimile). Zian Boca a mai avut o soră, Viorela-Minca, născută la 22 martie 1913, care a fost botezată tot în credința creștin-ortodoxă, dar a murit în același an, la 12 octombrie (*Ibidem*, p. 47).

² *Ibidem*, pp. 32-33, 55. Tatăl său a fost plecat în America, dar nu se poate stabili dacă înainte sau după divorț (*Ibidem*, p. 32). În 1946, părintele Arsenie avea să-i mulțumească binefăcătorului său, Vasile Crucin, cu un exemplar din primul volum al *Filocaliei*, pe care îi scria: „Nu uit niciodată că începutul meu cu școala ți-l datorez ție și stăruințelor tale pe lângă ai mei” (*Apud* Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – „Omul îmbrăcat în haină de în și îngerul cu cădelniță de aur”*, Deva, Editura Charsima, 2008, p. 41).

vârsta de 12 ani, părinții săi divorțează³. Tot în 1922, se înscrie la Liceul teoretic „Avram Iancu” din Brad, pe care îl termină în 1929 ca șef de promoție. De altfel, în curtea acestei școli se află și astăzi gorunul pe care tânărul Zian Boca l-ar fi plantat la absolvire⁴. În timpul școlii a fost mult apreciat, de către colegul său Petre Boldor, viitor preot la Arad, care spunea despre el: „Exceptional înzestrat, de o voință extraordinară, o memorie formidabilă, o putere de muncă și o tenacitate ieșită din comun”.

Deși înclina spre științele pozitive, gândindu-se să urmeze școala de aviație, din cauza sărăciei, în toamna anului 1929, tânărul Zian Boca s-a înscris la Academia Teologică din Sibiu. Nu era totuși o întâmplare, deoarece încă din timpul liceului, după cum avea să spună mai târziu într-o autobiografie, „mi se remarcă o anumită înclinație spre singurătate și spre probleme de religie, chiar peste puterile mele de atunci. Așa de pildă am o carte a lui Immanuel Kant, *Religia în limitele rațiunii*, iscălită Boca Zian, cl. a IV-a liceu. [...] Drept aceea, a biruit înclinația contemplativă sau speculativă”⁵. Deși era bursier, pentru a se întreține, în 1931 a fost nevoit să vândă casa părintească⁶.

În anul 1933, a finalizat studiile la Academie, obținând absolutoriu în Teologie cu lucrarea *Încercări*

³ Iovu Mihut, *op. cit.*, p. 37. Tatăl său a decedat la vârsta de 45 de ani, de tuberculoză, la 19 iunie 1926, iar mama sa la 6 decembrie 1951 (Iovu Mihut, *op. cit.*, pp. 32-34).

⁴ Romulus Neag, *Părintele Arsenie Boca în „Alma Mater Zarandensis”, în „Gândirea”, serie nouă, an VI, nr. 5-6/1997, p. 29.*

⁵ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 17 (Autobiografie din 1945).

⁶ *Ibidem*; Iovu Mihut, *op. cit.*, pp. 22-23.

asupra vieții duhovnicești⁷. Ulterior, în perioada noiembrie 1947 - martie 1948, părintele Arsenie a dat examenele de diferență și a susținut lucrarea pentru obținerea diplomei de licență, perioadă în care a locuit în internatul Academiei, după cum solicitase în cererea înaintată la mitropolitul Nicolae Bălan: „Simțind trebuința aprofundării cunoștințelor de teologie, spre a servi mai bine țintele mănăstirii, în noua ei ctitorie, cu smerenie vă rog să binevoiți a-mi încuviința continuarea studiilor teologice, începând cu echivalarea diplomei de licență, obținută la Academia «Andreiana» din Sibiu, din 1933”⁸.

În vacanțele studențești, Zian Boca se ocupa cu pictura. La intervenția profesorului Nicolae Popovici, viitorul episcop al Oradiei, începând cu anul 1933, Zian Boca este trimis cu bursă de către mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, ca să urmeze Academia de Arte Frumoase din București, secția Arte Decorative. Începând cu noiembrie 1936, Zian Boca locuia la Internatul teologic din București, din incinta fostei mănăstiri Radu Vodă. Deoarece fusese hirotonit ca diacon, tânărul Zian Boca slujea în biserica Internatului teologic din București⁹. Aici era considerat de către conducerea școlii ca „unul dintre cele mai distinse elemente ale secțiunii decorative și ca un deosebit element de stimulare pentru colegii săi și un exemplu vădit de sârguință, talent și pricepere”¹⁰. Din

⁷ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 18.

⁸ AMA, dosar III-56-1947; AMrii Brâncoveanu, dosar nr. 1/1947, f. 18.

⁹ AMA, dosar V-944-1933, f. nenum.; Idem, dosar III-296-1933, ff. nenum.; Idem, dosar III-262-1936, f. nenum.; Idem, dosar III-345-1937, f. nenum.

¹⁰ Idem, dosar III-303-1934, f. nenum.

aceste motive, în iunie 1936, profesorul Costin Petrescu îl invită să facă practică în atelierul său de pictură, pentru ca ulterior să-l cheme să zugrăvească scena intrării domnitorului Mihai Viteazul din ansamblul pictural al Ateneului Român¹¹.

În iulie 1938, Zian Boca finalizează studiile la Academia de Arte Frumoase¹². Tânărul absolvent a făcut anul de practică alături de profesorul său, pictând în frescă la biserica „Sfântul Dumitru” din Bixadul Oltului, județul Covasna¹³, abia ridicată. Aflat la Bixad, la 7 august 1938, Zian Boca trimitea o scrisoare mitropolitului Nicolae Bălan, prin care îi mulțumea pentru susținerea studiilor la București: „Am datoria de a vă mulțumi Înaltpreasfinției Voastre și Preacucernicilor sfetnici, pentru că mi-ați purtat de grijă și mi-ați dat toată ocrotirea părintească pe tot intervalul studiilor”¹⁴. În răspuns, mitropolitul arăta: „Am luat act cu plăcere de raportul despre studiile încheiate cu succes la Academia de Arte Frumoase din București. Ne vei comunica planurile ce ți-ai combinat pentru viitor, pentru că intențiunea noastră este să te ajutăm a te desăvârși în pictura bisericească”¹⁵. Tot la București, Zian Boca a audiat cursurile de Teologie Mistică

¹¹ La 26 mai 1938, fresca a fost inaugurată în prezența regelui Carol al II-lea. Întreaga lucrare s-a realizat sub coordonarea pictorului Costin Petrescu, în perioada mai 1933-aprilie 1937 (cf. Elena Cercel, *Marea frescă de la Ateneul român – creația pictorului Costin Petrescu*, în „Noema”, vol. XI/2012, p. 485).

¹² AMA, dosar III-345-1937, f. nenum.

¹³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 309 (Declarație din 1948).

¹⁴ AMA, dosar III-345-1937, f. nenum.

¹⁵ *Ibidem*.

ale profesorului Nichifor Crainic și de Antropologie susținute de profesorul Francisc Rainer de la Facultatea de Medicină¹⁶.

Ulterior, în martie-iunie 1939, ierodiaconul Zian Boca a viețuit în muntele Athos, pentru a căpăta din experiența duhovnicească athonită și a aprofunda arta zugrăvirii bizantine, cu o bursă din partea Arhiepiscopiei Sibiului¹⁷. În acest sens, într-o scrisoare către Sfânta Chinotită din Muntele Athos, din 18 noiembrie 1938, vorbind despre refacerea mănăstirii voievodale de la Sâmbăta de Sus, mitropolitul Nicolae Bălan solicita primirea lui Zian Boca pentru o perioadă de timp, ca „să învețe toată rânduiala duhovnicească, precum și meșteșugul artei bizantine, așa cum se păstrează acestea în sfintele mănăstiri ale Sfântului Munte Athos și pe acestea să le aducă acum din nou în sfânta mănăstire a fericitului nostru domn. Călduros, vă rog, deci să binevoiți a-l primi și rându-i în mănăstirea în care știți că poate să studieze mai bine arta bizantină și poate să ducă o viață călugărească superioară. Vă rugăm, de asemenea, a vă îngriji să-i dați și un părinte duhovnicesc în mănăstirea respectivă”¹⁸.

Abia în ianuarie 1939, Zian Boca a primit acordul Patriarhiei Ecumenice și viza statului grec, pentru a merge în Sfântul Munte, timp de o lună. Ulterior, șederea

¹⁶ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 19 (Autobiografie din 1945).

¹⁷ Pavel Cherescu, *Bursierii mitropolitului Nicolae Bălan*, în vol. „Slujitor al Bisericii și al neamului. Părintele prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române la împlinirea vârstei de 70 ani”, Cluj-Napoca, 2002, p. 637.

¹⁸ AMA, dosar III-728-1938, f. nenum.

părintelui s-a prelungit încă de două ori. El a ajuns în Sfântul Munte abia în martie 1939, unde va fi cercetat câteva mănăstiri și a viețuit la chilia românească „Sfântul Ipatie” de pe teritoriul mănăstirii Vatoped, unde i-a cunoscut pe părinții: Teodosie Domnaru (superior), Dometie Trihenea și Ghenadie Cornățan, toți originari din Ardeal. De asemenea, părintele Arsenie l-a avut ca duhovnic pe bătrânul ieromonah Antipa Dinescu, fost egumen al schitului românesc Prodromu, fost stareț la mănăstirea Căldărușani și viețuitor al chiliei „Sfântul Ioan Botezătorul”, aflat în apropierea mănăstirilor Stavronichita și Pantocrator. De la acesta, părintele Arsenie a copiat fragmente din *Filocalia*, probabil tradusă în limba română, pe care le-a adus la mănăstirea Sâmbăta¹⁹.

La Muntele Athos, părintele Arsenie viețuiește până la 8 iunie 1939, când se întoarce în țară²⁰. La 14 iunie 1939, ierodiaconul Zian Boca îi mulțumea mitropolitului pentru sprijinul de a putea „petrece cu mult folos în Sfântul Munte”, totodată cerând să-l ajute să-și continue „studiul cu pictura bizantină a icoanelor, pe care, spunea el, n-am putut-o deprinde în Sf. Munte din pricina lipsei de meșteri și a decăderii stilului. Singurul care mai avea meșteșugul poleitului vechiu era un rus, care plecase de mai multă vreme în Bulgaria”. Un altul, potrivit aceleiași scrisori, care cunoștea arta poleirii icoanelor, era preotul Nicanor, viețuitor la schitul Darvari din București, care

¹⁹ Apud PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 9.

²⁰ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 20 (Autobiografie din 1945).

preda cursuri contracost²¹.

Singura posibilitate mai facilă era la Chișinău, în atelierul de pictură al Mitropoliei Basarabiei. Aici, a fost primit de Arhiereul Efrem Enăchescu, locțiitorul scaunului mitropolitan, în octombrie 1939, care l-a găzduit până la praznicul Crăciunului din anul 1939, totodată fiind viețuitor temporar în obștea de pe lângă Palatul mitropolitan. Tot în această perioadă a studiat icoanele vechi păstrate în Muzeul de artă religioasă din București, de sub conducerea istoricului de artă Victor Brătulescu²².

²¹ AMA, dosar III-728-1938, f. nenum.

²² *Ibidem*.

Intrarea în monahism

În timpul studenției la Teologie, Zian Boca își descoperă vocația monahală, după cum mărturisește într-o autobiografie: „Mi se lămurea frumusețea chipului viețuirii călugărești și doream să mă instruiesc, pe cât puteam, mai temeinic, cu deosebire în latura mistică a vieții. Cu prilejul acela aveam următoarele note caracteristice: deprindeam pe mama cât mai fără mine și cât mai fără corespondență, ca oarecum să mă uite și să nu-i vie greu când va afla că m-am călugărit. Apoi, de la plecarea din Brad, mi-am impus o anumită disciplină austeră, care avea mai multe amănunte greu de crezut. [...] Mă abțineam de la «voia în oraș», ci stam în curtea școlii cu poarta deschisă. Cu colegii nu ieșeam în oraș, decât dacă trebuia în interesul școlii, a vreunui profesor sau însoțiți de profesori, cum era cazul cu reuniunea de muzică²³. N-am dansat și n-am învățat lucrul acesta, [deoarece] când eram teolog nu-mi puteam închipui așa ceva. Din viața altora, în afara zidurilor teologiei, am fost în cea mai perfectă indiferență și necunoștință. Toate preocupările mele erau și sunt și până astăzi interioare, nu exterioare. Vorbăria mi-a fost urâtă de când mă știu. Chiar numele mi l-am ales pentru că Avva Arsenie

²³ Era membru în Reuniunea de muzică „Gheorghe Dima”, din Sibiu, de sub conducerea dirijorului Nicolae Oancea (*Ibidem*).

își alesese nevoia tăcerii, prin care s-a desăvârșit interior”²⁴.

Austeritatea și asprimea pe care și le-a asumat, aplecările pentru științele menite să-l descopere pe om și pasiunile pentru arte frumoase, preocupări care îl vor ajuta mai apoi în activitatea duhovnicească, sunt confirmate de către unii dintre colegii săi, precum profesorul Teodor Bodogae, care spunea: „Ne-a impresionat tăria de voință cu care răbda frigul, fiind îmbrăcat adeseori în îmbrăcăminte redusă. Tot astfel abținerea de la bucate mai grele, renunțând regulat la «porția» de carne din Institut. Nu l-au pasionat prea mult studiul limbilor străine. Cunoștea totuși, bine, limba franceză și citea cu aviditate studii de psihologie, de caracteriologie, de grafologie, căutând să se adâncească în descifrarea taințelor sufletului. A iubit de mic desenul, sculptura și mai ales pictura. Îmi amintesc și acum de ușurința cu care interpreta la flaut compoziții destul de pretențioase. Toate acestea erau tot atâtea dovezi care ne ajutau să întrevădem în el pe pictorul și pe duhovnicul de mai târziu, care căuta să redea în compoziții clare și în analize psihologice destule adâncuri ale sufletului omenesc”²⁵.

Încă înainte de a studia la Arte-Frumoase, la 11 septembrie 1936, Zian Boca este hirotonit diacon celib de către mitropolitul Nicolae Bălan, pe seama Catedralei mitropolitane din Sibiu²⁶. Mai apoi, după revenirea de

²⁴ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, ff. 17-18 (Autobiografie din 1945).

²⁵ Teodor Bodogae, *În amintirea Părintelui Arsenie Boca*, în „Telegraful Român”, an 138, nr. 2-4, 15 ianuarie 1990, p. 4.

²⁶ AMA, dosar I-200-1936, f. nenum.

la Chișinău și o perioadă de pregătire duhovnicească, la 9 martie 1940, ierodiaconul Zian Boca a înaintat cererea către mitropolitul Nicolae Bălan de primi tunderea în monahism²⁷. Ulterior, la 3 mai 1940, de praznicul Izvorului Tămăduirii, este tuns în monahism cu numele de Arsenie, pentru obștea mănăstirii Brâncoveanu, de către mitropolitul Nicolae Bălan și episcopul Nicolae Colan al Clujului. Cu prilejul acestui moment solemn, despre părintele se spunea că „și-a petrecut viața la Sf. Mănăstire Brâncoveanu, departe de forfota lumii, alternând rugăciunea cu studiul picturii bisericești. E un caracter integru și un monah de aspră tărie duhovnicească”²⁸.

Începe să fie căutat de poporul însetat după darurile duhovnicești, încât așezământul monastic de la Sâmbăta care se înfiripa, devine tot mai apreciat în rândul așezămintelor monahicești din Ardeal și Banat.

Din acest motiv, la 10 aprilie 1942, tot de praznicul Izvorului Tămăduirii, mitropolitul Nicolae Bălan îl hirotonește pe tânărul Arsenie Boca ca ieromonah²⁹. O perioadă de timp, părintele Arsenie va îndeplini rolul de administrator al mănăstirii, apoi de stareț, pentru ca de la 31 mai 1944 în locul său să fie numit părintele Serafim Popescu³⁰.

²⁷ *Ibidem*; Idem, Registrul de hirotonii.

²⁸ AMA, dosar I-200-1936, f. nenum; AMrii Brâncoveanu, Registrul de tunderi în monahism, f. 1; Grigorie Marcu, în „Revista Teologică”, nr. 9-10/1940, p. 525.

²⁹ AMA, dosar III-728-1938, f. nenum.

³⁰ AMrii Brâncoveanu, dosar 1/1944, ff. 30-30v.

Cercetat ca doctor al sufletelor

După tunderea în monahism, părintele Arsenie devine administrator al Mănăstirii Brâncoveanu, ocupându-se cu gospodăria. Era singurul monah din acest așezământ aflat încă în refacere. Ulterior, a fost închinoviat părintele Serafim Popescu, care a primit preoția, în locul părintelui Arsenie, deoarece se considera „nevrednic”, deși era tot mai cercetat de credincioși³¹. „Într-o iarnă, spune părintele Arsenie într-o autobiografie, probabil în 1941, ne trezim cu o avalanșă de oameni de toate vârstele și treptele, năpădindu-mă să stau de vorbă cu ei despre necazurile lor. Aici m-am trezit să fac duhovnicie cu oamenii, deși nu eram preot. Știam că tot ce pățesc oamenii, li se trage de pe urma greșelilor sau păcatelor. Așa m-am văzut silit să primesc preoția și misiunea majoră a propovăduirii lui Hristos-Dumnezeu adevărat și Om adevărat, precum și a sfințirii omului, ca să aibă pacea lui Dumnezeu în sine, absolut în orice împrejurări s-ar afla în viață. I-am învățat să fie curați față de oameni și față de Dumnezeu; să dea Cezarului ce e al Cezarului (ascultare cetățenească, dajdie etc.) și lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu (cuget curat, suflet purificat și trup curățit de patimi)”³².

³¹ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 21 (Autobiografie din 1945).

³² *Ibidem*.

Afirmațiile părintelui Arsenie sunt confirmate de preotul Spiridon Căndea, profesor la Academia teologică din Sibiu, care în februarie 1964 spunea: „A ajuns călugăr la mănăstirea Sâmbăta de Sus. În scurtă vreme a ajuns chiar starețul acestei mănăstiri. Ducând o viață extrem de severă și supunându-se unei asceze riguroase, s-a impus atenției tuturor călugărilor și credincioșilor care mergeau la mănăstire. El mânca foarte puțin și numai legume, numai post; el dormea jos pe podele și se ruga neconținut, stând ceasuri întregi în genunchi la rugăciune.

A început apoi să predice și să spovedească credincioșii, care veneau la el. Atât în predică, cât și în spovedanie era sever, aspru cu greșelile, cu păcatele oamenilor. A fost extremist, era riguros și exagerat în pretenții de viață curată, de post, de rugăciune, de înfrânare, de spiritualism. Pentru sine a început să scobească în stânca muntelui, la înălțimi mari o celulă, unde voia să se retragă și să trăiască izolat de lume. Construcția fizică puțin rezistentă, el a fost întotdeauna slab, palid, anemic, s-a îmbolnăvit de piept. Medicii i-au interzis postul și i-au recomandat hrană și odihnă.

Faima lui de călugăr riguros, de om al lui Dumnezeu, mersese până la marginea țării. Lumea venea nebună spre el. [...] Era în timpul războiului. Dureri, necazuri și suferințe erau multe. Țăranii și intelectualii veneau cu sutele, cu miile de pretutindeni să-l vadă, să-l audă, să stea de vorbă cu «sfântul» de la Sâmbăta”³³.

³³ Idem, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 161-162.

Asemănător se exprima Nichifor Crainic în 1955, care i-a fost profesor părintelui Arsenie în perioada studiilor la București, apoi l-a vizitat la mănăstirea Sâmbăta: „Arsenie Boca este un călugăr de reală valoare spirituală, care s-a făcut foarte cunoscut în părțile ardelen, prin viața lui personală riguros morală, prin predicile lui de o mare putere de influență asupra sufletelor și printr-o pătrunzătoare artă de a lămuri stările de psihologie religioasă și de a da sfaturi duhovnicești. [...] La mănăstirea Sâmbăta de Sus a dezvoltat o mare activitate pastorală, de răsunet adânc, atât în rândul țărănimii, cât și al intelectualilor. În scurtă vreme, mănăstirea Sâmbăta de Sus a ajuns un loc de pelerinaje religioase, sute și mii de oameni venind să-l asculte pe părintele Arsenie. Mișcarea de la Sâmbăta avea un caracter pur religios, fără nici un fel de amestec politic”³⁴.

O altă caracterizare privind modelul de viață curată a părintelui Arsenie și activitatea sa duhovnicească în reînviata ctitorie brâncovenească de la Sâmbăta de Sus avem de la părintele profesor Dumitru Stăniloae, din anul 1943:

„Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus nu este loc pitoresc de excursii și de distracții înrămate în chenare arhaice, ci mediu de zguduiți sufletești înnoitoare, de întâlniri serioase ale sufletelor cu vocea lui Dumnezeu, Care le obligă la o viață scoasă din mocirla inconștienței și plăcerilor ușoare. Pe pajiștea mănăstirii și prin încăperile

³⁴ *Ibidem*, vol. 2, ff. 85-85v.

ei se află zilnic 200-300 de ființe omenești îngenunchate pe sub streșinile ei în rugăciune și scrutându-și trecutul de păcate a căror povară nu o mai pot suporta. Mulți dintre ei, veniți de la sute de kilometri, stau acolo câte două până la câte cinci săptămâni, hrănindu-se atât de bine și de întremați, încât nu le-ar mai veni să plece, iar dacă pleacă, se întorc la scurte intervale.

Cine îi urmărește dimineața în timpul predicii părintelui Arsenie, trecând rând pe rând din starea de încântare pentru frumusețile duhovnicești care le sunt dezvăluite, la hohotele de plâns pentru păcatele lor, nu mai poate fi în mod continuu omul care a fost. Dar ceea ce te covârșește lângă acești oameni este încordarea cu care așteaptă să le vină rândul la mărturisirea păcatelor, când fiecare știe că părintele va sta numai cu el 4-5 ore în convorbire intimă purificându-i toate măruntaiele sufletului și toate colțurile trecutului de petele chinuitoare ale păcatului. Te înduioșează să-i auzi pe sărmanii, alergând în întâmpinarea Părintelui cu strigătul: «Părinte, dar de mine când vezi, că nu mai pot purta povara pe mine?».

În ce constă taina acestor impresionante efecte ale lucrării Părintelui Arsenie și care sunt elementele programului său de lucru? Fără îndoială că mijlocul prin care lucrează Dumnezeu în suflete este cuvântul pe care îl rostim în numele Lui. Dar cuvântul are o eficacitate deplină numai când are acoperirea aurului, care este viața celui ce-l rostește. Atunci este un cuvânt ce se rupe dintr-o ființă, care a devenit rug al credinței, și mută

focul la auditori. Despre viața părintelui Arsenie nu este necesar să vorbim, căci asprimea ei e cunoscută și nu vrem să-l supărăm, lăudându-l. Cuvântul său pornește din neclintirea de stâncă a celui ce nu se târguiește și nu se clatină ca trestia bătută de vânt, ci este întreg așa cum îi este vorba: curat, opus oricărei patimi și oricărui gând de mândrie.

Programul Părintelui Arsenie? Prin ceea ce a făcut din sine și prin ceea ce propovăduiește este o vie restaurare a celui mai autentic duh ortodox. La noi credeau mulți că tradiția răsăriteană, cu duhul ei de înfrânare, e prin definiție ceva pasiv, lipsit de forță. Cine vrea să vadă gâlgâitul vieții celei mai cuceritoare și forța cea mai copleșitoare, n-are decât să meargă la Sâmbăta de Sus.

Predica de la Sâmbăta de Sus are ca obiect principal combaterea păcatului, prin trezirea gândului la prezența vie a lui Hristos. De aceea, treapta în care culminează pregătirea pelerinului este mărturisirea. Te minunează acuta sensibilitate față de povara insuportabilă a păcatului ce se trezește în oameni la Sâmbăta. Părintele Arsenie arată cât de mult se poate înflăcăra prin trăire tot tezaurul dogmaticii și al disciplinei răsăritene.

[...] Ținem doar să mai accentuăm importanța națională, pe care o are lucrarea de acolo. Peste neamul nostru s-a abătut, ca un adevărat flagel, obișnuința avorturilor. Nimic nu poate zăgăzui revărsarea lui. Statul ca entitate impersonală îl combate. Dar organele personale ale lui îl practică și îl promovează. Numai

o zguduire religioasă a conștiințelor poate ajuta aici. Părintele Arsenie a identificat aici o mare racilă și a pus fierul roșu pe ea. Se cunosc deja numeroase cazuri de familii care, trezite la conștiința acestui păcat, s-au recules cu hotărâre. E de așteptat ca această trezire să treacă de la om la om și să putem înregistra nu peste mul timp efecte remarcabile”³⁵.

Modestia, smerenia și asprimea îndrumărilor duhovnicești erau consacrate la părintele Arsenie. Un alt martor al realității spirituale de la Sâmbăta, părintele Nicolae Streza, în vremea aceea tânăr teolog la Sibiu, ne descrie modul de viață a părintelui Arsenie: „Față de azi, [la Sâmbăta, n.n.] exista o clădire la vechea stăreție, unde era și reședința de vară - clădire separată - a mitropolitului, bucătăria și acareturile. Clădirea chiliilor părinților era o construcție tip vagon, cum sunt azi unele școli, cu un hol pe mijloc și de o parte și de alta câteva camere. Care erau chilii, pentru părintele Arsenie, pentru Părintele Serafim, pentru Părintele Vasile și Ioan și una se aranja pentru părintele Mladin, care era la studii de doctorat la Viena. În fața chiliei părintelui, care dădea cu fața spre munți, era biblioteca mănăstirii în care am intrat apoi adeseori și am citit cărți pe care le procuraseră părinții. Clădirea, în continuare, spre apus, avea o cameră mare (unde Părintele vorbea, mai ales după masă, celor ce rămâneau la mănăstire), iar către sfârșitul

³⁵ Dumitru Stăniloae, *Cultură și duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1942-1993)*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012, pp. 435-438. Inițial articolul a apărut în „Telegraful Român”, an XCI, nr. 31-32, 8 august 1943, pp. 1-2.

clădirii erau grajdurile vitelor și deasupra era depozitat fânul pentru animale. [...] Mai târziu s-a construit casa pelerinilor, cu două rânduri de priciuri, suprapuse; erau numai scânduri de brad, pe care dormeau pelerinii, fie pe vreo pătură adusă de acasă, fie direct cu hainele de pe ei. [...] Seara, pe la orele zece, părintele a apărut, iar noi îl așteptam. Ne-am dus cu părintele și ne gândeam ce vom vedea. Dar iată ce am văzut: o cameră cam 4 × 4 metri cu o fereastră spre munți; dimineața am văzut acest lucru. Atunci nu era lumină electrică la mănăstire. Părintele a aprins o lampă de petrol ca să vedem. În chilie erau următoarele obiecte de mobilier: într-un colț un dulap, pentru haine, vopsit alb; lângă el un cuier, pentru reverenzile călugărești, care atârnavă; în dreapta ferestrei o masă simplă de lemn de brad învelită cu o față de masă albă, pe care erau așezate câteva cărți, probabil că una era Biblia; o cruce cu postament și îmi pare că ceva de scris. Pe pereți erau doar vreo două icoane. Ne uitam după pat, dar nu am văzut. Ce am văzut: pe latura dreaptă a camerei, care mai avea vreo două scaune tot de lemn, simple, pe lângă perete, am văzut întinsă peste niște scânduri, o cuvertură, o pătură, de prin părțile noastre. Altceva nu am văzut, nici covoare, dar podeaua de scândură de brad era foarte curată”³⁶.

Însă, valul de credincioși care practic năvăleau în mănăstirea brâncovenească de la Sâmbăta îl sustrăgea pe părintele Arsenie de la viața lui aspră de monah, așa cum își asumase încă din studenție. De aceea, uneori, „pleca

³⁶ Nicolae Streza, *Mărturii despre Părintele Arsenie Boca*, Editura „Credința strămoșească”, 2005, pp. 80-81.

dimineața la pădure, având cu el o scândurică pe care îngenunchea la rugăciune și medita îndelung”³⁷.

Totuși, pentru a-și regăsi isihia rugăciunii, hotărăște să amenajeze o chilie în munte, într-o stâncă de la izvorul râului Sâmbăta. Din 1942, este ajutat de credincioși să sape o scobitură de aproximativ 2 m, la o înălțime de 1,65-1,75, pe care o consolidează pentru a nu se prăbuși din cauza infiltrărilor de apă. Nu reușește însă să înainteze cu lucrarea, deoarece era într-o perioadă în care autoritățile statului, mai întâi din perioada antonesciană, apoi cele comuniste, îl suspectau pe părintele că în acest loc are întâlniri cu legionari sau cu luptători din rezistența anticomunistă³⁸.

Pentru mulți care cercetau Sâmbăta, tânărul duhovnic Arsenie Boca este numit „Sfântul”. Faima sa ajunge în mediile de conducere ale statului român, încât la praznicul Rusaliilor din 1942 este cercetat de mareșalul Ion Antonescu și soția lui³⁹.

Datorită staturii sale duhovnicești, părintele Arsenie era chemat în multe parohii, mai ales făgărășene și hunedorene, să slujească și să predice, cu binecuvântarea mitropolitului Nicolae Bălan, în conferințe preoțești sau activități misionare de readucere a credincioșilor căzuți

³⁷ Lidia Stăniloae, *„Lumina faptei din lumina cuvântului”*. Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae, ed. a II-a revăzută, București, Humanitas, 2010, p. 141.

³⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 255; Cf. mărturie date de părintele Teofil Părăian, în *Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX. O sinteză a gândirii Părintelui Arsenie în 800 de capete*, Cluj Napoca, Editura Teognost, 2002, p. 26.

³⁹ „Telegraful Român”, an 90, nr. 22, 31 mai 1942, p. 12.

în diferite secte⁴⁰. Potrivit maicii Paisia Bazavan, care l-a cunoscut în anul 1942, la Săliște, aflăm: „Cunoscându-l mult sporit din punct de vedere duhovnicesc, mitropolitul Bălan i-a cerut să propovăduiască cuvântul Sfintei Evanghelii în satele din județele: Sibiu, Făgăraș și Brașov, unde trebuia să meargă începând cu primăvara, în fiecare duminică, luând satele la rând. [...] Mulțimea credincioșilor fiind imensă și biserica neîncăpătoare, după slujirea Sfintei Liturghii, părintele a ieșit afară să predice în fața bisericii. Mulți dintre credincioși s-au urcat în pomii din preajmă, pentru a auzi mai bine predica, din care se răspândea în așa măsură puterea Sfântului Duh, încât după terminarea ei, toți credincioșii parcă ar fi fost vorbiți, au strigat «Să trăiți!». Apoi, a urmat «bunul rămas» și credincioșii nu s-au despărțit de Părintele până ce nu le-a spus unde va vorbi duminica viitoare. Și așa am mers și noi, un grup de studenți de la Academia Andreiană, aproape în fiecare duminică și-n alte sate: Lisa, Cârțișoara, Arpaș etc. și la mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, să ascultăm pe cel căruia popularitatea îi pune în față avertismentul apostolic: «Toți câți cu bună cucernicie voiesc să viețuiască întru Hristos Iisus vor fi prigonți (Timotei 3, 12)». Prigonirile au venit și toate le-a suferit din iubire de Dumnezeu, de oameni, de popor”⁴¹.

Părintele Arsenie este căutat de monahi și monahii. În primăvara anului 1945, părintele ajunge pentru

⁴⁰ AMriiBrancoveanu, dosar nr. 1/1943, ff. 32, 35; *Ibidem*, dosar nr. 1/1944, f. 21; *Ibidem*, dosar nr. 1/1947, f. 20.

⁴¹ AAA, dosar 1/1996-cazul Arsenie Boca, f. nenum.

câteva săptămâni la mănăstirea Vladimirești, după ce cu un an înainte stareța Veronica Gurău i se spovedise la mănăstirea Sâmbăta. La Vladimirești, pentru o perioadă de timp, părintele Arsenie ajunge duhovnicul obștei de monahii. El va păstra o legătură cu Vladimireștii, mai ales că spre această mănăstire va îndruma să primească în tunderea în monahism și alte tinere, precum Zorica Lațcu⁴².

Devine tot mai căutat, inclusiv de către monahi și monahii de peste munți. În Eparhia Râmnicului se organizau cercuri duhovnicești în marile mănăstiri din județul Vâlcea, în cadrul cărora părintele Arsenie era chemat deseori. Încă din septembrie 1943 era cercetat la Sâmbăta de către stareța mănăstirii Sărăcinești, județul Vâlcea, arhimandrita Ecaterina Miclăuș⁴³.

La 30 decembrie 1943, cu aprobarea Episcopului-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, Antim Craioveanul, Exarhatul mănăstirilor oltenene îl anunța pe părintele Arsenie, că în urma invitației făcute de conducerea mănăstirilor Cozia și Govora, se aprobase efectuarea unei vizite duhovnicești la toate mănăstirile din județul Vâlcea, „cu care ocazie – se spunea în adresă – veți putea spune cuvinte folositoare viețuitorilor”⁴⁴.

Părintele nu ajunge în părțile Vâlcei în anul următor, motiv pentru care la 24 noiembrie 1944 maicile de la Institutul educațional „Acoperământul Maicii

⁴² ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, f. 154.

⁴³ AAR, fond Exarhatul Sfintelor mănăstiri oltenene, dosar nr. 3/1944, f. 12.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 3/1943, ff. 390, 396; AMA, dosar V-66-1945, f. nenum.

Domnului” de pe lângă mănăstirea Bistrița înaintează o altă solicitare mitropolitului Olteniei: „În numele Maicii lui Dumnezeu vă rugăm să binevoiți a îngădui Pr. Arsenie Boca, de la Sf. Mănăstire Sâmbăta, să viziteze din când în când instituția noastră, pentru zidirea și întocmirea duhovnicească a celor de aici. Întotdeauna am dorit pentru sufletele de aici un cuvânt înaripat spre susținerea lor pe calea de monahală jertfire în numele Domnului Iisus. Părintele Arsenie, prin darul cu care l-a deosebit Bunul Dumnezeu, va împlini această dorință a noastră”⁴⁵.

Abia în 1945 părintele Arsenie reușește să ajungă la mănăstirea Bistrița, după primirea binecuvântării din partea mitropolitului Nicolae Bălan, pentru 30 de zile⁴⁶, cum de altfel solicitase: „Vă rog să binevoiți a-mi da blagoslovenia de a mă duce la mănăstirea Bistrița, unde mă așteaptă ucenițele trimise, vreo 22, și datoria către mănăstire, întrucât le-a primit și cu condiția de a mă duce pentru toată mănăstirea cu știuta osteneală. Exarhatul mănăstirilor oltene mă ceruseră după rânduiala canonică încă de anul trecut, dar nu m-am putut duce. Aș avea de stat acolo cât va fi cu trebuință: 30-40 zile, fiind un total

⁴⁵ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 23. O parte dintre maicile de la Bistrița erau originare din Ardeal, de pildă două fiind surori ale monahului Ieronim Ștefan, de la mănăstirea Cozia, care avea să-l însoțească pe părintele Arsenie în anul 1945. În memoriile sale, maica Patricia Codău spune că aproximativ 80 tinere, originare din zona Făgăraș-Sibiu, au intrat la mănăstirea Bistrița, la îndemnul părintelui Arsenie (Patricia Codău, *Ale Tale dintru ale Tale*, Timișoara, Editura Învierea, Arhiepiscopia Timișoarei, 2006, pp. 161, 173).

⁴⁶ AMriiBrâncoveanu, dosar 1/1945, f. 56.

de 600 de suflete. Aș pleca după Vinerea Izvorului”⁴⁷. Aflat la Bistrița, în ziua de 17 iulie 1945, pe când predica în paraclisul mănăstirii este arestat de însuși ministrul Cultelor, preotul Constantin Burducea. În septembrie 1947, era chemat din nou la Bistrița, de data aceasta pentru 15 zile ca să predice, „spre folosul sufletesc al celor care următor îndemnurilor părintelui Arsenie, au pornit pe calea mănăstirii”⁴⁸.

La 20 februarie 1947, părintele Arsenie s-a aflat la Facultatea de Teologie din București, venit să-l cerceteze pe părintele Dumitru Stăniloae abia numit profesor aici. Cu acest prilej, părintele Arsenie a asistat la cursul de Mistică susținut de părintele Dumitru Stăniloae, stând apoi de vorbă cu profesorul Teodor M. Popescu. Printre cei care l-au văzut a fost și cronicarul bisericesc Dudu Velicu, de la care avem o descriere: „În Ardeal este cunoscut ca «părintele Arsenie», uneori «sfântul». [...] L-am văzut la facultate. Un bărbat la vreo 45 ani, înalt, brunet, uscățiv, suplu, ochi căprui, scânteietori și fascinanți, ascunși puțin în orbite, barba mare, neagră, îi acoperă fața bine; poartă o giubea din stofă călugărească și incins cu o curea lată, închisă cu un fel de pafta pe care este săpată monograma creștină”⁴⁹.

O frumoasă relație duhovnicească a cultivat părintele Arsenie Boca cu Principesa Ileana, care locuia în Castelul din Bran, unde întemeiase un așezământ

⁴⁷ AMA, dosar V-66-1945, f. nenum.

⁴⁸ AMrii Brâncoveanu, dosar nr. 1/1947, ff. 87, 106-107.

⁴⁹ Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice*, vol. 1 (1945-1947), ed. îngr. de Alina Tudor-Pavelescu, București, 2004, p. 216.

filantropic. Se pare că primele raporturi duhovnicești vor fi fost încă din anii 1944-1945, după cum arată Nichifor Crainic într-o declarație făcută în ancheta Securității din 1955⁵⁰. Totuși, într-o scrisoare olografă către mitropolitul Nicolae Bălan, din 19 iulie 1946, principesa spunea: „Ieri, având câteva ceasuri libere, am dat o goană la Sâmbăta, ce doream de mult s-o văd. [...] Am auzit o parte dintr-una din predicile Părintelui Arsenie, care mi-a făcut cea mai adâncă impresie și m-a ajutat cumva să mă regăsesc ceva din echilibrul sufletesc, care în toate vâltorile zilelor îl cam pierdusem. Am rămas încântată de acest loc așa plin de pace în care ați adus atâta frumusețe, e ceva cu totul minunat. [Ca rugămintele], să îngăduiți Părintelui Arsenie să vină pentru câteva zile aci spre a ne ajuta cu cuvântul lui propovăduitor, la o colonie de fete eleve și studențe refugiate și oropsite de soartă a căror durere vrem s-o oțelim pentru un viitor mai luminos, căci toată durerea și lăcrămile de azi nu ne pot lăsa unde ne-am găsit. [...] Sunt sigură că cuvintele atât de măsurate și întemeiate ale Părintelui Arsenie ar da mult rod în astfel de suflete; vom fi un grup destul de restrâns, cam de 40 de fete. Vă rog foarte mult să ne faceți acest mare bine”⁵¹.

Potrivit mărturiei pe care avea să o dea în ancheta Securității, în 1955, aflăm că la Bran părintele Arsenie ținea „predici cu caracter religios în fața Domniței Ileana și a unor doamne care compuneau anturajul ei. [...] La predicile ținute de mine mai veneau surorile din spital, medici și farmaciști. Tot la castelul Bran a mai venit și

⁵⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, ff. 88-88v.

⁵¹ Biblioteca Mitropolitană din Sibiu, fond Nicolae Bălan, inv. 1022.

regina Elena, [care] cred că era însoțită de doamnele de onoare. Am cunoscut și pe Regina Elena personal, am avut discuții personal[e] cu ea, însă foarte puțin, discuții care s-au rezumat la starea sănătății ei. [...] Alte preocupări pe care le aveam la castelul Bran, în afară de predici, tălmăceam anumite părți din Scriptură și răspundeam la diferite întrebări care mi se puneau în legătură cu credința”⁵².

Ulterior, la 27 iunie 1947, părintele Arsenie a participat la slujba de sfințire a biseriței ridicate la Bran, la inițiativa principesei Ileana, pentru a adăposti inima Reginei Maria, adusă de la Balcic⁵³.

⁵² ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, ff. 40-41.

⁵³ *Ibidem*.

Prima arestare

Însă, pe măsură ce ajungea mai cunoscut, părintele devenea și un obiectiv pentru autoritățile statului. În vremea guvernării antonesciene se discuta insistent despre o posibilă revenire în țară a liderului legionar Nicolae Petrașcu, originar din Sâmbăta, adică din zona mănăstirii în care viețuia părintele Arsenie. Prea ușor s-a răspândit zvonul că părintele s-ar fi întâlnit în mod clandestin cu Petrașcu în această perioadă. Din acest motiv, părintele a devenit un obiectiv al serviciilor secrete. Se spunea că, părintele s-ar fi întâlnit cu Petrașcu în chilia pe care și-o săpase în munte pentru a se retrage în scop meditativ în fața mulțimii de pelerini venite la mănăstirea de la Sâmbăta. Pentru a scăpa de șicanele autorităților de ordine și a convinge autoritățile statului că nu avea preocupări străine de haina monahală, însuși părintele a solicitat fixarea unui post permanent de jandarmi în preajma mănăstirii⁵⁴, care există și astăzi. Cu toate acestea, părintele a figurat permanent în notele

⁵⁴ În acest sens, în declarația din 10 iunie 1948 dată la Siguranța din Făgăraș, părintele Arsenie spunea: „Am auzit că nu toți pelerinii sunt cuminți. Drept aceea am cerut verbal, în repetate rânduri, dlui comandant al Legiunii de Jandarmi Făgăraș un post fix de control, care să cruțe mănăstirea de implicații într-un domeniu neîngăduit [...], întrucât preotul trebuie să rămână preot, dar nici certății cu stăpânirea să nu poată abuza de îngăduința creștină” (*Ibidem*, f. 125).

informative întocmite de jandarmii aflați în zonă⁵⁵.

Astfel, începea persecuția la adresa sa pe motive politice, deoarece gestul său de a-i aduce pe jandarmi în preajma mănăstirii de la Sâmbăta nu spulberase suspiciunile de legături cu legionari, mai ales după instalarea guvernului pro-comunist condus de Petru Groza.

În acest context marcat de epurările care se operau în aparatul de stat, părintele Arsenie a cunoscut prima arestare. Aceasta s-a întâmplat pe când se afla la mănăstirea Bistrița, chemat de către maicile originare din Ardeal și cu binecuvântarea mitropolitului Nicolae Bălan, pentru o perioadă de 30 zile⁵⁶. În ziua de 17 iulie 1945, pe când predica în paraclisul mănăstirii Bistrița, părintele Arsenie este întrerupt de către însuși ministrul Cultelor, preotul Constantin Burducea, care l-a acuzat că este „periculos legionar”⁵⁷.

La 18 iulie 1945, părintele Serafim Popescu de la mănăstirea Brâncoveanu scria mitropolitului Nicolae Bălan despre arestarea părintelui Arsenie, totodată reliefând curajul acestuia „ce-l însuflețește, exprimându-și chiar «dorința, conform înscrisului trimis de părintele Arsenie din arest, de a acoperi cu viața cele două porunci ce mi-au fost dragi: iubirea de Dumnezeu și iubirea de oameni, cu care am căutat să-i înduplec să fie mai buni și mai curați. Am știut demult că aceste două porunci, prin care se sfințesc oamenii, dacă sunt propovăduite stăruitor,

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ AMrii Brâncoveanu, dosar 1/1945, f. 56.

⁵⁷ AMA, dosar I-234-1945, f. nenum.

sunt pricină de moarte în lumea aceasta. Drept aceea, de nenumărate ori, am mărturisit că pe chipul sfârșitului vieții pământești se dovedește care cât a fost ucenicul Mântuitorului»⁵⁸.

În continuare, părintele Serafim spunea mitropolitului Nicolae: „M-am sfătuit cu frații mei duhovnicești, ce am putea face pentru a-i veni într-ajutor părintelui nostru Arsenie. Aici nu putem face decât rugăciune ca Dumnezeu să-l scoată din această încercare”⁵⁹.

În aceste circumstanțe, părintele este ridicat și trimis de Jandarmerie în arestul Siguranței de la Râmnicu Vâlcea. Este anchetat împreună cu Ieronim Ștefan, monahul de la Cozia care îl însoțea la Bistrița. La 17 iulie 1945, fiecare scrie câte o autobiografie și câte o declarație. La 25 iulie, cei doi sunt transferați la Siguranța din București, pentru alte cercetări. La 30 iulie 1945, sunt eliberați la ordinul Ministerului Afacerilor Interne⁶⁰, după o intervenție a preotului Ioan Marina, viitorul patriarh Justinian, pe lângă Gheorghiu-Dej, ministrul Transporturilor în guvernul condus de Dr. Petru Groza.

Părintele revine la Sâmbăta, conștient că asupra mănăstirii se anunță vremuri tulburi. Pentru a-l proteja de eventuale șicanări din partea autorităților comuniste, după revenirea la Sâmbăta, la 14 august 1945, mitropolitul Nicolae Bălan îi cere părintelui să nu iasă din mănăstire, să nu mai slujească, să predice și să mărturisească, decizie

⁵⁸ Idem, dosar V-66-1945, f. nenum.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 1.

asupra căreia va reveni totuși după două luni⁶¹.

Tot în acest context, părintele Arsenie refuză să se ralieze la unele acțiuni politice, de pildă la praznicul Adormirii Maicii Domnului din 1946 de la Sâmbăta, atunci când era vizitată mănăstirea de prim-ministrul Petru Groza aflat în plină campanie electorală. Probabil, din cauza acestei atitudini, este cercetat de Siguranța comunistă pentru aceeași suspiciune de ordin ideologic.

După experiența carcerală din 1945, părintele Arsenie înțelege că trebuie să fie precaut față de „ispitele politice” care se vehiculau tot mai mult în jurul așezământului monastic de la Sâmbăta de Sus și totodată să îndrepte sufletele aflate în căutarea mântuirii. Astfel și-a impus o rigoare în actul duhovnicesc față de cei care cercetau mănăstirea, după cum aflăm din declarația lui Grigore Gladcov, fost legionar, făcută în temniță:

„Am cunoscut pe părintele Arsenie Boca la mănăstirea Sâmbăta de Sus, Făgăraș, cu ocazia unei vizite pe care am făcut-o la mănăstire ca pelerin în anul 1945, toamna. Manifestându-mi dorința de a mă spovedi, părintele m-a refuzat.

Am revenit la mănăstire în anul 1946, pe vară, când am vrut și am cerut ca să fiu primit în monahism, ca frate. Cererea am adresat-o starețului, care era mitropolitul Nicolae Bălan, dar părintele Arsenie s-a opus, aflând că am fost închis ca legionar și nu am nici studiile corespunzătoare. Eu am absolvit patru clase primare și trei clase de școală industrială de ucenici.

⁶¹ AMA, dosar V-66-1945, f. nenum.; AMrii Brâncoveanu, dosar 1/1945, ff. 56-57.

Starețul Nicolae Bălan intenționa la acea vreme să primească la mănăstire elemente cu cel puțin bacalaureat. Starețul m-a refuzat, dar spunându-i că mă pricep la pescuit, m-a acceptat cu obligația să studiez creșterea păstrăvilor, deoarece societatea de vânătoare din fostul județ Brașov, intenționa să facă crescătorii de păstrăvi, pentru popularizarea râurilor din fostele județe Brașov și Făgăraș, cerând permisiunea Preasfințitului Bălan să facă o crescătorie chiar în mănăstire. Starețului convenindu-i aceasta, a consimțit, iar pe mine m-a găsit bun pentru această treabă.

La consimțirea starețului de a rămâne acolo, părintele Arsenie Boca i-a spus ca să-mi ceară să aduc un act de la stăpânire, prin care să le arăt că nu sunt urmărit de nici un organ al statului și că sunt împăcat cu stăpânirea, retușându-mi eventualele idei sau concepții, dacă nutresc în mine gânduri, ca ura politică sau răzbunarea împotriva aproapelui meu.

Cu ocazia acestei vizite ale mele, l-am auzit pe părintele Arsenie spunând că dacă cineva vine aici cu alte gânduri decât acelea de a găsi calea spre mântuirea sufletului se poate aștepta ca să ajungă pe mâna autorităților: «Nimănui nu știu să dau alte sfaturi decât cele duhovnicești. Și așa sunt arătat că pe aici trec și se adăpostesc legionari, țărani sau alții, care sunt certați cu stăpânirea, spunea părintele mai departe. Am fost anchetat în această privință și am răspuns că, eu nu fac politică de nici un fel. Ca slujitor al lui Hristos oricine vine și-mi cere să-i arăt calea spre Hristos sunt obligat

să-i arăt calea care duce la mântuire». Auzind aceasta, am înțeles de ce se opunea la primirea mea și de ce îmi cerea să-i aduc starețului un certificat de la stăpânire. Obligat de această situație, m-am prezentat la Ministerul de interne, unde am arătat cine sunt și ce vreau și mi s-a eliberat un certificat. [...] Am fost oprit la mănăstire ca frate în anul următor, după ce am primit toate actele civile, care mi s-au cerut”⁶².

⁶² ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, f. 233.

A doua arestare

În contextul arestărilor declanșate de către regim în rândurile celor cu antecedente politice legionare și penale, la jumătatea anului 1948, părintele Arsenie este reținut și trimis în arestul Siguranței din Făgăraș. Aici i s-au găsit urmele prezenței de către alți întemnițați ai vremii. De pildă, Victor Roșca, arestat în lotul elevilor de la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, aflat în arestul Siguranței, relatează: „Mă răsuceam de la un capăt la altul al priciului. La un moment dat mi-a căzut privirea pe câteva cuvinte scrijelite în tencuiala peretelui: «Fiule, roagă-te», și dedesubt semnat: «P(r) A(rsenie)»”⁶³.

Între 7 și 16 iunie 1948, la Făgăraș, părintele Arsenie a fost anchetat asupra relației sale cu legionarii. În fapt, în primăvara anului 1946 părintele Arsenie fusese vizitat mai întâi de Nicolae Petrașcu, apoi de alți legionari, ca să se mărturisească, apoi să ceară sfatul duhovnicesc pentru viitorul lor. Mulți legionari dezamăgiți de eșecul Mișcării considerau că singura soluție pentru ei este să se refugieze într-o trăire spirituală intensă, unii chiar în monahism.

Despre ipotetica apartenență ideologică a părintelui și relația lui cu foști legionari aflați în căutarea vindecării

⁶³ Victor Roșca, *Moara lui Kalusek – începutul represiunii comuniste*, București, Editura Curtea Veche, 2007, p. 37.

sufletului aflăm din declarația dată la Siguranță, la 10 iunie 1948: „În trecut și în prezent n-am fost înscris în nicio formațiune politică, n-am activat în nici un fel și nici n-am cotizat ca simpatizant. Dovadă că n-am făcut parte nici dintre simpatizanții legionari pot să spun că, deși amator de cărți, n-am cumpărat și n-am citit nicio publicație legionară. M-am consacrat exclusiv propovăduirii religiei. Un preot stă de vorbă cu orice fel de oameni. Poziția mea preotească față de ei a fost următoarea: m-am silit din toate puterile să-i depolitizez, înțelegând prin aceasta a-i determina să arunce pistolul, răzbumarea, conspirația, subversivitatea, jurământul, reacționarismul tacit sau manifest de stăpânire constituită. Cred că mulți m-au înțeles și, lepădând pozițiile greșite, au revenit la creștinismul care nu se ceartă cu stăpânirea. Unii văd că m-au mințit și m-au adus în fața răspunderii. Așa de pildă, știind că, în linie generală, stăpânirea a făcut o înțelegere cu legionarii, am îngăduit chiar printre frații mănăstirii doi inși: Grigorie Gladcov și Gheorghe Apostol. [...] Că au fost legionari am știut, dar că Gh. Apostol e urmărit politic, asta n-am știut. [...] În conștiință, nu mă simt nici vinovat de atitudinea creștină ce le-am cerut, dacă au venit să mi se spovedească, nici implicat în ședințele ascunse ce le-or fi ținut, cu totul fără știrea mea”⁶⁴.

Despre împăcarea cu stăpânirea lumească, apoi dedicării totale rugăciunii a legionarilor veniți la Sâmbăta, părintele Arsenie vorbește din nou în declarația din 11 iunie 1948:

⁶⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, ff. 124-126.

„E adevărat că la mănăstire mi-au mărturisit mulți legionari și vederile lor politice. M-am străduit în spovedaniile cerute a-i convinge să renunțe definitiv la metodele jafului, pistolului, jurămintelor, subversității și a altor rele care-i fac să cadă și din creștinism și-i aduc în conflict permanent și cu stăpânirea constituită. Am condiționat mântuirea lor și de împăcarea, în conștiință, cu autoritatea. Oamenii sunt liberi a avea păreri politice, convingeri politice, însă să nu dăuneze societății, în speță statului, neorânduiești cu păcatele legate de pistol și orice fel de răzbunare. Acestea au fost întotdeauna sfaturile mele, pe care întotdeauna le-am dat individual, iar nu în «ședințe».

Din câte îi cunosc, fără să le fi citit nicio carte, știu că ei, în formarea unei doctrine, unei ideologii proprii, au apelat și la creștinism. S-au dovedit creștini practicanți ai rugăciunii și a celorlalte obligații bisericești. Declarau creștinismul cea mai superioară concepție despre lume și viață. Mărturiseau că n-o pot realiza în toată splendoarea ei, această concepție, fiind în formație. La formarea ideologiei legionare s-au orientat spre creștinism; nu l-au realizat, decât cei ce s-au lepădat de violență, pistol etc. Cred că dintre legionari să fi trecut pe la mănăstire studenți aproximativ 100-200; profesori 10-15; țărani, firește neidentificați; 1000-1500 intelectuali; funcționari, 500-600; muncitori, 400-500. Tuturor, a căror număr nu l-am stabilit, când mi-au spus și convingerea politică ce au avut-o, le-am dat, uniform, sfaturile de mai sus, insistând că începutul și sfârșitul greșelilor lor a fost

pistolul, jurământul, violența și răzbunarea. Șovinismul nu e iubire de neam și frate. Conflictul cu oamenii e și cădere din creștinism”⁶⁵.

Alături de acuzațiile de adăpostire a unor legionari căutați de autoritățile statului, părintele Arsenie a mai fost interogat pentru ridicarea unei „troițe” legionare, împreună cu legionarul Gheorghe Apostol. Despre aceasta, părintele declara: „Fântâna pe care o avem în grădina de pomi a mănăstirii nu e o troiță, ci o îngrădire de fântână. Nouă ne trebuia apă, deci încă o fântână. Acolo era una părăsită și cu îngrăditură părăginită. Am reparat fântâna și, ca îngrăditură am imaginat lemnăria, care se vede. Toată compunerea lemnăriei am desenat-o subsemnatul, care am și școala de arte decorative. Toate ornamentele, de asemenea, îmi aparțin. Acoperișul de tablă a fost ciocănit de mine personal. Gh. Apostol a fost chemat exclusiv pe încheieturile tâmplărești ale lemnului”⁶⁶. Această fântână abia fusese sfințită la marele praznic al Izvorului Tămăduirii din 7 mai 1948, de un sobor de preoți în frunte cu mitropolitul Nicolae Bălan⁶⁷.

Cu toate acestea, esența afirmațiilor făcute de părintele Arsenie a fost înțeleasă total distorsionat de către organele de represiune comuniste dispuse să interpreteze faptele numai în cheie ideologică, după cum se arăta în referatul întocmit după anchetă: „Călugărul Arsenie Boca, preot și administrator al mănăstirii Brâncoveanu, din comuna Sâmbăta de Sus - Făgăraș, a

⁶⁵ *Ibidem*, ff. 110-111.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 111v

⁶⁷ „Telegraful Român”, an 96, nr. 7-8, 16 mai 1948, p. 6.

inițiat și a condus o formă religioasă mistică a Mișcării Legionare, în care probabil, pentru a atrage cât mai mulți adepți, combătea tendințele teroriste specifice mișcării în anii 1940-1941 și cerea tuturor celor ce doreau a face parte din mișcare, să renunțe la revolver, ură și terorism. Aceasta era o condiție pe care o puneau celor ce veneau și luau contact cu el. Același călugăr dădea adăpost sub nume false unor legionari care veneau și aveau adăpost la mănăstire. De acest fapt, se pare că, are cunoștință și mitropolitul Bălan al Sibiului, care are reședința și la mănăstirea Sâmbăta de Sus”⁶⁸. Astfel, părintele Arsenie primea stigmatul de „legionar”, care îl va urmări toată viața în documentele create de organele de represiune comuniste.

Ulterior, părintele a fost transferat în arestul Siguranței din Brașov. Aici a fost întâlnit de către elevul Victor Roșca, care relatează în amintirile sale:

„Erau strânși aici cei cu ancheta terminată sau cei ținuți pentru o cercetare suplimentară. Printre ei am zărit o figură normală, luminoasă, un călugăr. El stătea întins cu picioarele dezvelite până la genunchi. Văzându-ne, s-a ridicat și ne-a întrebat cu vocea blajină:

– Sunteți elevi?

– Da!

– De unde?

– De la Liceul «Radu Negru» din Făgăraș.

Părintele Arsenie, pentru că acesta era călugărul, găsindu-ne probabil prea firavi pentru «Moara lui

⁶⁸ ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 111.

Kalusek»⁶⁹, a făcut semn cu arătătorul mâinii stângi în sus și a rostit ca pentru el, dar cu voce tare să auzim și noi:

– Legiunea îngerilor din cer încă nu-i completă!

Preotul arhimandrit Arsenie Boca, Starețul Mănăstirii Brâncoveanu din Sâmbata de Sus fusese arestat cu o lună sau două înaintea noastră. Urma lui o întâlnisem în pivnița Siguranței din Făgăraș, unde, pe un perete al beciului, scrijelise câteva cuvinte de îmbărbătare. Aici, la Brașov, drumul lui s-a încrucișat din nou pentru scurt timp cu drumul nostru.

Părintele Arsenie nu părea tulburat de condiția lui de deținut. Obişnuit cu privațiunile monahale afară, mortificându-și el însuși trupul, regimul din beciul Siguranței îl suporta ca o prelungire a vieții sale de ascet.

Pentru că era seară, ne-am căutat fiecare câte o fâșie pe podina de prici. Eu cu Ionică Mogoș și Ioan Glăjar ne-am urcat la etaj, în preajma părintelui Arsenie. Un imbold interior mă împingea cât mai aproape de dânsul. După dușul rece al arestării, prezența părintelui Arsenie alături de noi nu era numai un reper pe drumul ce ne era hărăzit, ci și o dovadă că suferința noastră avea o semnificație profund creștină. După ce i-am spus că la Făgăraș trecusem prin aceeași celulă în care poposisese și el, printre alte teme pe care voiam să ni le lămurească, l-am întrebat:

– Cum trebuie să ne rugăm?

⁶⁹ Este vorba de Iosif Kalușek, șeful Siguranței comuniste din Brașov, cunoscut mai ales pentru atrocitățile pe care le comitea în timpul anchetelor.

– Ducând război împotriva ispitei, așa cum ați făcut-o afară împotriva celor fără de Dumnezeu. Acum, voi stăpâniți o experiență, folosiți-o! Ne-a răspuns părintele⁷⁰.

Cu toate acestea, se pare, la intervenția mitropolitului Nicolae Bălan, părintele Arsenie a fost eliberat din beciurile Securității. La 5 septembrie 1948, părintele Arsenie se afla în mănăstirea Sâmbăta, când rostea o predică în slujba săvârșită la mănăstirea Brâncoveanu⁷¹.

⁷⁰ Victor Roșca, *op. cit.*, pp. 59-60.

⁷¹ *Apud* Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, Deva, [Editura Charisma], 2006, pp. 7, 13.

Mutarea și constituirea unei obști la Mănăstirea Prislop

În contextul procesului de revenire a greco-catolicilor la Ortodoxie și de desființare a Bisericii Greco-catolice, părintele Arsenie a primit ascultarea de a se muta la mănăstirea Prislop, fostă mănăstire greco-catolică din Țara Hațegului, cu hramul „Sf. Evanghelist Ioan” (8 mai) și „Înălțarea Sfintei Cruci” (14 septembrie). Principalul hram al Prislopului coincidea cu ziua de prăznuire a Avvei Arsenie cel Mare din pustiul Egiptului.

La Prislop, părintele Arsenie a ajuns la 25 noiembrie 1948, împreună cu mitropolitul Nicolae Bălan și preotul Traian Belășcu, vicar mitropolitan, cu misiunea oficială de a-i readuce pe greco-catolici la dreapta credință („pentru lămurirea poporului revenit la Ortodoxie”). Potrivit documentelor de arhivă, părintele Arsenie era „detașat” la Prislop⁷², nicidecum numit, într-un loc în care nu exista un așezământ monastic bine constituit, ci doar vechea biserică, refăcută grosier, și o clădire ridicată în vremea administrației greco-catolice.

La scurt timp după sosirea la Prislop, la 14 decembrie 1948, părintele trimitea o scrisoare fraților monahi de la Sâmbăta, în care spunea în spiritul înțelepciunii Avvei

⁷² AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 63.

Arsenie din Patericul egiptean (Avva Arsenie, 13): „Pustietatea cea din afară a locului, coarângerea lui de a mă aduna la chilie între scripturile Părinților, mă umple de recunoștință către ocârmuirea cea de deasupra, care m-a scăpat puțin de îngrămădeala și jefuirea de la Sâmbăta. Nu m-aș mai duce de-acî, nici printre oameni n-aș mai ieși, dar nici pe ei nu i-aș lăsa să mă mai îngrămădească. Nu poți fi și cu Dumnezeu și cu oamenii. Fiți mângâiați că de mult folos mă bucură Dumnezeu aici”⁷³.

Însă, după adoptarea noului Statut de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, în februarie 1949, județul Hunedoara a trecut în componența canonică a Episcopiei Aradului. Deoarece se produsese această modificare de ordin jurisdicțioanal-bisericesc și pentru că părintele Arsenie Boca fusese detașat la Prislop „cu scopul de a lucra pentru revenirea uniților la Ortodoxie”, la 17 martie 1949, mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului solicita Episcopului Andrei Magieru al Aradului să dea „aprobarea ca P. Cuv. Ieromonah Arsenie Boca să stea în acel sfânt lăcaș [Prislop, n.n.] timp de 2-3 ani, timp necesar pentru terminarea lucrării începute de P. Cuv. Sa «Cărarea Împărăției», înștiințându-l totodată despre apartenența canonică a locului, pentru a ști pe care să pomenească la slujbe”⁷⁴. Pe acest document, episcopul arădean punea următoarea rezoluție: „Dăm cu plăcere asentimentul ca numitul ieromonah să stea în măn. Prislop. Notăm că Arhidieceza din Sibiu încă nu ne-a

⁷³ *Apud* PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 207.

⁷⁴ AAA, dosar III-396-1948, f. 235.

predat jud. Hunedoara, 26.III.1949”⁷⁵.

După marele praznic al Sfintelor Paști și misiunea duhovnicească în rândul călugărițelor greco-catolice de la Obreja (19 mai-18 iunie 1949), la 13 iunie 1949 mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului solicita episcopului Andrei Magieru ca părintele Arsenie Boca să se întoarcă în Eparhia Sibiului⁷⁶. Față de aceasta, la 22 iunie, episcopul arădean trimitea o interogare către părintele Arsenie dacă dorește să rămână în mănăstirea Prislop⁷⁷.

La 16 iulie 1949, episcopul Andrei Magieru al Aradului face o vizită canonică la mănăstirea Prislop. Cu acest prilej, chiriarhul arădean este întâmpinat de către părintele Arsenie cu următoarele cuvinte: „Preasfințite Stăpâne, vă primește, cu dragoste, cea mai veche mănăstire din Ardeal, ctitoria lui Nicodim cel Sfințit și a Domniței Zamfira. Noi vă primim cu dragostea pe care o știți, iar cât despre noi, știm pe cine primim, pe Acela căruia împreună-l slujim. Știm și dragostea cu care ne-ați primit Preasfinția Voastră. Făgăduim, puțin câți suntem, să vă fim o minte și o inimă de ajutor prin părțile acestea, mai nou mărite, ale Eparhiei. Simplificăm cuvintele la dragostea aceasta și îndatoririle ei pastorale peste care vă rugăm, cu smerenie, a aduce binecuvântare arhierească și a mijloci Har de la Dumnezeu”⁷⁸.

⁷⁵ *Ibidem*; AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 332.

⁷⁶ AAA, dosar III-396-1948, f. 270; AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), ff. 320-321.

⁷⁷ AAA, dosar III-396-1948, f. 270.

⁷⁸ PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 206.

Cu acest prilej, Episcopul Andrei Magieru al Aradului îl hirotesește pe părintele Arsenie în treapta de protosinghel, deoarece, spunea ierarhul: „Cunoscând noi, personal, starea înfloritoare, atât sub raport spiritual, cât și gospodăresc, la care P. Cuv. Ta ai adus Sf. Mănăstire Prislop din cuprinsul de azi al Eparhiei Aradului, din toamna anului 1948, de când ai fost așezat la conducerea ei și până azi și mai cunoscând și influența binefăcătoare pe care acea mănăstire o exercită azi asupra vieții religios-morale din acea regiune a eparhiei noastre, dorind a-ți da dovadă de prețuirea noastră”⁷⁹.

Părintele Arsenie încearcă să întemeieze o obște de monahi, astfel încât să pună început bun așezământului de la Prislop, începând cu doi licențiați în Teologie, Stelian Manolache și Leonida Plămădeală. În acest sens, părintele Arsenie își exprima bucuria într-o scrisoare către mitropolitul Nicolae Bălan, din 21 iulie 1949: „Mi-a ajutat Dumnezeu să găsesc doi licențiați în Teologie din Cluj și București, cei mai buni, care se călugăresc la Prislop. Nădăjduim în reînvierea mănăstirii la prestigiul ei de odinioară”⁸⁰. Astfel, părintele arată că Prislopul începe să primească aceeași funcție misionară, pe care deja o avea mănăstirea Sâmbăta, aceea de far al Ortodoxiei, de readucere a uniților la dreapta credință, pentru care mitropolitul se ruga de la ajungerea pe tronul marelui Andrei Șaguna. Din aceste motive, părintele îi spunea mitropolitului: „M-am hotărât să rămân definitiv în

⁷⁹ AAA, dosar III-293-1949, f. nenum; AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 319.

⁸⁰ AMA, dosar V-66-1949, f. nenum.

Eparhia Aradului, la Prislop. Deci, cu recunoștință pentru toată părinteasca purtare de grijă, vă rog totuși a-mi trimite carte canonică de trecere din Arhiepiscopia Sibiului în Episcopia Aradului”⁸¹.

Drept răspuns, la 8 august 1949, mitropolitul ardelean acceptă mutarea părintelui la Prislop, transmițându-i următoarele cuvinte: „Realizările frumoase ale P. C. Tale de la mănăstirea Brâncoveanu le considerăm ca o recompensă adusă pentru jertfa Arhiepiscopiei noastre, prin ajutorul care ți s-a dat pentru terminarea studiilor. Dumnezeu să-ți ajute atât la Prislop, cât și în alte slujbe la care te vei învrednici să desfășori o activitate rodnică și bogată, spre binele și prosperitatea sfintei noastre Biserici”⁸².

Așadar, pentru formarea obștii de călugări de la Prislop, de praznicul Schimbării la Față, 6 august 1949, în capela episcopală de la Arad, absolventul de Teologie de la București, Stelian Manolache este hirotonit ca ierodiacon, iar a doua zi ca preot-duhovnic pe seama mănăstirii Prislop. Tot pe 6 august, ca ierodiacon este hirotonit teologul Leonida Plămădeală⁸³.

La 14 septembrie 1949, de hramul mănăstirii Prislop, praznicul Înălțării Sfintei Cruci, în biserica așezământului monahal, sub protia Episcopului Andrei Magieru, erau tunși în monahism sub aripa ocrotitoare a monahului Agaton Sandu Tudor de la mănăstirea

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² AAA, dosar III-317-1949, f. 579; AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 311.

⁸³ AAA, dosar III-317-1949, f. 99.

Crasna-Gorj și a părintelui Arsenie, teologii Leonida Plămădeală și Stelian Manolache, aceștia primind numele de Antonie, respectiv Dometie⁸⁴.

Prezența lui Antonie Plămădeală nu a fost însă de durată, deoarece pe urmele sale se aflau autoritățile comuniste. La 20 ianuarie 1950, înștiințat de un frate al său, tânărul ierodiacon Antonie Plămădeală se vede nevoit să părăsească Prislopul, în absența părintelui Arsenie, plecat la Patriarhie, și fără acordul episcopului arădean. În încercarea de a se ascunde, după un scurt periplu în București, ajunge la mănăstirea condusă de nașul său de călugărie, părintele Agaton, cu binecuvântarea mitropolitului Firmilian al Olteniei⁸⁵.

Plecarea intempestivă a tânărului monah avea să ducă inevitabil la eșecul încercării părintelui Arsenie de a înjgheba o obște de călugări la Prislop. Totuși, acest neajuns se va corija la 11 aprilie 1950 prin inițierea unei obști de monahii⁸⁶.

Prima monahie de la Prislop a fost tânăra absolventă de Filosofie și Teologie, Julieta Constantinescu, una dintre ucenicele părintelui Arsenie pe care o îndruma încă din vremea viețuirii la mănăstirea Brâncoveanu. Viitoarea maică Zamfira va pune bazele unei obști, care să rememoreze un așezământ monahal din perioada refacerii în secolul al XVI-lea de către Doamna Zamfira, fiica lui Moise Vodă al Țării Românești. Această

⁸⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 2.

⁸⁵ Mihai Plămădeală, Adrian Nicoale Petcu, *Mitropolitul Antonie Plămădeală. Detalii biografice*, partea I (1948-1956), Sibiu, Editura Andreiana, 2011, pp. 59-67.

⁸⁶ AAA, dosar III-317-1949, ff. 582-583.

metamorfoză de la Prislop se va concretiza la 5 august 1950, când tânăra Julieta Constantinescu va primi schima monahală cu numele de Zamfira din mâinile duhovnicului Arsenie Boca⁸⁷. Alături de alte aspirante la viața monahală, în obștea de la Prislop, la 18 mai 1954, va intra inclusiv bunica maternă a părintelui Arsenie, Pășcuța Popa⁸⁸.

Tot în această perioadă, la Prislop se va vărui pe exterior biserica, se va amenaja curtea mănăstirii cu aceeași tematică așa cum făcuse părintele Arsenie la Sâmbăta, se va construi un arhondaric provizoriu, se va săpa o fântână și se va ridica o clopotniță destinată a avea două clopote (unul de 125 kg și al doilea de 47 kg), cu bani strânși mai ales din donațiile venite dinspre mănăstirea Brâncoveanu și credincioși din diferite localități făgărășene⁸⁹.

⁸⁷ *Ibidem*, ff. 574-575.

⁸⁸ *Ibidem*, ff. 560-561.

⁸⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 12, 181-182.

Activități misionare și raporturi duhovnicești

Alături de slujirea în mănăstire și în arta penelului, pe părintele Arsenie Boca îl găsim și ca misionar. În timpul Sfintelor Sărbători ale Crăciunului din 1944, între 22 decembrie 1944 și 7 ianuarie 1945, părintele Arsenie era trimis de mitropolitul Nicolae Bălan, la rugămintea protopopului de Geoagiu, să slujească în parohia **Cheile Cibului**. Aici, până spre mijlocul secolului al XIX-lea, fusese o veche sihăstrie ortodoxă, dispărută la presiunea prezenței greco-catolice. În jurul anului 1924, comunitatea greco-catolică de aici trecuse la confesiunea ortodoxă. Mai apoi, în timpul sau imediat după eliberarea de sub ocupația horthystă, parohienii „cheieni” trecuseră din nou la greco-catolici, încât comunitatea ortodoxă fusese văduvită de biserică. Trimiterea părintelui Arsenie probabil se înscria în gândul mitropolitului ardelean de a reînvia vechea așezare monahală sau de a întări comunitatea ortodoxă cu un așa trecut istoric în spate. În urma misiunii duhovnicești, părintele Arsenie înaintează un raport mitropolitului Nicolae Bălan, în care descrie situația spirituală din această parohie: „Credincioșii de la Cheile Cibului sunt profund amărâți că li s-a răpit biserica, în împrejurările știute, iar acum mai nou nu au nici preot statornic. [...] Se văd roadele uniației. Poporul

nu mai e la înălțimea sufletească a strămoșilor din veacul al XVIII-lea, la tăria mucenicilor pentru credință, încât pe el nu se poate pune o nădejde sigură, la eventualitatea unei presiuni potrivnice. Poporul nu-și poate birui vrajba în care se macină, găsindu-se într-un cerc vicios, fiindcă:

1. În general, nu se predică poporului și așa poporul nu-și cunoaște mărturisirea de credință și datoriile către suflet.
2. Nu se lucrează pocăința în popor. La taina mărturisirii și la Sfânta Împărtășanie nu mai vin decât bătrânii și bolnavii, silindu-i frica de moarte. Iar de pe urma negriiei de suflet, i-a cuprins indiferentismul religios, iar în latura trupească, hoția, beția și boalele venerice, într-un procent mare.
3. Turma conduce păstorul. Dăinuind două biserici în vrajbă, poporul, în nepriceperea și în păcatele sale, aci se dă de vânzare pentru cine știe ce blid de linte sau cum zic cheenii, «pentru banii lui Iuda», aci la cea mai «tactică» îndreptare a păstorului, se smintesc «scoțând învățătura ca o ciufală» și fug la uniți. Acolo li se vorbește mios și li se făgăduiesc de toate. Așa încep pogorământele, care aduc toată slăbirea și stricăciunea, care apoi se înjgheabă în «obiceiuri», pe care preotul nostru sau le respectă sau se face de vrajbă cu poporul și atunci îl amenință cu trecerea la uniți. Așa se întâmplă că trecerile la uniație, nici astăzi, ca și la început, nu sunt treceri din convingere, ci din diferite sminteli. [...] Uniții iscodesc orice nemulțumire, ca sectarii, și-i cumpără pe nimic: prozești să fie, ca pe urmă să-i facă fiii Gheenei de două ori mai mult ca pe ei înșiși, mai pătimași arătându-i

în duhul necurat al învrăjbirii și a toată despărțirea”⁹⁰.

O altă misiune duhovnicească a părintelui Arsenie a fost în perioada 19 mai-17 iunie 1949 în rândul **călugărițelor greco-catolice din Ardeal**, la solicitarea patriarhului Justinian Marina. Locurile în care părintele Arsenie a activat sunt cinci: comunitățile de maici (surori) greco-catolice, care aparțineau „Congregației Surorilor Maicii Domnului”, un ordin greco-catolic de caritate, la Obreja - Alba, Cluj, Jucu de Jos - Cluj și Aiud - Turda, iar ultima la Beiuș într-o fostă comunitate asumpționistă cu preocupări educaționale, aflată în soluție, deoarece călugărițele străine, franceze, cu excepția fostei superioare, plecaseră. Aceste centre ale ordinului greco-catolic, în care fuseseră concentrate personalul caritativ, mai rămăseseră după desființarea celorlalte de către autoritățile comuniste.

Alături de părintele Arsenie Boca, în această misiune au mai fost maicile Teodosia Gologan, Nicodema Vasilache, Ștefanida Tarcău, Hrisantia Tufăreanu și sora Elena Băleanu, toate de la mănăstirea Bistrița - Vâlcea, în frunte cu arhimandritul Ghermano Dineață, starețul mănăstirii Cozia⁹¹. Dincolo de legătura duhovnicească dintre Părintele Arsenie și maicile de la Bistrița, alegerea acestei echipe misionare nu era întâmplătoare. Maica Teodosia Gologan, alături de sora ei, Olga Gologan (cunoscută „Mama Olga”), conducea Societatea caritabilă „Acoperământul Maicii Domnului”, organizație cu

⁹⁰ AMA, dosar III-548-1944, f. nenum.

⁹¹ „Studii Teologice”, seria a III-a, anul I, nr. 2, aprilie-iunie 2005, pp. 12-13.

același scop al surorilor greco-catolice, caritabil și educativ și tot sub patronajul Maicii Domnului⁹².

În raportul întocmit în urma misiunii și înaintat patriarhului Justinian, Părintele Arsenie face o descriere a așezămintelor pe care le-a vizitat, în fond ceea ce mai rămăsese din ordinul surorilor greco-catolice, în total acestea fiind în număr de 314. De asemenea, nu ezită să remarce faptul că sunt permanent supravegheate de către autorități, prin Miliție, practic acestea viețuind în regim de lagăr. Pentru istoria ordinului, Obreja reprezenta sediul inițial al fostului institut caritabil de la Blaj, de unde călugărițele fuseseră mutate cu forța de către autoritățile comuniste.

Surorile de la Obreja proveneau de la fostul institut caritabil de la Blaj, mutate cu forța de către autoritățile de ordine. Surorile de la Cluj, potrivit părintelui Arsenie, încă mai lucrau în „Direcția clinicilor”, fiind salarizate de către stat. La puțin timp acestea vor fi mutate la Jucul de Jos, locul în care se afla filiala cea mai mare a ordinului din zona Ardealului de nord. În dreptul acestui loc, părintele Arsenie adaugă faptul că se slujește în ritul greco-catolic, rolul liturgic fiind îndeplinit de către un preot în vârstă.

În al doilea capitol al raportului, numit „dialogul convingerilor”, părintele Arsenie modalitatea prin care Biserica Ortodoxă îi putea aduce pe credincioșii de confesiune greco-catolică la Ortodoxie. Interesant este dialogul purtat de către duhovnicul ardelean cu surorile

⁹² Câteva detalii a se vedea la <http://ziarullumina.ro/maicile-gologan-sau-monahismul-trait-la-absolut-117159.html> (consultat la 23.05.2017).

care nu vroiau să abdice în nici un fel de la ascultarea față de pontiful de la Roma, argumentele pe care părintele Arsenie le utilizează și replicile lipsite de esență teologică pe care surorile le dau. Discursul monahului de la Prislop este unul împăciuitoare, al dialogului confesional, prin care arată că momentul din toamna anului 1948, în fapt, reprezintă o reparație pentru cele întâmplate la 1700, când factorul politic a rupt sufletul românesc din Ardeal, din „motive pur politice” și prin „mijloace silnice”. Părintele arată că Ortodoxia este creștinismul inițial și că „dogma” papalității este o inovație în Biserică. Chiar dacă surorile găsesc replici din cartea episcopului catolic Emil Bougaud⁹³, părintele Arsenie susține că este nevoie de întoarcerea la dogma Bisericii din primele opt veacuri, astăzi mărturisită doar în Ortodoxie, că ruperea comunității creștine se datorează cardinalului roman Humbert, care a aruncat blestemul pe Sfânta Masă din catedrala constantinopolitană, și că „dogma” papalității este „o doctrină impusă de iezuiți și aprobată de Sinodul din Vatican de la 1870”, deci „nu este un adevăr revelat, necesar la mântuire, ci numai o învățătură și aceasta greșită” sau că „papalitatea nu e o dogmă de mântuire, ci un principiu de administrație”.

Alte elemente forte din discursul Părintelui Arsenie sunt legate de modul în care poporul din Ardeal și Banat a perceput cele patru puncte dogmatice și liturgice de

⁹³ Ar putea fi *Le Christianisme et les temps présents* (Paris, Poussielgue frères, 1874-1884), în cinci volume. Opera lui Bougaud a fost mult cultivată în prima jumătate a secolului al XX-lea în Biserica Greco-Catolică din România.

la 1700. El spune că, la 1700, poporul a cerut ca „legea să stea pe loc”, altfel spus cultul să fie la fel. Față de afirmația surorilor că ritualul este „o formă exterioară, neesențială”, Arsenie Boca se vede nevoit să întrebe tranșant: „Sfânta Împărtășanie, esența Liturghiei, vi se pare o formă exterioară?”. La răspunsul surorilor pigmentat cu argumente emoționale, părintele Arsenie înțelege că surorile greco-catolice nu sunt dispuse la dialog confesional cu rezultate pozitive, în consecință considerând că trebuie să-și încheie misiunea, după ce, aici, la Obreja, pe 27 mai 1949, părintele Arsenie ținuse o predică cu o temă sugestivă: „Orbul din naștere și sufletele oarbe”⁹⁴.

Discursul părintelui Arsenie este unul elaborat, construit pe argumente teologice provenite din Sfânta Scriptură și din Tradiția Bisericii, prin care remarcă erorile dogmatice, liturgice și chiar administrative ale Bisericii Romano-catolice ca purtătoare a cezaro-papismului. Tot el nu ezită să utilizeze argumente de ordin patriotic, atunci când aude că surorile își duseseră o soră de viață pe ultimul drum cu o slujbă săvârșită în limbile latină și maghiară de către un preot romano-catolic maghiar.

În al treilea capitol al raportului, Părintele Arsenie aduce în atenția întâistătorului român o serie de propuneri. El cere o pastorație ortodoxă mai activă în terenul confesional acum lipsit de autoritatea bisericească greco-catolică. Susține ca surorile greco-catolice să rămână

⁹⁴ Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, pp. 92-96.

pe loc, dacă înțeleg să viețuiască în confesiunea lor, astfel încât poporul să vadă cum cer asistența religioasă de la preoți străini de sufletul și neamul românesc. Apreciază că, în urma momentului din 1948, preoții greco-catolici se împart în trei categorii: reveniți sinceri, reveniți nesinceri și nereveniți, cei din ultimele două categorii considerând că regimul politic nu va rezista și că, astfel, situația religioasă se va inversa. Arsenie Boca arată cum tocmai acești clerici aspiră la ocuparea unor posturi episcopale din Ardeal, pentru ca de pe această poziție, la schimbarea regimului politic, să treacă cu întregul popor la catolicism. De altfel, în vremea aceea, clericii reveniți cereau insistent conducerii de partid și de stat că trebuie să fie reprezentați în Biserica Ortodoxă Română, pentru că numai așa se sudează „unificarea bisericească” din Ardeal și Banat. La sesiunea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din iunie 1949, cu sprijinul lui Vasile Luca, responsabilul pe probleme religioase din PMR, prin ministrul Cultelor, Stanciu Stoian, s-au exercitat presiuni la adresa episcopatului ortodox ardelean și a Patriarhului Justinian pentru vacantarea și ocuparea unor posturi de episcopi la Cluj și Oradea. Refuzul categoric al Patriarhului Justinian față de Vasile Luca practic a încheiat pentru o bună perioadă de timp satisfacerea doleanțelor ascunse manifestate de către acești clerici reveniți.

Din aceste motive, Părintele Arsenie considera că, pentru cei reveniți și nereveniți trebuie să se organizeze niște „cursuri temeinice” de Dogmatică, Liturgică cu

practică și Drept bisericesc, pe care să le încheie cu „examen, calificare și jurământ”. Părintele Arsenie le numește chiar „cursuri de descatolicizare”, pentru că el sugerează revenirea nu prin forță, ci prin dialog confesional cu argumente teologice („deci nu izolați, ci poftiți la cursuri, ca să nu semene a forță”).

Raportul Părintelui Arsenie Boca reflectă modul prin care Biserica Ortodoxă înțelegea să-i readucă pe greco-catolici la Ortodoxie, adică prin puterea cuvântului, prin dialog teologic, cu argumente, prin consecvență și în timp. De asemenea, Arsenie Boca sugerează Patriarhului Justinian ca Biserica să le câștige pe surorile greco-catolice, nu prin forță sau prin mutare/deportare, ci prin atragerea treptată în sânul comunității ortodoxe⁹⁵.

Remarcăm faptul că propunerile Părintelui Arsenie nu au fost impropriate de către factorul politic, care inevitabil a aflat de ele. Autoritățile comuniste au preferat să treacă la gesturi de forță. În noaptea de 9 spre 10 septembrie 1949 surorile greco-catolice au fost transportate în camioane la mănăstirea ortodoxă din care proveneau maicile pe care le vizitaseră cu câteva luni înainte, la Bistrița vâlceană. Intenția autorităților comuniste a fost de a le rupe de focarele de rezistență greco-catolice din Ardeal și a le timora în speranța că vor

⁹⁵ AMrrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), ff. 322-331. Aceste materiale de arhivă au fost publicate de Adrian Nicolae Petcu, Florin Dobrei, *Misiunea duhovnicească a Părintelui Arsenie Boca în mijlocul călugărițelor greco-catolice din ținutul Clujului (mai-iunie 1949)*, în vol. „Slujire – mărturisire – pătimire în Biserica lui Hristos”, coord. Florin Dobrei, Editura Reîntregirea și Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2017, pp. 198-214.

ceda în plan confesional. Mai apoi, unele dintre acestea aveau să ajungă în pușcăriile comuniste, tot așa cum s-a întâmplat în cazul episcopilor greco-catolici.

Tot în timpul misiunii în rândul călugărițelor greco-catolice, părintele Arsenie îl cercetează pe Episcopul Nicolae Popovici la Oradea. Aici, în catedrala episcopală, părintele ține predici în zilele de 5 și 6 iunie 1949, ultima la praznicul Rusaliilor (*Cunoaștere de Dumnezeu și Unde mai sunt limbile de foc?*)⁹⁶.

La 3 noiembrie 1949, Arsenie Boca este delegat de către mitropolitul Nicolae Bălan să cerceteze pentru cinci zile ansamblul parohial de la **Tușnad-Băi**⁹⁷, care urma să devină un schit de monahi. Tușnad-Băi, localitate balneară, devenise loc de odihnă pentru muncitorii trimiși de Confederația Generală a Muncii. Biserica ortodoxă de aici fusese începută în anul 1939, dar lăsată în paragină după Diktatul de la Viena. Acum se afla sub amenințarea de a fi demolată de către autoritățile locale, pentru ca pe locul ei să se construiască o arenă sportivă. Părintele Arsenie merge la Tușnad-Băi, unde constată situația în care se afla ansamblul parohial: biserica netencuită în interior/exterior, fără pardoseală, mobilier, iconostas și pictură, fără ușa de la intrare, geamuri sparte, curtea fără incintă, turnul-clopotniță cu două clopote etc. De asemenea, arată cum locuința parohială fusese uzurpată și chiar reparată pentru uzul Comitetului Provizoriu local.

În urma celor constatate, la 15 noiembrie 1949, părintele propunea preluarea casei parohiale, cu

⁹⁶ Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, pp. 97-100.

⁹⁷ AMrri Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 313.

despăgubirile necesare, în vederea amenajării locuinței pentru slujitor și a unei capele, până la definitivarea bisericii. Tot el mai spunea: „regiunea e frumoasă, dar neliniștită de felurimea convingerilor oamenilor; ar fi o mănăstire fără liniște. Ura față de români și Biserica neamului e așa de mare, încât s-au găsit localnici să și-o exprime, profanând insistent biserica. Acesta este motivul, care m-ar determina să stau acolo, stavilă la atâta ocnă”⁹⁸.

Tot în timpul misiunii din zona Harghitei, părintele Arsenie a cercetat comunitatea parohială de la Bixadul Oltului, unde a și stat între 8 și 12 noiembrie 1949. De altfel, în zilele acestea, părintele Arsenie a slujit și a predicat⁹⁹. Părintele era legat de această comunitate, în a cărei biserică, cu hramul „Sf. Dumitru”, în anul de practică după absolvirea Școlii de „Arte Frumoase” (1938), pictase la cupola absidei altarului.

Rolul de părinte duhovnicesc s-a evidențiat și în relația de corespondență pe care a purtat-o cu ieromonahul **Cleopa Ilie** de la mănăstirea Slatina. Într-o scrisoare din 6 iulie 1950, părintele Cleopa îi scria părintelui Arsenie următoarele:

„Cu cea întru Hristos frățască dragoste și cu ajutorul Prea Curatei Sale Maici vă scriu aceste puține rânduri, care aș dori să vă găsească în momentul cel mai fericit al mântuirii și al cugetării spre cele cerești.

⁹⁸ AMA, dosar III-748-1949, f. nenum. Ulterior, biserica a fost terminată și casa parohială recuperată pentru comunitatea parohială din Băile Tușnad, după ce se înființase un schit prin decizie a Sfântului Sinod, dar refuzată de autoritățile comuniste (*Ibidem*).

⁹⁹ Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, pp. 186-196; *Apud* PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, pp. 203-205.

Părintele meu, de multă vreme, vestea P. Cuv. Voastre mi-a umplut sufletul de bucurie auzind că sunteți un izvor curat din care se adapă oile lui Hristos cele însetate de apa vieții. Mult am dorit și eu însetatul a mă adăpa din acest izvor al cuvintelor pline de înțelepciune ale P. Cuv. Voastre, dar pentru lenea mea am rămas încurcat cu grija vieții în spinii păcatelor mele, care m-au tot încurcat și mă încurcă de a mă duce după hrana cea cuviincioasă și sfatul cel spre zidire al P. Cuv. Voastre. Iar fiindcă pentru păcatele și lenevirea mea nu am putut în timpul trecut a vă vedea și a primi sfatul P. Cuv. Voastre de care am trebuință ca un frate mai mic și prost și care pentru lenevirea mea îmi pierd vremea cea mai scumpă decât poate cele de sub soare în răspândire și moleșală, m-am gândit să vă scriu mai devreme, dar gândul că poate mă voi învrednici să vă văd m-a făcut să tac cu scrisoarea, dar acum văzând că iarăși altele mă împiedică a vă vedea măcar prin scris am dorit a vorbi. Părintele meu, mai întâi țin să vă mulțumesc din tot sufletul că totdeauna ați fost binevoitor și cu părintească dragoste față de smerita noastră obște și ne-ați trimis de acolo, pe unii din ucenicii P. Cuv. Voastre, care i-ați născut prin cuvânt, hrănindu-i până la o vreme, până ce ați socotit că pot să se hrănească singuri și apoi i-ați îndreptat să vină aici la noi în maidanul nevoințelor vieții de obște, precum sunt fratele Nicolae Naghi, fratele Vasile Țârulescu și părintele Serapion Blaga, ucenici de ai P. Cuv. Voastre, care i-ați născut în predicile de la Sâmbăta, când erați acolo. Ei totdeauna cu mare dragoste

și evlavie pomenesc numele P. Cuv. Voastre la sfintele rugăciuni și chiar în timpul vorbirii. Sunt oameni sinceri și merg cu dumnezeiesc dor în calea poruncilor Lui, desfătându-se întru ele ca întru toată bogăția, eu însă sunt sărac și neiscusit și nu am cu ce să-i folosesc întru cele spre zidire, căci nu am iscusința cea din lucrare care să-i folosească tăcând, dar dragostea lor și râvna trece peste toate și nu ia în seamă neputințele mele, pentru că pământul bun rodește uneori și fără de lucrare. Mare bucurie ați face atât mie păcătosul, cât și părinților și fraților conviețuitori ca să ne cercetați cu prezența P. Cuv. Voastre și vă rugăm cu toții în numele Domnului nostru Iisus Hristos și al Prea Curatei Sale Maici dacă aveți putință să ne cercetați că mare mângâiere ați aduce cu aceasta sufletelor noastre.

Mila Domnului nostru Iisus Hristos și a Prea Curatei Sale Maici să vă ajute să veniți pe la noi și să ne folosiți pe noi cei săraci și neiscusiți. Până atunci am dori să ne bucurați măcar cu o epistolă spre a noastră zidire și lămurire, dar pe cât dorim a ne scrie, mai mult dorim a ne vedea de a vă rândui Domnul, o zi ca aceea și de este voia Lui așa pentru noi ar fi neuitată. Mila Domnului să vă plătească dragostea și sânguința, care ați depus și la scrierea Filocaliei, împreună cu Părintele Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, că ați dat la lumină acest tezaur mistic și ascetic al Sf. Părinți de unde se adapă cei doritori de a merge spre urcușul desăvârșirii. Cred că bunătatea și mila Domnului nu vă va lăsa nerăsplătiți pentru această osteneală pentru care v-ați sânguit a pune

nutreț ales duhovnicesc la ieslea oilor lui Hristos.

La încheiere, dorim din tot sufletul a ne cerceta pe noi păcătoșii, iar dacă pentru aceasta nu suntem vrednici, măcar a ne mângâia prin scrisoare.

Al P. Cuv. Voastre mai mic și neiscusit frate în Hristos Domnul, care mă plec sărutându-vă mâinile, stareț, Arhimandrit Cleopa și soborul”¹⁰⁰.

Scrisoarea este dactilografiată de Vasile Țârulescu, „fost închinător la sfintele mănăstiri Sâmbăta și Prislop”, care olograf adaugă rugămintea către părintele Arsenie de a vizita mănăstirea Slatina, deoarece duhovnicul Cleopa „are multă evlavie la cuvioșia voastră și mult s-ar bucura”. Faptul că scrisoarea se află în dosarul de urmărire informativă al părintelui Arsenie denotă faptul că aceasta nu a ajuns în mâinile duhovnicului de la Prislop, probabil în intenția Securității de a întrerupe legăturile dintre cei doi ieromonahi.

Cu toate acestea, la 29 octombrie 1950, părintele Cleopa îi scria din nou părintelui Arsenie:

„Bine este cuvântat Dumnezeuul milelor și a îndurărilor care și pe noi păcătoșii și smeriții, întru acesta nemernicie și vale a plângerii, cu iconomia Harului Său ne face părtași patimilor și mângâierilor, după măsura dragostei și a credinței cu care nădăjduim întru judecățile dreptății Lui.

Părintele meu, mai întâi, cu smerite metanii, vă rog să mă iertați pe mine păcătosul că din cauza lenevirii mele și a nepăsării am lăsat să treacă un timp îndelungat

¹⁰⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 248-249.

de când nu am scris, arătând prin aceasta și oarecare lipsă de dragoste, căci orice motiv a fost nu putea trece peste fericita dragoste, căci aceasta nu știe osteneală pentru bunătăți și nu caută ale sale întru toate. Știu că de voi vrea pot pune orice pricină, dar știu că pricina este o voină a păcatului și înainte mergătoare a lui este. Cred că de aceea și fericitul David cântă în Psalmii lui ca să nu pricinuim pricinuri între păcate, de aceea una dintre aceste pricini nebinecuvântate au fost că, după ce am scris o scrisoare către P. Cuv. Voastră și nemaiprimind răspuns am crezut că prin neiscușința celor înșirate acolo, pe hârtie, v-am făcut cine știe ce sminteală, căci niciodată nu am avut buna chibzuință în cuvânt și scris; cauza este reaua mea așezare sufletească și întunecarea puterii de discernământ a părții celei socotitoare sufletului meu celui robit și încurcat de patimile cele din voință și din simțire. Dar, P. Cuv. Voastră, care din mila Prea Înduratăului Dumnezeu, aveți oglinda înțelegerii, cu duhovniceasca lucrare curățită, puteți să nu vă smintiți de mine întunecatul și păcătosul, dacă veți privi la mine și cuvintele mele, ca la cel ce stau jos cu cuvântul și cu lucrarea, în rânduiala pruncilor, dar nu ajungându-i pe aceștia cu nerăutatea, căci știu că acesta ni se cere de la Mântuitorul nostru ca să fim prunci cu nerăutatea, iar nu cu înțelegerea.

Altă pricină, ca și cea de mai sus, a fost că nădăjduiam ca între timp să ne întâlnim, pentru că numai atunci v-ași fi putut cere multe lămuriri de care am nevoie atât pentru neiscușința mea, cât și pentru cum aș putea să mai rămân a fi poreclit stareț și a mă mai bizui a conduce sufletește

și pe alții, cele ce am nevoie de a fi încă multă vreme subconducător iscusit, căci știu că necuvios lucru este a paște leul pe oi și pe cel nelămurit prin lucrare sufletele cele ce se sârguiesc spre cer.

Și acum, ceea ce m-a făcut a tresări puțin din nepurtare de grijă spre cele de folosul sufletului meu și a-mi aduce aminte de duhovniceasca dragoste și iscusință a Prea Cuvioșiei voastre, îndrăznind iarăși a vă scrie, a fost sosirea în smerita noastră obște a unui frate, pe care P. Cuv. Voastră, arătându-vă dragostea, l-ați trimis la noi prin luna mai, iar el a ajuns aici abia acum în luna octombrie, din motive, după cât se vede, binecuvântate. Acest frate pe lângă bucuria că a sosit la noi, ne-a adus și iconița cu Bunul și Marele Păstor și Mântuitorul sufletelor noastre. Pe verso poartă semnătura P. Cuv. Voastre și a iubitului frate în Hristos și ucenicul P. Cuv. Voastre, Cuv. Sa, iscusitul Părintele Dometie (Cucuzel). Lângă iconiță și o scrisoare a P. Cuv. Voastre, care văzând și auzind că este scrisă chiar de P. Cuv. Voastră m-am bucurat foarte mult, căci până atunci nu am avut fericirea să vă citesc vreo scrisoare, iar citind-o am văzut acolo smerită înțelepciune și duhovniceasca dragoste strâns legate și formând lanțul de aur al dreptei socoteli, care m-a legat mai mult de dragostea P. Cuv. Voastre, prin aceea că era scris că doriți o zi, de la Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca să ne vedem față către față, la care și eu am zis: să fie mila Lui și rugăciunile Prea Curatei Sale Maici și să aducă la îndeplinire, când va fi voia Lui, spre a noastră mângâiere.

Iconița și scrisoarea le păstrez cu multă evlavie și de câte ori îmi aduc aminte de P. Cuv. Voastră le citesc și mă mângâi cu ele. Mila Domnului nostru Iisus Hristos și ajutorul Prea Curatei Sale Maici să ne ajute să ne întâlnim și în acest veac trecător, spre mângâiere și lămurire și în cel viitor spre veșnică fericire.

Dacă dorința v-ar face să mai știți cele de pe la noi vă spunem că, până în prezent, cu mila Domnului și cu rugăciunile P. Cuv. Voastre stăm în cele spre zidire și în cele din afară de ale Martei spre vremelnica folosire. Timpul a fost, din mila Domnului, prielnic spre toate cele cuvenite lui. Eu m-am întors din concediul medical de 30 zile, care l-am petrecut o parte la via noastră de la Cotnari și o parte la Sihăstria, între vechii frați și ucenici, nu ai mei, ci ai lui Hristos.

Ucenicii Prea Cuvioașiei Voastre, din această obște, monahul Serapion, fratele Vasile Țârulescu, fratele Nicolae Naghi și ultimul frate, Temelie, care ne-a adus scrisoarea și iconița, acum de curând, toți se află bine cu rugăciunile P. Cuv. Voastre. Atât ei și eu cu soborul vă dorim a vă vedea, când va rândui Dumnezeu, în mijlocul nostru, spre a ne folosi și a ne bucura și a ne mângâia de vederea cea împreună, de va fi mila Domnului de care nu suntem vrednici.

Încă vă rugăm, cu frățască dragoste și smerite închinăciuni, dacă vă mai vine vreun suflet care dorește viață monahicească de obște cu rânduiala ce s-a pus la noi, să-l îndemnați către această mică turmă adunată în numele Domnului. Încă ne rugăm, dacă aveți bunăvoință

și vreme, a ne mângâia măcar prin câteva rânduri, dacă nu puteți cu venirea de față la noi.

Spuneți smerite închinăciuni iubitului frate, în Domnul, Dometie, pândarul viei lui Hristos.

Spre încheiere vă rugăm să primiți din partea noastră și a întregului sobor smerite închinăciuni și duhovnicească dorire în Domnul”¹⁰¹.

Din a doua scrisoare, trimisă de părintele Cleopa, reiese eșecul întâlnirii preconizate, pentru care, din smerenie, monahul moldav își cerea iertare. Însă, această problemă se explică prin faptul că scrisorile erau interceptate de Securitate. Totuși, prin părintele Dometie Manolache care ajunsese la Slatina, Arsenie Boca putuse să transmită un mesaj starețului Cleopa în intenția ca, într-un viitor apropiat, să se viziteze reciproc. Însă, acțiunea Securității s-a dovedit eficientă, deoarece cei doi nu s-au mai văzut. Era clar că autoritățile statului nu permiteau întâlnirea dintre cei doi duhovnici.

O altă prietenie duhovnicească cultivată de părintele Arsenie a fost cu maica Teodosia de la mănăstirea Vladimirești, cunoscuta poetă și traducătoare **Zorica Lațcu**. Aceasta l-a cunoscut pe părintele Arsenie încă din 1944, pe când se afla la Sibiu, refugiată cu Muzeul Limbii Române de la Cluj, unde lucra. Îndrumată de duhovnicul ei de la Biserica „din Groapă”, din Sibiu, tânăra Zorica Lațcu a cunoscut profunda apropiere de Dumnezeu prin dese pelerinaje pe care le făcea la Sâmbăta. De altfel, părintele Arsenie a fost cel care a îndrumat-o pe calea

¹⁰¹ *Ibidem*, ff. 175-177.

viețuirii monahicești, mai ales după ce făcuse cunoștință cu maica Veronica, prezentă în primăvara anului 1945 la Sâmbăta. Există o frumoasă corespondență între părintele Arsenie și Zorica Lațcu, din perioada 8 iunie 1944-27 octombrie 1948, prin care se vedește profunzimea gândirii și trăirii creștine a viitoarei maici Teodosia sub îndrumarea duhovnicească a părintelui Arsenie¹⁰². De aceea, înainte de Paștele anului 1948, Zorica Lațcu s-a închinoviat la mănăstirea Vladimirești, pentru ca la 8 octombrie 1950 să primească îngerul chip de monahie¹⁰³.

Această experiență o mărturisea părintelui Arsenie într-o scrisoare olografă trimisă la 30 decembrie 1950, dar interceptată de Securitate:

„Preacuvioase Părinte, nu voi încerca să tâlcuiesc această lungă tăcere. Atâta doar: legătura duhovnicească și filială, pe care am înnodat-o cu legături multiple, nu s-a rupt. Și nădăjduiam mereu că simțiți această legătură tot atât de vie. Eu am simțit-o toată vremea și în ciuda tuturor.

Dumnezeu și Preacurata Sa Maică m-au învrednicit de bucurii fără de seamăn. Mai întâi, rugăciunea... Liturghia zilnică, de la care, după slabele mele puteri, nu lipsesc niciodată. Apoi, dragostea Măicuței - primire și dăruire. Contact cu adevărat îngeresc, pe culmile vieții sufletești, cât de sus pot să mă ridic biete, schiloadele mele aripi - dragostea aceasta îmi umple viața sufletească de zâmbet și de soare, dar și de lacrimi. Dar noua și marea bucurie,

¹⁰² Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu, inv. 2600, ff. nenum.

¹⁰³ Adrian Nicolae Petcu, *Monahia Teodosia-Zorica Lațcu de la mănăstirea Vladimirești*, în „Ziarul Lumina”, 20 martie 2012 (<http://ziarullumina.ro/monahia-teodosia-zorica-latcu-de-la-manastirea-vladimiresti-71191.html>, consultat la 30.06.2018).

mereu nouă și mereu mare - este Sfântul dar al călugăriei. Îmi dau seama de răspunderea pe care mi-am asumat-o, dar bucuria întrece cu mult teama. Dar și călugăria a fost, se zice, foarte impresionantă. Eu nu știu mare lucru despre ea; poate au fost alții care v-au descris-o, din afară. Eu atâta știu: că a întrecut orice închipuire a mea. Dragostea cu care mă ținea Măicuța sub mantie, nu se poate tâlcui... Și de câte ori mă îmbrac cu podoabele mele călugărești, de atâtea ori mi se pare că le primesc din mâna Mântuitorului, prin mijlocirea nașului meu. Da, sunt o mireasă prea fericită a Mirelui Ceresc... Și acum, mai mult ca oricând, doresc să mă duc la Acela, în ale Cărui Sfinte mâini am depus făgăduințele. M-aș duce, în clipa asta, oricând... În așteptarea acelei clipe, când Mirele-mi va face semn, încerc să fac bine pe cât pot. Fac școală cu surorile, câteodată fac lecții cu Măicuța noastră. Și nu știu cum trece vremea... câteodată mi-e rău la inimă, tare.

De Crăciun, am făcut o mică, dar foarte reușită serbare. Libretul a fost autentic și original... Iată, pe scurt, bilanțul acestui an, în ce mă privește. Firește, ispitele nu lipsesc, dar m-am obișnuit cu ele. Știu cum am să le apuc; dar în cazul cel mai rău, le biruiesc cu lacrimile... Mă dor mult unele incompetențe ale mele, imposibilitatea mea de a fi mai nepăsătoare, dar știți bine, Părinte, că sensibilitatea mi-a fost totdeauna o cruce, dar și un izvor de multe și mari bucurii.

Duc o luptă de fiecare clipă împotriva mecanizării, a rutinei. De altfel, dificultatea aceasta e mare, mai ales când sunt obosită. Nu prea pot urmări întodeauna

cuvintele sfintelor slujbe. Și atât e de greu, când nici nu auzi bine! Dar totdeauna, în asemenea clipe, îmi vine în ajutor fantezia, puțința de a vedea aieva persoanele preasfinte. Și de la contemplarea acestor imagini, trec apoi la interiorizare.

Poate adesea plâng de dor, de nerăbdarea de a vedea pe Domnul meu și apoi îmi e frică de iad. Vedeți... când eram în lume nu mă gândeam la iad. Acum mă gândesc mult.

Din punct de vedere sufletesc sunt cu adevărat o pustnică, Părinte. Cei cu care m-aș putea înțelege, sunt ocupați tare. De aceea, m-am zăvorât și mi-e greu să mai și vorbesc despre mine și stările mele.

Am simțit și știu și pozitiv câte au trecut și peste Preacuvioșia voastră, Părinte. Am cerut și cer mereu de la Domnul nostru răbdare, pentru Prea Cuv. V. și pentru mine.

Rugați-vă, ca un Părinte mai mare, pentru toată obștea, ca să n-o supărăm pe Stăpâna noastră cea din cer. Rugați-vă și pentru mine, păcătoasa, că mult am greșit la Cer, încât nici de cin nu sunt vrednică... și să nu mă uitați și să nu mă ștergeți din dragostea părintească”¹⁰⁴.

O relație frumoasă a avut părintele Arsenie cu părintele Damian Stogu de la mănăstirea Antim, din București. În perioada viețuirii la Prislop, când se deplasa la București, părintele Arsenie era primit de părintele Damian la mănăstirea ierarhului Antim de la poalele Dealului Patriarhiei¹⁰⁵.

¹⁰⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 169-170v.

¹⁰⁵ *Ibidem*, f. 36.

A treia arestare

După mutarea de la Sâmbăta, în foarte scurt timp, mulțimile impresionante de credincioși luau calea mănăstirii Prislop, pentru a-l cerceta pe Duhovnicul Ardealului. În acest context, organele nou-înființatei Securități comuniste arătau într-un raport din 14 noiembrie 1949 că: „Numitul Boca Arsenie este unul și același care se află la mănăstirea Prislop, din Silvașul superior, despre care am raportat de repetate ori, arătându-se activitatea susnumitului despre care se spune că este făcător de minuni, cu care ocazie răpește prețiosul timp al oamenilor muncii, pentru a se duce la el cu câte o durere sufletească sau trupească de a fi vindecați. Astfel, prin naivitatea lor de țărani muncitori care sunt încă și azi pătrunși de acest spirit mistic se lasă influențați de acest călugăr escroc, care duce o intensă propagandă asupra religiei, după cum am arătat mai sus, în rândurile oamenilor reduși din punct de vedere ideologic și științific. Propunerea noastră a fost făcută în raportul anterior din 5 noiembrie 1949, de a fi mutat de la mănăstirea Prislop la altă mănăstire unde nu este cunoscut de populație, ca în felul acesta să fie remediate toate aceste acte ce dăunează regimului nostru de democrație în drum spre socialism”¹⁰⁶.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 8.

Accentuarea de către Securitate a acestei zise activități dăunătoare regimului „democrat-popular” a părintelui Arsenie nu era întâmplătoare. Ne aflăm într-o perioadă în care partidul comunist, printr-o abilă și violentă campanie dusă în rândul societății românești, după cea a scoaterii icoanelor din școli (toamna anului 1948), trecuse la combaterea „misticismului bolnăvicios” și a minunilor, care se propagau tot mai mult uneori ca formă de opoziție la adresa regimului comunist.

Prin urmare, Securitatea avea în vedere diluarea acestui fenomen mistic, care angrena numeroși cetățeni, și al cărui nucleu era considerat preotul de la Prislop, care făcea „minuni”.

Ca soluție, organele centrale de partid au sesizat Securității situația de la mănăstirea Prislop. Comitetul Central al PMR, Secția Administrativ-Politică, adresa pe data de 29 mai 1950 o interpelare colonelului Gavril Birtaş, unul dintre șefii importanți ai Securității, semnalând acestuia că, „după informații, cetățenii comunei Șugag [județul Alba] au început să meargă la o mănăstire Prislop în partea Orăștiei, unde este un preot călugăr care, spun oamenii, ar fi vindecat pe o femeie ce a suferit 2-3 ani și nu au putut-o vindeca nici un doctor de boala ce suferea, decât acest călugăr. [...] Oamenii spun că a fost arestat de partid, că comuniștii sunt contra credinței și alte lucruri ce dăunează foarte mult. Cred că ar fi cazul de luare de măsuri de combaterea acestor minuni și vindecători de boli”¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Idem, fond Penal, dosar 13928, f. 43.

Alături de acuzațiile legate de zisele minuni, nici împuternicitul de culte nu ezita să remarce în rapoartele sale numărul mare de pelerini care cercetau Prislopul, cum s-a întâmplat la hramul din 14 septembrie 1950: „Pelerinii veneau cu trenurile încă din 13 septembrie din județele: Făgăraș, Brașov, Sibiu, Alba, ba chiar din București și Ploiești. Numărul pelerinilor a fost între 2000-3000 de persoane. N-au venit organizați în procesiune, ci numai în grupuri. Satele din jur au participat în număr mare. Au servit un sobor de 7 preoți, având în fruntea lor pe starețul mănăstirii, Arsenie Boca. La Liturghie a vorbit, respectiv a citit, predica starețul, pe care o anexez în copie. S-au împărtășit peste 100 persoane. La sfârșitul Liturghiei au făcut maslu, la care au asistat foarte mulți credincioși. [...] Pelerinii îl căutau în tot locul pe stareț ca să schimbe o vorbă, să-l poate atinge, să-i sărute mâinile și reverenda. Influența acestuia asupra pelerinilor este de neînchipuit. Faima lui a ajuns în toată țara. Cu această ocazie au venit pelerini de naționalitate maghiară. Zilnic primește scrisori nenumărate din diverse regiuni ale țării în care îi solicită diverse rugăciuni. [...] Din ordinul Miliției din Hațeg, la mănăstire s-a introdus o condică a pelerinilor, în care sunt trecuți toți vizitatorii. [...] De remarcat este faptul că nu este zi în care această mănăstire să nu fie cercetată și pr. Arsenie să nu fie căutat de pelerini din toate regiunile țării. Azi mănăstirea Prislopului este cea mai căutată și cercetată din Ardeal și Banat și aceasta se datorează numai faptului că la această mănăstire

este stareț Arsenie de la Sâmbăta, a cărui faimă de sfânt începe să fie peste tot cunoscută”¹⁰⁸.

La ordinul lui Birtaş, la 2 iunie 1950, locotenentul Chiricu D. de la Securitatea București întocmea un referat, în care erau enumerate toate informațiile „compromițătoare” strânse până atunci de organele represive împotriva părintelui Arsenie. Se reitera ideea că „a făcut parte din Mișcarea Legionară” pe când era la Sâmbăta, că la Prislop este un „om sfânt și ar face minuni”, constatându-se „afluența populației din ce în ce mai mare”, care mergea la mănăstire și faptul că părintele duce „o propagandă mistică religioasă, în sensul că ar dispune de puteri supraomenești”. În urma acestei stări de lucruri, la Prislop „s-a creat o atmosferă asemănătoare cu aceea a lui Petru Lupu, însă într-o măsură mai mică”. În final, ofițerul de Securitate propunea „încadrarea de urgență în U. M. pe timp de doi ani a arhimandritului Boca Arsenie, stareț al mănăstirii Prislop-Hunedoara. A se comunica CC al PMR că s-au luat măsurile necesare ca activitatea sus-numitului să înceteze”. Astfel, o semnalare a Partidului și un ordin de decizie administrativă venit de la „centru” au „rezolvat” problema organelor regionale de Securitate. În cele din urmă, prin Decizia MAI nr. 150 din 14 octombrie 1950, părintele Arsenie era condamnat la o detenție administrativă de 12 luni în Unitate de Muncă¹⁰⁹.

Arestarea părintelui Arsenie s-a produs în noaptea de 15-16 ianuarie 1951, ora 5 dimineața, de către „un

¹⁰⁸ Idem, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 12-13.

¹⁰⁹ Idem, fond Penal, dosar 13928, f. 123.

grup de 10 oameni, din partea autorității”. Potrivit ieromonahului Dometie Manolache, martor al acestui eveniment, aflăm că „nu s-a prezentat nici un ordin. Procedul a fost brutal. Au intrat în chiliile surorilor vorbind foarte necuviincios, toate acestea fără nici o motivare”¹¹⁰.

După zece zile, obștea de la Prislop va înainta un memoriu către Episcopul Andrei prin care îl ruga să ceară Patriarhului Justinian Marina să intervină la autoritățile statului, motivând „caracterul pur religios al activității părintelui Arsenie, încadrată în întregime în spiritul actual al Bisericii. Cunoașteți, se arăta în continuare, înflorirea pe care a luat-o mănăstirea noastră sub conducerea sfinției sale. Cunoașteți caracterul ortodox, pe care îl imprimă, pe nesimțite, în rândul foștilor uniți”¹¹¹.

La 16 ianuarie 1951, părintele Arsenie a fost înaintat centrului de triere al Unităților de Muncă, din comuna Tudor Vladimirescu, regiunea București. Din păcate, informațiile despre perioada detenției părintelui Arsenie la Canal sunt extrem de puține. Părintele a fost obligat să presteze muncă forțată la coloniile de muncă de la Cernavodă și Saligny. În această perioadă, a fost anchetat în legătură cu presupusele sale relații cu episcopul Nicolae Popovici, după trimiterea acestuia în recluziune la mănăstirea Cheia (octombrie 1950). În declarația sa, dată la 9 iunie 1951, părintele Arsenie a susținut că pe episcopul Nicolae Popovici îl cunoștea din vremea când acesta îi era profesor la Sibiu, reîntâlnindu-l apoi în

¹¹⁰ AAA, dosar III-213-1948, f. 396.

¹¹¹ *Ibidem*, f. 394; ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 101.

timpul misiunii de readucere a greco-catolicilor din zona Beiușului la Ortodoxie, în anul 1949. Despre eventuale relații cu episcopul exilat la Cheia sau predicile acestuia cu conținut anticomunist părintele nu a spus nimic.

Arestarea părintelui Arsenie a provocat o mare îngrijorare atât în sânul obștii de la Prislop, cât și al credincioșilor care cercetau această mănăstire. Din aceste motive, încă din ziua de 18 ianuarie 1951, maica Zamfira intra în audiență la Patriarhul Justinian, pentru a-i cere sprijinul în eliberarea părintelui Arsenie, după cum aflăm din însemnările, se pare, ale unui funcționar din aparatul de stat/bisericesc:

„În ziua de 18 ianuarie a.c. am fost chemat la Patriarhie, unde în cabinetul pr. N. Cazacu¹¹² am întâlnit-o pe maica stareță Zamfira de la Prislop - Hunedoara. Ea, în baza îndrumărilor primite de la IPS Patriarh, mi-a relatat cazul arestării lui Arsenie, urmând ca eu să fac demersuri la M. Cultelor și la Președintele Consiliului de Miniștri, pentru a i se lămuri situația lui Arsenie, fiindcă, felul în care a fost el arestat, era socotit de patriarh, provocator. [...] Securitatea avusese planul să-l ridice noaptea fără să ia seama credincioșii de prin satele vecine. S-a întâmplat însă ca vehiculele de transport ale Securității să se defecteze și la venire și la plecare, așa încât Arsenie a fost văzut de locuitorii comunei Silvaș și de alții, cum era transportat într-o căruță de către oamenii securității în dimineața zilei de 17 ianuarie curent¹¹³.

¹¹² Acesta era secretarul personal al Patriarhului Justinian.

¹¹³ Aici cronicarul greșeste relatarea evenimentului la o diferență de o zi.

Faptul că, vehiculele Securității s-au defectat, a fost interpretat ca un semn miraculos, ca un fel de minune ce s-a făcut pentru sfântul Arsenie. Toată populația dimprejur, luând cunoștință de lucrul acesta, a început a-l slăvi și mai mult pe Arsenie și și-a manifestat indignarea pentru arestarea lui.

[...] După trecerea a vreo 10 zile, maica Zamfira a venit din nou la București să vadă ce s-a făcut pentru Arsenie. Am vorbit cu ea tot la Patriarhie și mi-a spus că în regiunea Hațegului și a Hunedoarei s-a creat o stare de agitație foarte mare printre credincioși, prin arestarea lui Arsenie.

[...] Maica Zamfira a mai spus că celelalte maici de la mănăstire sunt hotărâte să plece la Patriarhie și să nu se întoarcă la mănăstire, până nu-l vor vedea liber pe Arsenie.

Prin 14-16 februarie a.c., s-a prezentat la Patriarhie o delegație de vreo 10-12 credincioși țărani din părțile Prislopului și ale Făgărașului. Am fost chemat să stau de vorbă cu ei și am stăruit să plece înapoi, căci dacă Arsenie nu este vinovat, va fi eliberat, iar dacă este vinovat, atunci prin acțiunea lor îi vor face mai rău lui și nici lor nu le va fi tocmai bine. Le-am promis că mă voi interesa și că voi raporta Patriarhului despre cele ce se vor fi stabilit. Ei s-au lăsat foarte greu înduplecați să plece și au promis că vor reveni, dacă nu va fi eliberat. I-am sfătuit să-și vadă de treabă, adăugând că cercetările desigur, după o lună, sunt pe sfârșite și va fi eliberat.

Prin 25-26 februarie am vorbit cu preotul Anton Rudeanu din comuna Cinciș - Hunedoara, nu departe de Prislop. [...] Acesta mi-a confirmat cele relatate de maica

Zamfira, cu privire la arestarea lui Arsenie și cu privire la starea de spirit a populației din împrejurimi, adăugând următoarele: Puținii uniți care n-au trecut încă la Ortodoxie îi batjocoresc pe ortodocși pe tema arestării lui Arsenie și-i instigă împotriva regimului, spunându-le că ceea ce le-au făcut comuniștii uniților nu e nimic pe lângă ceea ce le vor face ortodocșilor și că au început acum lupta împotriva Bisericii Ortodoxe, prin arestarea lui Arsenie. Ortodocșii, pe de altă parte, sunt din ce în ce mai înfierbântați și mai agitați, dând tâlcuire defectării vehiculelor securității, cu ocazia arestării lui Arsenie, în sensul că acesta ar constitui un semn vădit de nevinovăție a lui Arsenie. Starea de spirit este așa de agitată, încât sunt hotărâți să vină cu sutele la București să intervină pentru Arsenie. Nu numai cei din regiunea respectivă sunt agitați, ci și alții de prin părțile Făgărașului și Brașovului, care au luat aceeași hotărâre de a pleca în grupuri mari la București, la Patriarhie, ca să-l ceară pe Arsenie înapoi. [...] În 12 martie a.c. am fost chemat din nou la Patriarhie, ca să vorbesc cu maica Zamfira în aceeași chestiune, însă nu m-am dus”¹¹⁴.

La 11 martie, obștea mănăstirii Prislop în frunte cu duhovnicul Dometie Manolache înaintau un memoriu către patriarhul Justinian, în care scriau: „De două luni de zile așteptăm ajutorul mai-marilor noștri. Astăzi am primit de la părintele Arsenie o carte poștală în care ...¹¹⁵ mare durere și într-o mare nedumerire. Suntem tineri cu toții. Ne-am adunat aici, în ctitoria Sfântului Nicodim ca să reaprindem Ortodoxia. Eram trei teologi conștienți de

¹¹⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 3/1978, ff. 173-175.

¹¹⁵ Indescifrabil.

creștinismul și misiunea noastră. Pe maicile și surorile mănăstirii le creștem cu același creștinism luminat și izbutisem să facem să se simtă fața Ortodoxiei între uniți. Voiam, încetul cu încetul, să închegăm un stil de viață călugărească. [...] Am rămas ca niște copii începători în această viață, de care nu se mai interesează nimeni, decât Dumnezeu care ne mustră prin viața mucenicilor sfinți din sinaxarul fiecărei zile, care pătimesc toți împreună cu părintele lor și poporul care vine mereu sfidând nedeptatea cu credința și dragostea creștină. Așteptăm de la IPS Voastră măsuri părintești. Dacă nu ni le puteți da, suntem hotărâte să urmăm pe ucenicii sfinților din sinaxar: ne ducem unde este duhovnicul. [...] Nădăjduim însă, Înaltpreasfințite că ne veți ajuta ca părinte și că vreți să vă rămână numele legat de reapriinderea Ortodoxiei în aste locuri și de ocrotirea directă a primei mănăstiri de maici din Ardeal, expusă măsurilor arbitrare ale autorităților locale, față de care avem totuși cea mai reală atitudine, atitudinea Sfântului Apostol Pavel că «orice stăpânire e de la Dumnezeu» și pe linia lui, a părintelui Arsenie că, «față de creștinism, stăpânirea de acum e mai bună ca oricare alta»¹¹⁶.

Pe acest memoriu, patriarhul Justinian a scris următoarea rezoluție: „În original dlui ministru Teohar Georgescu, cu rugămintea de a găsi o soluție pentru liniștirea spiritelor, nu numai în sânul mănăstirii, ci și în rândul credincioșilor din Transilvania, unde Arsenie are mii de adepți. Arsenie este la Canal - Cernavodă. Dacă

¹¹⁶ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 16-17v.

va fi lăsat arestat, noi putem să confirmăm anticipat că miile de credincioși-adepti ai lui Arsenie vor porni spre Cernavodă”¹¹⁷.

Intervenția Patriarhului nu a avut efecte la Ministerul Afacerilor Interne, încât părintele a rămas la Canal pentru perioada prevăzută în decizia administrativă.

În lipsa părintelui Arsenie, conducerea mănăstirii Prislop este dată de Episcopul Andrei ieromonahului Dometie Manolache, cu titlul „provizoriu”¹¹⁸. Aproape lunar, maica Zamfira merge să-l viziteze pe părintele Arsenie la Canal, în coloniile de la Cernavodă sau Saligny, unde primește îndrumări pentru bunul mers al mănăstirii. De pildă, în mai 1951, soborul mănăstirii în frunte cu maica Zamfira și duhovnicul Dometie Manolache decid ca ultimii frați din așezământ să se transfere sau aprobă primirea a trei surori, toate cu binecuvântarea chiriarhului¹¹⁹.

În același context, probabil în încercarea de a-l proteja și poate chiar de a obține eliberarea părintelui Arsenie, la 5 iunie 1951, episcopul Andrei Magieru decide mutarea tuturor călugărilor și fraților de la Prislop, în frunte cu Arsenie Boca și Dometie Manolache, la mănăstirea Hodoș-Bodrog, de lângă Arad¹²⁰, măsură pe care autoritățile statului o propuseseră¹²¹, dar

¹¹⁷ *Ibidem*, f. 17.

¹¹⁸ AAA, dosar III-213-1948, f. 400.

¹¹⁹ Idem, dosar III-317-1949, ff. 77-78, 81.

¹²⁰ Idem, dosar V-138-1947, ff. 1291-1292; AMrii Hodoș - Bodrog, dosar de corespondență pe anul 1951, f. nenum.

¹²¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor-Direcția Studii, dosar 23/1952,

nu se aplicase probabil la refuzul reprezentanților Bisericii. Ipoteza se confirmă ulterior, după întoarcerea părintelui Arsenie de la Canal, prin neaplicarea deciziei episcopului Andrei. Totuși, la 1 octombrie 1951, în urma cererii soborului de la Prislop, prin decizia episcopului Andrei Magieru, locțiitor de stareț ajunge maica Zamfira Constantinescu¹²².

Tot acum, mama părintelui Arsenie se îmbolnăvește. Din acest motiv, maica Zamfira merge la Hălmagiu în fiecare lună, la mama părintelui. Însă, la 6 decembrie 1951, aceasta trece la cele veșnice, la a cărei înmormântare maica Zamfira participă¹²³.

În această perioadă, organele de represiune comuniste devin tot mai atente față de activitatea religioasă desfășurată de către obștea de la Prislop. Informatorii furnizează tot mai multe note informative și împuternicitul de culte raional, împreună cu șeful postului de Miliție din localitate, face vizite mai dese la Prislop. Funcționarul de la culte nu ezită să remarce

ff. 42, 45.

¹²² AAA, dosar III-317-1949, ff. 75-76.

¹²³ Acum se lansează și zisa minune a părintelui Arsenie cu teleportarea de la Canal la înmormântarea mamei sale. În această privință aflăm din nota informatorului „Tâmplaru Ion” întocmită la 4 iunie 1984, în urma discuției cu părintele Arsenie și în contextul inaugurării Canalului către Nicolae Ceaușescu: „Printre altele mi-a povestit că a fost arestat de organele de stat, pentru o perioadă de un an și trimis la lucrările canalului Dunăre-Marea Neagră. [...] Mi-a povestit că în acest timp, cât se afla la Canal, a decedat mama sa și se zvonise că el ar fi evadat de la Canal, motiv pentru care organele de stat l-au căutat să se convingă dacă este adevărat sau nu. În realitate, el nu evadase și se afla la Canal. A arătat că a presimțit că s-a întâmplat ceva acasă, dar nu a știut, până nu s-a comunicat oficial” (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2710, f. 12).

fluxul de credincioși care vin să se roage în Prislop și cum maica Zamfira se plânge că maicile sunt „ca niște oi rătăcite”, deoarece le lipsește păstorul¹²⁴. Pentru că în februarie 1952 maica Zamfira îl acuza de cinism în raport cu situația părintelui Arsenie, atunci împuternicitul propunea în referatul său către centrala Ministerului Cultelor „schimbarea ei sau chiar desființarea mănăstirii”, prin trimiterea unei persoane bine instruite care să se prezinte ca „refugiat politic” cu rugămintea primirii unui adăpost. Odată oferit sprijinul, autoritățile statului urmau să acționeze în consecință¹²⁵. O astfel de persoană s-a prezentat la Prislop, în aprilie 1952, însă părintele Arsenie, abia revenit de la Canal, și maica Zamfira l-au denunțat la Securitatea din Hațeg. Față de acest eșec, în iulie 1952, Biroul de Securitate Hațeg cerea mutarea celor doi monahi de la Prislop, solicitare aprobată o lună mai târziu de Ministerul Cultelor, prin ord. 1643/1952¹²⁶, care însă nu s-a mai pus în aplicare. Altfel spus, autoritatea eparhială refuzase să-i mute pe cei doi viețuitori de la Prislop.

La 20 martie 1952, părintele Arsenie a fost eliberat din Centrul de Triere București, iar a doua zi s-a întors în mănăstirea Prislop¹²⁷. A fost recunoscut de către Ministerul Cultelor abia în februarie 1953, deși Episcopul Andrei Magieru îl reîncadrase în postul de duhovnic al mănăstirii Prislop, imediat după revenire¹²⁸.

¹²⁴ Idem, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 174.

¹²⁵ *Ibidem*, ff. 174-175.

¹²⁶ *Ibidem*, ff. 190, 282-282v.

¹²⁷ AMrii Prislop, dosar Corespondență (1949-1952), f. 97; ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 121.

¹²⁸ AAA, dosar III-213-1948, ff. 180-183, 173.

Adunarea talanților

Întors acasă, la mănăstirea Prislop, la 3 aprilie 1952 părintele Arsenie Boca avea să-i scrie episcopului său: „De Bunavestire, cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns acasă, la Prislop: sănătos, mult folosit și tot atâta de senin. Bucuria n-are multe vorbe, de aceea, dimpreună cu obștea, V-o împărtășim așa cum e: cu recunoștință și smerită metanie, pentru că, faceți parte, în toate privințele, din motivele ei. Am aflat că, după Paști veniți la noi. Vă așteptăm, așa cum vechii creștini își așteptau Părinții. Dar, pe lângă motivul străvechiu mai e și unul local, mai nou: îndeplinirea ultimelor forme în conducerea obștei de aici, ceea ce-mi va asigura și mie răgazul preocupării și de ceilalți talanți ce-i am, cu care încă n-am lucrat nimic pentru Iisus”¹²⁹.

Bucuria revenirii în Prislop era împărtășită și de credincioșii care cercetau Prislopul, după cum o credincioasă din Sibiu scria părintelui Arsenie la 2 aprilie 1952: „Iertați-mi îndrăzneala, dar nu pot rămâne indiferentă față de vestea cea mare pe care astăzi, abia am auzit-o! Mă asociez miilor de suflete, care v-au așteptat mult, mult de tot și îmi exprim bucuria nețărmurită pentru venirea Sfinției Voastre la Prislop. În încheiere

¹²⁹ *Ibidem*, f. 173.

rog pe bunul Dumnezeu să îmi facă parte cât mai curând să vizitez și eu Prislopul, iar Sfinției Voastre să vă dea ani mulți cu sănătate și zile pașnice, să fiți ca odinioară la Sâmbăta, mereu în mijlocul nostru”¹³⁰.

Pentru a preîntâmpina o altă arestare a părintelui Arsenie, dar și la presiunea autorităților statului (Miliția și împuternicitul teritorial al Ministerului Cultelor), care reproșau permanent pentru aflulxul de pelerini la Prislop, stareța mănăstirii, maica Zamfira Constantinescu, a impus un regim restrictiv de vizitare a așezământului. Doar rudele viețuitoarelor din mănăstire și alți câțiva apropiați ai obștii puteau cerceta mănăstirea Prislop, pentru o perioadă de timp mai lungă de 48 ore, așa cum prevedea regulamentul vieții monahale. Astfel, maica stareța spunea vizitatorilor că, după o preoție de mai bine de un deceniu, părintele Arsenie s-a hotărât să adopte îndemnul divin primit de patronul său spiritual, Avva Arsenie cel mare din pustiul Egiptului, în vremea viețuirii în palatul imperial din Constantinopol: „Fugi de oameni și te vei mântui”¹³¹.

Însă, pentru că nu avea un control informativ asupra obștii de la Prislop, neputând penetra spațiul mănăstirii Prislop cu informatori, Securitatea a trecut la o vastă operațiune de urmărire prin informatori recrutați de pe raza localității Silvașul de Sus sau trimiși să viziteze așezământul. De pildă, informatorul „Mironescu” vizita

¹³⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 133.

¹³¹ *Ibidem*, vol. 2, f. 184. Se pare că a existat inclusiv un ordin venit dinspre Episcopia Aradului, pentru a nu se mai primi pelerini mulți la Prislop (*Ibidem*, f. 134).

Prislopul în iulie 1955, în urma căreia avem următoarea relatare:

„Am ajuns la mănăstirea Prislop în ziua de luni 18 iulie a.c., spre seară. După ce am ocolit niște câini, care se jucau și nu m-au observat, am intrat în curtea mănăstirii pe o poartă laterală și m-am îndreptat spre camera unde sunt găzduiți oaspeții. O măicuță m-a întâmpinat și mi-a cerut imediat buletinul de identitate. Se mira într-una pe unde am pătruns în ograda mănăstirii. Abia mai târziu mi-am explicat această mirare a ei, deoarece poarta mănăstirii maicile o țineau în permanență închisă și ca să intri pe poartă trebuia să bați cu o piatră într-un tampon de oțel de la CFR, atârnat acolo. Altfel, nu poți intra în mănăstire, decât sărind gardul, ori atunci te simt câinii ciobănești mari de care e plină curtea mănăstirii și cu greu scapi nemușcat de ei. Ori eu pătrunsesem pe o portiță laterală, pe care o măicuță o uitase deschisă, fapt pentru care a fost imediat muștrată și trimisă să încuie portița. În felul acesta am făcut cunoștință cu întreg sistemul de izolare față de străini și vizitatori cu care s-a îngrădit mănăstirea, poarta de la intrare fiind încuiată în permanență. [...] Pe fiecare vizitator îl ia în primire de la intrare personal măicuța stareță. După cum am aflat ulterior, acolo la poartă stareța îi supune unui interogatoriu foarte amănunțit și neprimitor asupra scopurilor pentru care vin la mănăstire. Pe cei mai mulți nu-i primește, ci-i trimite înapoi la casele sau la bisericile lor. Celor pe care îi primește le ia buletinul de identitate și-l ține la ea tot timpul cât stau în mănăstire, adică maxim

24 ore, căci mai mult nu ține pe nimeni, decât cu rare excepții. Pe vizitatorii care încearcă să intre în mănăstire prin alt loc decât pe poarta principală îi iau în primire cei opt câini ciobănești ai mănăstirii, de care foarte greu scapă nemușcați.

Când am ajuns acolo, stareța nu era la mănăstire. Încă nu se înapoiase de la Hațeg și am văzut că măicuța care m-a primit era foarte neliniștită că s-a trezit cu mine în cuprinsul mănăstirii. Stareța a sosit pe înserat. După ce a descărcat căruța a și venit la mine și m-a interogat amănunțit asupra scopului vizitei. Convinsă de scopul serios, pentru care am venit, a acceptat să rămân aici două zile.

[...] Spre deosebire de alte mănăstiri, unde vizitatorii ca mine sunt culcați în camere separate, în paturi cu așternuturi comode, aici mi-a făcut patul pe niște scânduri așezate pe un zid de piatră compact înalt de o jumătate de metru, peste care a așternut o saltea foarte subțire din foi de porumb. Așa-i amenajată camera de oaspeți. Pentru acoperit mi-a dat un covoraș subțire. În felul acesta toată noaptea simți frigul din zidul de piatră cum te trage. Cred că și acesta e unul din mijloacele folosite de maica stareță ca să sature vizitatorii de a mai vizita mănăstirea.

[...] Am constatat că în jurul părintelui Arsenie Boca, preotul mănăstirii, este o adevărată conspirație a tăcerii la întreg personalul mănăstirii, ceea ce deduc că este rezultatul unui ordin expres al stareței Zamfira Constantinescu. Am încercat să aflu de la câteva măicuțe

cu care am ajuns să vorbesc unde-i părintele Arsenie, dar nici una nu mi-a dat decât același răspuns: nu știu! Ele nici nu prea vorbesc bucuros cu vizitatorii: evită să-i întâlnească, nu răspund decât foarte scurt la întrebări și își văd de drum sau de lucru. [...] Dimineața am încercat să ies afară și să fac o plimbare prin cuprinsul mănăstirii, dar vreo patru dulăi mari stăteau în jurul casei, încât nu am putut să o părăsesc deloc cu toate încercările făcute. Lătrau și se aruncau la mine. Atunci am înțeles de ce mănăstirea Prislop nu mai are deloc vizitatori. Pe la ora 9 s-a înapoiat stareța și a venit la mine ca «să o lămuresc mai amănunțit despre rostul vizitei». A urmat vreo oră de lămuriri, de pe urma cărora am observat că și-a schimbat atitudinea față de mine: și-a cerut scuze că mă primește în casa aceasta comună a oaspeților, dar au chilia puține pentru maici și ele fiind obosite de lucru în cadrul cooperativei nu pot ceda chiliile lor vizitatorilor; de altfel, dorm câte 2-3 într-o chilie, iar mănăstirea e săracă și încă nu-și poate permite să construiască alte camere pentru vizitatori. [...] Maica a plecat la stăreție. Eu am ieșit prin curte la soare, dar dulăii m-au înconjurat din nou și am fost silit să mă retrag în casa oaspeților. [...] Am auzit sunând gongul de la poartă și dulăii repezindu-se într-acolo. Vreo cinci turiști se apărau cu bâtele de ei. S-a dus o maică să le deschidă. Erau trei preoți romano-catolici, unul din Hațeg și doi din Baia Mare, o cucoană cu ei (am aflat ulterior că e o fostă călugăriță) și doi copilași, plus un alt vizitator, care era secretarul Institutului teologic din Sibiu. [...] Stareța le-a luat tuturor buletinele și a

plecat, probabil ca să le treacă în registru. După ce ei au mâncat, a venit stareța. Eu i-am cerut să ne arate biserica. Pe drum mi-a spus că dacă nu ceream eu, nu le-o arăta. În biserică le-a arătat cum catolicii au distrus pictura, cum catolicii au distrus prin foc și cu tunul mănăstirea la 1762 (arătându-le ghiulelele de tun din zid), le-a explicat cât de rău au refăcut-o episcopii catolici Hossu și Radu, în sfârșit o seamă de atacuri la adresa lor. [...] Au cerut să-i lase să facă o fotografie. Nu le-a dat voie, așa încât pe la 3 ei au plecat. [...] Stareța ne-a spus cum într-o zi, când se prăznuia hramul, le-a ținut o vorbire [vizitatorilor, n.n.], spunându-le că de ce vin să tulbure liniștea călugărițelor, care s-au retras tocmai ca să scape de legăturile cu lumea, ori iată că lumea nu le lasă în pace. A spus oamenilor că pe viitor n-au ce mai căuta la mănăstire. Recent, cu niște vizitatori din Hunedoara a procedat în felul următor: s-a trezit cu ei în curtea mănăstirii, deși poarta era încuiată. I-a luat imediat la întrebări, pe unde au intrat. Aceștia au răspuns că pe poarta din dos, care era deschisă, căci pe acolo călugărițele tocmai aduceau lemne cu căruța din pădure. I-a muștrat că de ce au intrat fără voia ei. Au răspuns că era poarta deschisă. «Și dacă era deschisă, ce-i, înseamnă că puteți da năvală pe ea? Ia vă rog să părăsiți mănăstirea». Ei s-au opus; ba s-au așezat jos. Atunci ea a chemat toate călugărițele. Hunedorenii au scos aparatele de fotografiat ca să le fotografieze. «Eu am luat atunci o piatră de jos, a spus stareța, și am poruncit călugărițelor să facă la fel. Apoi, am somat pe vizitatori: Să știți că dacă veți face o fotografie vă vom sparge

aparatele». Așa înaintând toate câte un pas, i-am împins până afară și am încuiat poarta».

[...] Când ședeam pe scaunul de la casa oaspeților a sunat din gong o femeie. Da, spre seară. O maică i-a deschis. Era o țarancă din satul Loman, de lângă Sebeș-Alba. Imediat măicuța stareță a salutat-o. Am văzut că se cunoșteau bine. [...] Ne-a spus seara (s-a culcat în aceeași cameră cu noi) că ea a adus la mănăstire scânduri, un căruț de scânduri, când părintele Arsenie a renovat mănăstirea. Ea mi-a spus că e prietenă bună cu el și mi-a spus că acum părintele Arsenie e la Galați, la o școală de pictură, căci el pictează foarte frumos. Aceasta a fost singura informație ce am putut să o obțin despre Arsenie. Maica Zamfira, cât ne-a povestit niciodată n-a adus vorba despre el. Iar când am adus eu vorba, totdeauna a evitat să vorbească și a trecut la alt subiect. Când am întrebat-o direct, că unde-i dus, a răspuns: «La Patriarhie». Altceva nimic. [...] Slujba de seară au făcut-o călugărițele singure, cântând numai cele ce se pot cânta fără preot”¹³².

¹³² *Ibidem*, ff. 130-131v.

A patra arestare

Cu toate măsurile luate în cadrul așezământului, liniștea Prislopului avea să fie tulburată. La 19 septembrie 1955, părintele Arsenie a fost reținut de Securitate de la Prislop, iar maica Zamfira de la cooperativa meșteșugărească din Hațeg, de care aparțineau atelierele mănăstirii¹³³.

Era o perioadă în care nu se mai operau arestări masive, iar din urmărirea informativă dusă împotriva celor doi monahi de la Prislop nu exista vreun mobil care să conducă la măsura reținerii lor. În această perioadă lotul monahiilor în frunte cu părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Vladimirești era în ancheta Securității. În aceeași perioadă, la 18 iulie 1955 era arestat Nicolae Bordașiu, după ce vreme de șase ani reușise să se sustragă organelor de represiune. În 1948, tânărul teolog Bordașiu era vizat de Securitate în lotul așa-zisilor legionari de la Facultatea de Teologie din București, din care mai făceau parte Leonida Plămădeală (viitorul mitropolit al Ardealului) și Roman Braga. În ancheta lui Nicolae Bordașiu se pronunțase numele părintelui Arsenie Boca și al maicii Zamfira Constantinescu. Aceste informații nu făceau decât să confirme ceea ce Securitatea

¹³³ AAA, dosar III-317-1949, f. 199.

aflase încă din 1948-1950. În perioada studenției, tinerii teologi Nicolae Bordașiu, Leonida Plămădeală și Julieta Constantinescu (viitoarea maică Zamfira) îl cercetau pe părintele Arsenie Boca în vacanțele de vară la Mănăstirea Sâmbăta. Mai apoi, după mutarea părintelui la Prislop, vremurile deveniseră vitrege pentru tinerii ucenici, acum condamnați în contumacie și căutați de Securitate. Leonida Plămădeală, fugar, devenise monahul Antonie, care acum viețuia la Prislop. Tot în postura de fugar se afla Nicolae Bordașiu, care avea să primească sprijin moral-duhovnicesc și chiar material de la părintele Arsenie într-o întâlnire avută la Timișoara în anul 1949. De aceea, în ancheta din septembrie-octombrie 1955 Arsenie Boca și Zamfira Constantinescu au fost interogați atât pe tema relației cu Nicolae Bordașiu și cu alți arestați considerați legionari, cât și pentru legăturile cu mănăstirea Vladimirești¹³⁴. De asemenea, tema apartenenței la Mișcarea legionară a părintelui Arsenie a fost reluată, ca în ancheta din 1948. A mai fost interogat asupra relațiilor cu membrii Rugului Aprins, Nichifor Crainic, profesorii „legionari” de la Academia Teologică din Sibiu, principesa Ileana a României etc. În același timp, în legătură cu părintele Arsenie și maica Zamfira au fost anchetați: Nicolae Bordașiu, Nichifor Crainic, Antonie Plămădeală, Nicolae Petrașcu și apropiați din Deva¹³⁵.

Ancheta de la Securitatea din Timișoara a vizat atât relațiile părintelui Arsenie Boca cu legionari, cât și

¹³⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, ff. 335-352

¹³⁵ *Ibidem*, ff. 85-100v.

cu fugari, cei urmăriți de către autoritățile statului din rândul studenților, adică Leonida Plămădeală, Nicolae Bordașiu și dintre cei care vizitaseră Prislopul în anul 1949. Tot acum anchetatorii l-au interogat pe părintele Arsenie asupra ascunderii lui Nichifor Crainic în perioada noiembrie 1944 - martie 1945 la mănăstirea Sâmbăta¹³⁶.

La 8 octombrie 1955 maica Zamfira a fost eliberată. În schimb, părintele Arsenie a fost purtat prin penitenciarele de la Jilava și Oradea (din 17 decembrie 1955). A fost eliberat prin decizia Tribunalului Militar Oradea abia la 7 aprilie 1956¹³⁷. La 8 aprilie 1956, părintele Arsenie a revenit la Prislop¹³⁸.

În timpul regimului comunist, potrivit evidențelor Securității, părintele Arsenie a fost închis timp de 585 zile, după cum urmează: 19 ianuarie 1951 - 17 martie 1952, detenție administrativă (411 zile) și 19 septembrie 1955- 7 aprilie 1956, anchetele efectuate la Timișoara, Jilava, respectiv perioada procesului de la Oradea (174 zile), în afara celor două anchete din 1945 și 1948. Aceasta a fost ultima detenție a părintelui Arsenie.

¹³⁶ *Ibidem*, ff. 348-351.

¹³⁷ [http://www.biblioteca-represiunii.ro/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/B/B%2005.%20Blejan%20-%20Bolcu/Boca%20Arsenie\(Zian\)/P1110011.JPG](http://www.biblioteca-represiunii.ro/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/B/B%2005.%20Blejan%20-%20Bolcu/Boca%20Arsenie(Zian)/P1110011.JPG) (consultat la 05.07.2018)

¹³⁸ AAA, dosar III-317-1949, f. 310.

Ultima parte a viețuirii în mănăstire și plecarea în lume

După această detenție, părintele Arsenie revine la Prislop cu nădejdea că nu va mai fi purtat prin centrele de tortură ale regimului politic.

În această perioadă, la Prislop se înfiripase o obște de maici, mai ales din anul 1952, unde intraseră mai multe surori aspirante la viețuirea monahicească, sub îndrumarea duhovnicească a părintelui Arsenie. Practic, se încerca reînvierea mănăstirii ortodoxe de altădată. În mai 1952, părintele Dometie Manolache va fi transferat ca duhovnic la mănăstirea Afteia-Cioara, din fostul județ Alba¹³⁹, încât singurul duhovnic la Prislop a rămas părintele Arsenie. Alături de duhovnicul Arsenie Boca și stareța Zamfira Constantinescu, la Prislop se nevoiau 17 maici și 17 surori, din care două urmau Seminarul monahal de la mănăstirea Hurezi, din județul Vâlcea. Viețuitoarele de aici lucrau la atelierul meșteșugăresc, care funcționa din ianuarie 1953 sub egida Uniunii cooperativelor meșteșugărești, cu mai multe secții: de covoare, țesături „cu alesături”, croitorie și tricotaj¹⁴⁰. De asemenea, aici funcționa o școală monahală, unde profesau atât părintele Arsenie, cât și maica stareță,

¹³⁹ *Ibidem*, ff. 63, 69-70.

¹⁴⁰ *Ibidem*, ff. 278-280, 367, 390-394.

cărora li se alăturau unii călugări de prin alte părți ale țării, precum părintele Clement Croitoru de la Schitul Sihăstria Voronei, județul Botoșani, ca profesor de Psaltichie, în februarie 1957¹⁴¹.

Între 1954-1956 s-a făcut restaurarea bisericii, prin decaparea tencuielii exterioare, salvarea fragmentelor din pictura veche, refacerea acoperișului, a ferestrelor și mobilierului, de multe ori cu sprijinul nemijlocit al patriarhului Justinian, care intervenea deseori la autoritățile statului sau dona sume de bani. De altfel, mâna protectoare a patriarhului nu de puține ori s-a făcut simțită în buna funcționare a așezământului de la Prislop¹⁴².

După restaurarea bisericii, s-a purces la ridicarea clopotniței și a unor noi clădiri pentru chilii, cancelarie și alte destinații, cu banii strânși din truda maicilor, care munceau în ateliere, din împrumuturi contractate de la diferite parohii hunedorene sau din subvențiile venite de la Episcopia Aradului¹⁴³.

În încercarea de a păstra liniștea adecvată unei viețuiri monahicești la Prislop, în mai 1958, stareța Zamfira Constantinescu solicită autorităților statului ca mănăstirea să fie vizitată în orele care nu ar tulbura liniștea obștii, adică în ziua de duminică, în timpul slujbei. În privința excursioniștilor li se cerea vizitarea numai în îmbrăcăminte și cu un comportament corespunzătoare,

¹⁴¹ *Ibidem*, ff. 58, 377, 470.

¹⁴² *Ibidem*, ff. 1, 258-259, 314; ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 35.

¹⁴³ AAA, dosar III-317-1949, ff. 112, 363.

dar cu aprobarea împuternicitului teritorial de culte sau cu programare prin Protopopiatul Hațeg¹⁴⁴.

Însă, Securitatea intensifică acțiunea împotriva părintelui Arsenie, prin deschiderea în 1958 a unui dosar de urmărire informativă. Pe lângă interceptarea corespondenței, care era intermediată de Securitatea din Hațeg, toate persoanele aflate în relație cu părintele Arsenie sunt verificate informativ, iar mai vechile suspiciuni de „activitate clandestină legionară” revin în atenția ofițerilor operativi. Cu toate acestea, cei din Securitate arătau că, „din lipsa unei agenturi și, mai mult, din cauza măsurilor perseverente de verificare pe care le ia legionarul Boca Arsenie împreună cu stareța Constantinescu Julieta, posibilitățile noastre informative sunt limitate”¹⁴⁵.

În încercarea de a diminua fenomenul monahal, care luase o amploare fără precedent în Biserica Ortodoxă Română, puterea politică inițiasă un plan de reformare, printr-o reducere drastică a personalului monahal, prin excludere. Primii vizați erau cei considerați de Departamentul Cultelor „răii cetățeni”, adică persoanele care deja suferiseră detenție pe motive ideologice, printre cei vizați figurând părintele Arsenie și maica Zamfira.

Pe lângă problemele de sănătate tot mai grave, contextul politic era și mai dificil pentru Episcopul Andrei Magieru din cauza provocărilor continue venite dinspre agenții dirijați în jurul său de Securitate și Departamentul Cultelor. Se disputa o adevărată luptă

¹⁴⁴ *Ibidem*, f. 477.

¹⁴⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 19.

de izolare și influențare a chiriarhului arădean în scopul decimării personalului de cult și monahal apreciat de acesta. În septembrie 1958 începuseră arestările în rândul celor mai buni preoți arădeni, în frunte cu Ilarion V. Felea, al cărui proces a fost alimentat printr-un abil șantaj al Securității de declarațiile fostului vicar Gheorghe Lițiu. Ulterior, însuși Gheorghe Lițiu era amenințat cu detenția pentru tipărirea de calendare și a Catehismului, fără aprobarea Departamentului. Mai apoi, în aprilie-mai, Securitatea a trecut la arestarea capilor considerați legionari ai mănăstirilor Hodoș-Bodrog și Gai, de lângă Arad, context în care avea să se consume inclusiv expulzarea de la Prislop a părintelui Arsenie¹⁴⁶.

Inițial, printr-un ordin verbal venit dinspre Centrul eparhial de la Arad celor doi li s-a cerut plecarea din mănăstire în haine civile. Față de aceasta, părintele Arsenie a mers la patriarhul Justinian prezentându-i situația. Întâistătătorul român i-a spus părintelui Arsenie să nu iasă din mănăstire fără un ordin scris.

În dimineața zilei de 14 mai 1959, Gheorghe Nenciu, inspector general în Departamentul Cultelor, venea la Arad, pentru o întâlnire cu episcopul Andrei Magieru. Cei doi au discutat îndelung în foisorul din parcul Episcopiei¹⁴⁷. În aceeași zi, prin decizia nr. 2407/1959 semnată de episcopul Andrei Magieru se dispunea: „Potrivit dispozițiilor date de Sf. Sinod, privitor la

¹⁴⁶ Pentru detalii, a se vedea Adrian Nicolae Petcu, *Clerici și teologi și Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, Arad, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2017, pp. 16-22.

¹⁴⁷ Pavel Berariu, *Din viața Episcopului Dr. Andrei Magieru al Aradului (1936-1960)*, [1997], p. 48.

îndepărtarea din mănăstiri a viețuitorilor, care prin activitatea lor dăunează intereselor bisericești, decidem, ieromonah Arsenie Boca, duhovnic la mănăstirea de maici Prislop să părăsească îndată localul susnumitei mănăstiri. Numitul va ieși din mănăstire fără rasă, urmând ca Episcopia noastră să-i pună la dispoziție suma de bani necesară, pentru a-și achiziționa un costum civil. Cu executarea prezentei deciziuni se încredințează vicarul nostru eparhial”¹⁴⁸.

Cu nr. 2408/1959 o decizie similară s-a dat în cazul maicii starețe Zamfira Constantinescu¹⁴⁹. Potrivit evidențelor Departamentului Cultelor, cei doi intrau la categoria „răi cetățeni”¹⁵⁰.

În aceeași zi nefastă, de 14 mai 1959, prin decizia nr. 2409/1959, conducerea mănăstirii Prislop a fost „încredințată” monahiei Cristina Căta, „până la completarea postului de stareță, urmând ca pe data de mai sus să preluați cu toate formele cerute întregul avut al mănăstirii pe bază de inventar”¹⁵¹. Ulterior, în locul părintelui Arsenie, obștea de la Prislop îl va solicita pe ieromonahul Clement Croitoru, viețuitor la mănăstirea Văratec, invitație pe care o va condiționa în funcție de sfatul primit de la părintele Cleopa Ilie¹⁵². Însă, părintele Clement nu a mai ajuns la Prislop.

¹⁴⁸ AAA, dosar III-317-1949, f. 463.

¹⁴⁹ *Ibidem*, f. 462.

¹⁵⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 57/1960, f. 265.

¹⁵¹ AAA, dosar III-317-1949, f. 461.

¹⁵² *Ibidem*, f. 444. Același duhovnic slujea în obștea de maici de la mănăstirea Gai-Arad în anul 1956, alături de părintele Cleopa Ilie (Patricia Codău, *op. cit.*, p. 300).

Sub nr. 2410/14 mai 1959, episcopul arădean emitea, sub o semnătură diferită, o altă decizie având ca destinație Miliția regională Deva, care prevedea: „Potrivit dispozițiilor Sf. Sinod al BOR, persoanele indezirabile trebuiau să părăsească mănăstirile, unde erau închinoviați. Între aceștia, figurau și ieromonahul Arsenie Boca, duhovnic la mănăstirea de maici Prislop, comuna Silvașul de Jos, raionul Hațeg și stareța Zamfira Constantinescu, de la aceeași mănăstire, cărora li s-a adus la cunoștință în ziua de 22 aprilie 1959 să părăsească mănăstirea în termen de 24 ore. Cum nici până azi susnumiții nu au părăsit mănăstirea, vă rugăm să binevoiți a lua măsuri prin organele dvs. ca susnumiții să fie înlăturați din mănăstire încă în cursul zilei de azi”¹⁵³.

Toate aceste decizii au fost luate de la Centrul eparhial din Arad și duse în aceeași zi la mănăstirea Prislop de către vicarul eparhial, preotul Petru Vancu și Gheorghe Nenciu, trimisul Departamentului Cultelor de la București. Cei doi au exercitat presiuni asupra părintelui Arsenie și maicii Zamfira să părăsească mănăstirea Prislop. Funcționarul de la Culte a plecat numai după ce s-a asigurat de îndeplinirea misiunii, încât în ziua de 17 mai 1959, Părintele Arsenie și maica Zamfira au plecat din mănăstirea Prislop¹⁵⁴.

După acest moment tragic, aflat la Olănești, patriarhul Justinian intervine personal printr-o scrisoare trimisă episcopului Andrei la 27 iulie 1959: „Am aflat că mica obște de călugărițe de la Prislop sunt îngrijorate,

¹⁵³ AAA, dosar III-317-1949, f. 460.

¹⁵⁴ *Ibidem*, f. 449.

deși Preasfinția voastră le-ați dat în scris binecuvântarea de a-și continua activitatea lor. Mă grăbesc să salut cu bucurie această ocrotire arhierească și vă rog să anulați o altă măsură sau dispoziție până nu mă întrebați pe mine, întrucât această obște călugărească este într-o mănăstire fostă greco-catolică, care era în paragină. Astăzi este bine organizată, clădiri noi adăpostesc pe călugărițe, iar cele vechi, precum biserica au fost restaurate. Nu trebuie micșorat prestigiul ei întrucât ar fi o descurajare pentru bunii noștri credincioși veniți din rândurile greco-catolicilor, iar catolicii s-ar bucura”¹⁵⁵.

Totuși, plecarea celor doi monahi a constituit momentul care, în mod inevitabil, a declanșat desființarea mănăstirii. Numirea altei starețe, supusă mereu la presiuni venite dinspre funcționari de la centrul eparhial din Arad, împuternicitul de culte și chiar șeful postului de Miliție din localitate, au fost etapele politicii „pașilor mărunți” îndeplinite de către cei din Departamentul cultelor pentru desființarea mănăstirii. La 21 septembrie 1959, pe motiv că nu mai există resurse pentru un trai monahal, adică ateliere meșteșugărești sau teren agricol pe care să-l exploateze, zece maici au primit ordin de a se muta la mănăstirea Gai-Arad¹⁵⁶. Pentru refuzul lor, la 13 octombrie aceste maici au fost „suspendate din funcțiile din mănăstire”, urmând să părăsească Prislopul. La 22 octombrie au plecat încă cinci, iar a doua zi alte patru¹⁵⁷.

¹⁵⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 2/1959, f. 162.

¹⁵⁶ AAA, dosar III-317-1949, f. 455.

¹⁵⁷ *Ibidem*, ff. 603, 659.

Cu toate că o opoziție a episcopului Andrei Magieru, atât cât i-a permis starea medicală precară, a existat, atunci când dorea să-și facă un concediu în așezământul monahal de la Prislop, ideea a fost respinsă în mod categoric de către Departamentul Cultelor. Totodată, plecarea celor doi viețuitori, părintele Arsenie și maica Zamfira, se considera temporară de vreme ce în mai 1960 încă mai aveau bagajele în mănăstire¹⁵⁸.

La 1 august 1960, postul de duhovnic de la Prislop a fost transformat în cel de paznic, care avea să primească în grijă incinta fostei mănăstiri, numit tot de Departamentul Cultelor¹⁵⁹. În cele din urmă, Prislopul, ca mănăstire, a fost închis în septembrie 1960.

¹⁵⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 57/1960, ff. 177, 204.

¹⁵⁹ AAA, dosar III-317-1949, f. 399.

Viețuind în lume și urmărit de Securitate

Viața părintelui Arsenie Boca, de la plecarea din mănăstire și până la moartea sa, a stat sub semnul interdicției dureroase de a nu mai putea îmbrăca haina călugărească și de nu a se mai putea întoarce în chinovie, pentru a sluji alături de cei dedicați întru totul rugăciunii. Permanent, Securitatea și Departamentul Cultelor au urmărit relațiile pe care părintele Arsenie, acum în lume, le mai avea cu fostele măicuțe, majoritatea aflate într-un spațiu quasi-monahal de la Rășinari¹⁶⁰.

Securitatea a înțeles că cel mai „periculos” lucru la acest om este extraordinara sa forță ca simbol al trăirii creștine și a încercat, cel puțin sub aspect exterior, să șteargă imaginea ascetului de odinioară, cu barbă bogată și ochi de foc. „Noul” Arsenie Boca trebuia să fie un „om de lume”, bărbierit și îmbrăcat „la costum”. Din acest moment, oriunde l-au purtat pașii, într-o „vizită” prelungită la o mănăstire, la schela unei biserici care își aștepta pictura sau la Sinaia, unde și-a găsit pacea în mijlocul fostelor maici din soborul de la Prislop, o mulțime fidelă l-a urmat, pentru a fi alături de el. Pentru a se asigura că noul Arsenie Boca este om de lume, adeseori Securitatea încerca prin agenții săi să controleze

¹⁶⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 57/1960, f. 270.

viața lui. Trimișii Securității erau puși să-l interogheze pe părintele asupra unor evenimente politice interne sau internaționale, pentru a-i testa opiniile. Însă, de cele mai multe ori, părintele demonstra că este un cetățean așezat în societatea socialistă, fără opinii contrare legilor statului comunist mai ales în fața unor agenți ușor de recunoscut. Adeseori, unii dintre aceștia, din exces de zel, îl angrenau la discuții „dușmănoase”, față de care părintele, cu multă inteligență, reușea să respingă orice provocare¹⁶¹.

După plecarea din mănăstire, părintele Arsenie și maica Zamfira au venit la București. În această perioadă locuințele se găseau foarte greu și chiar șederea în Capitală era obstrucționată drastic de către autoritățile comuniste.

Totuși, venirea părintelui Arsenie în București nu era întâmplătoare. În ziua de 7 august 1959, părintele Arsenie este angajat în lucrarea de zugrăvire a Bisericii „Sf. Elefterie” - Nou, în echipa condusă de pictorul Vasile Rudeanu, tot un ucenic al maestrului Costin Petrescu¹⁶².

Deoarece avea buletin de Brad, părintele Arsenie a fost luat în spațiu de către mama maicii Zamfira, Ecaterina Constantinescu¹⁶³. Din documente de arhivă, aflăm că la 3 decembrie 1959, părintele Arsenie formula o cerere către conducerea Departamentului Cultelor, în care solicita: „Să fiu și eu inclus pe lista călugărilor care solicită stabilirea domiciliului în București, listă care se

¹⁶¹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 4, ff. 2-2v.

¹⁶² Pr. Nicu Moldoveanu, *Cartierul Cotroceni „Sf. Elefterie” - Cotroceni*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012, p. 247.

¹⁶³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 86/1961, f. 189

află la tov. Împuternicit-șef al Departamentului Cultelor de pe lângă Sfatul Popular al Capitalei. Subsemnatul, rămânând de mic orfan și de mic plecând de acasă nu mai am nimic și pe nimeni în comuna natală, unde să mă pot stabili, de aceea am venit în București, unde am făcut Academia de Arte Frumoase și unde am terminat stagiile și examenele de pictură bisericească, iar în prezent am un angajament de pictură la Biserica «Sf. Elefterie» din București. Drept aceea, neavând nicăieri unde să mă duc, solicit stabilirea domiciliului în București, str. Litovoi, nr. 23, raionul 1 Mai, unde sunt primit în spațiul locativ”¹⁶⁴.

Solicitarea părintelui către Departament nu era întâmplătoare. Exista o cutumă a autorităților încă din anii '50, prin care buletinul de domiciliu sau viza de flotant se acordau personalului din mediul religios numai cu aprobare de la Departamentul Cultelor, instituția care autoriza sau nu numirea într-o funcție din aparatul bisericesc, inclusiv al personalului nebugetat la stat.

Probabil respingerea cererii sale, l-a determinat pe părintele Arsenie să se mute cu domiciliul la Bogata Olteană, lângă Rupea, acolo unde urma să picteze biserica ridicată de către preotul profesor Spiridon Căndea. În acest sens, la 10 septembrie 1960, părintele Arsenie formula o solicitare către conducerea Departamentului Cultelor: „Subsemnatul, Boca Zian Vălean, [...] fost călugăr la mănăstirea Prislop, raionul Hațeg, reg. Hunedoara, cu respect vă rog să binevoiți a-mi elibera o adresă către Sfatul Popular al raionului Rupea, reg.

¹⁶⁴ *Ibidem*, f. 187.

Stalin, pe baza căreia să fiu primit cu domiciliul stabil în comuna Bogata Olteană, raionul Rupea, reg. Stalin”¹⁶⁵. Pe acest document este următoarea rezoluție: „11.IX.1960, Insp. reg. Stalin, pentru a facilita stabilirea solicitantului în comuna menționată, ss/indescifrabil”¹⁶⁶.

În urma acestei solicitări, la 22 octombrie 1960, împuternicitul raional de culte trimitea următoarea adresă către împuternicitul regiunii Stalin: „Referitor la adresa privind stabilirea pictorului Boca Văleanu în com. Bogata Olteană - Rupea, vă comunic următoarele: Am stat de vorbă cu pictorul respectiv, dându-i indicații de felul cum să se comporte, mai ales că s-ar putea să fie recunoscut ca fostul călugăr Arsenie de la Sâmbăta. Am discutat cu organele competente privind mutația în buletinul său cu domiciliul în Bogata - Rupea. Organele au fost de acord”¹⁶⁷. În această situație, desigur, organele competente erau Securitatea și structura locală de partid.

La 26 octombrie, împuternicitul regiunii Stalin informa centrala Departamentului Cultelor asupra deciziei luate în cazul părintelui Arsenie, precizând: „Vă facem cunoscut că noi am facilitat stabilirea lui în Bogata Olteană, punându-i totodată în vedere ca să-și vadă numai de treburile lui laice, să nu se amestece în treburi bisericești”¹⁶⁸.

Totuși, părintele Arsenie nu a mai rămas la Bogata Olteană. La 22 octombrie 1960, părintele Arsenie solicita

¹⁶⁵ *Ibidem*, dosar 13/1961, f. 4.

¹⁶⁶ *Ibidem*, f. 4.

¹⁶⁷ *Ibidem*, f. 2.

¹⁶⁸ *Ibidem*, f. 3.

preotului paroh Vasile Ștefan de la Biserica „Sf. Elefterie” din Capitală ca, prin intermediul patriarhului Justinian, să obțină un buletin de București¹⁶⁹. Probabil că Patriarhul Justinian fusese informat despre intenția părintelui Arsenie de a pleca din București.

La 2 decembrie 1960, colectivul de împuterniciți ai Capitalei din Departamentul Cultelor se opune stabilirii părintelui Arsenie în București¹⁷⁰.

Însă patriarhul intervine prin angajarea părintelui Arsenie, după cum aflăm din adeverința Administrației Patriarhale, Serviciul Personal, din 14 februarie 1961: „Preafericitul Patriarh a aprobat angajarea tov. Boca Zian Vălean în postul de pictor-șablonist la Institutul Biblic - Atelier. Angajarea este provizorie, până va obține buletin de Capitală. Cu adresa Administrației Patriarhale nr. 12.807/1961 s-a intervenit la Departamentul Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, pentru recunoașterea tov. Boca Zian Vălean în postul de pictor-șablonist. I se eliberează prezenta adeverință, pentru a-i servi la obținerea buletinului de identitate de Capitală”¹⁷¹.

Două zile mai târziu, Departamentul Cultelor elibera o adeverință prin care se preciza că angajarea părintelui Arsenie a fost „recunoscută de Colectivul de Împuterniciți București, cu decizia nr. 577 din 15 februarie 1961, în postul extrabugetar vacant de pictor-șablonist, cu un salariu lunar de lei 1061, la Administrația Patriarhală, Institutul Biblic, Atelierul de pictură, cu începere de la

¹⁶⁹ Pr. Nicu Moldoveanu, *op. cit.*, p. 246.

¹⁷⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 86/1961, f. 186.

¹⁷¹ *Ibidem*, dosar 13/1961, f. 550.

data de 1 ianuarie 1961”¹⁷². Altfel spus, părintele Arsenie era salarizat de către Patriarhia Română din fonduri proprii, însă situația lui locativă în București rămânea incertă.

Se pare că, părintele nu a obținut buletin de București, probabil și la presiunile Securității care se exercitau prin urmărirea informativă dusă împotriva lui. În timpul urmăririi informative se spunea că părintele Arsenie „nu are buletin de București, locuind ca flotant” (iulie 1962 și octombrie 1963) sau „clandestin în București”, „nu are domiciliu stabil” (martie 1963), „fără forme legale” (august 1962), „fără însă a fi obținut viza definitivă” (mai 1964) sau că „nu are buletin de București”¹⁷³. Afirmatiile nu sunt întâmplătoare, fiind făcute mai ales de persoane care ocupau poziții în aparatul bisericesc sau în urma verificărilor făcute de lucrătorii Securității, deoarece cunoșteau statutul părintelui Arsenie. De asemenea, reiese în mod clar faptul că părintele Arsenie nu era căsătorit, așa cum se zvonea în mediul teologic bucureștean. În iunie 1965, locotenentul major Ștefan Băjenaru, din Direcția de Informații Interne, Serviciul Culte al Securității, cel care avea în supraveghere cazul părintelui Arsenie, spunea: „Prin anul 1963 și-au cumpărat o casă din contribuția la amândoi. Din această cauză, printre cunoștințele lor din biserică se consideră că sunt căsătoriți, lucru ce nu este însă adevărat,

¹⁷² *Ibidem*, f. 549. Pe acest document este rezoluția: „23.11.961, respins cererea pentru București, ss/indescifrabil”; ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, f. 215.

¹⁷³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 29, 152, 195, 215.

fiindcă nu au forme legale de căsătorie”¹⁷⁴. Apoi, chiar unii duhovnici, aflați cu serviciul în Administrația patriarhală, precum părintele Sofian Boghiu, în 1965, susținea că părintele Arsenie Boca nu este căsătorit¹⁷⁵. La fel se spunea în anul 1976, în urma unei verificări a UM 0672 din Ministerul de Interne, când părintele și maica Zamfira domiciliau în locuința din str. Dr. Petrini¹⁷⁶.

Inițial, în București a locuit pe strada Litovoi Voievod, nr. 23¹⁷⁷, o locuință foarte modestă, care aparținea mamei maicii Zamfira. Ulterior, pe părintele Arsenie îl găsim locuind pe Strada Gheorghe Paloș (astăzi Artur Gorovei, sector 5), nr. 24.

Deși plecase din mănăstire și venise la București chemat de patriarhul Justinian, părintele Arsenie era căutat de credincioși. În februarie 1961, un informator semnala Securității că părintele „este vizitat de foarte multă lume din provincie, care vine să-l vadă la biserica Elefterie, unii cu scrisori, alții cu pachete. [...] Are convorbiri îndelungi în biserică, cu diferite persoane neidentificate”¹⁷⁸. Deoarece nu avea un control informativ asupra acestui caz, Securitatea a trecut la o acțiune de verificare, pentru a stabili „în ce constă activitatea contrarevoluționară prezentă (are legături cu legionari și rol de reorganizare sau face legătura între diverse elemente cu activitate contrarevoluționară)”¹⁷⁹.

¹⁷⁴ *Ibidem*, f. 317.

¹⁷⁵ *Ibidem*, f. 143.

¹⁷⁶ *Ibidem*, dosar 2710, f. 7.

¹⁷⁷ *Ibidem*, dosar 2637, vol. 1, f. 220.

¹⁷⁸ *Ibidem*, f. 113.

¹⁷⁹ *Ibidem*.

Părintele Arsenie este urmărit permanent de Securitate, mai ales începând cu martie 1962, când i se deschide dosarul de urmărire informativă sub numele conspirativ de „Pictorul”, sub suspiciunea de „activitate legionară”¹⁸⁰. Dosarul se deschide după ce în noiembrie 1961, Securitatea încercase să-l recruteze ca agent pe părintele Arsenie¹⁸¹. O altă încercare de recrutare a fost în decembrie 1964¹⁸².

În procesul de investigații, Securitatea a reluat întreg calapodul de suspiciuni de ordin ideologic la adresa părintelui Arsenie, de la așa-zisul ordin primit de la fostul lider legionar Nicolae Petrașcu în 1945 privind regruparea legionarilor și până la constituirea unei rețele de călugări, care să conspire împotriva regimului „democrat-popular” din România¹⁸³. În fond, pentru Securitate acuzația avea o logică politică, aceea că, prin relațiile pe care le întreține cu foști/foste călugări/călugărițe părintele Arsenie ar întreține un curent contrarevoluționar subteran.

Mai apoi, din 1964-1965, urmărirea inițiată împotriva părintelui Arsenie a fost preluată de serviciul de Securitate cu atribuții pe linie religioasă. În acțiunea Securității nu mai apar sintagme de genul „legionar” sau „activitate legionară sub mască religioasă”, ci o permanentă suspiciune asupra relațiilor pe care părintele Arsenie le avea cu foști călugări și foste călugărițe,

¹⁸⁰ *Ibidem*, f. 5.

¹⁸¹ *Ibidem*, ff. 37, 181, 214.

¹⁸² *Ibidem*, f. 344.

¹⁸³ *Ibidem*, f. 103.

precum cele de la Vladimirești (Veronica Gurău sau Ioan Iovan)¹⁸⁴ sau fiice duhovnicești din perioada viețuirii la Prislop. Acum, Securitatea pune în mișcare o strategie de denigrare a părintelui Arsenie, dirijând agenții să lanseze în mediul bisericesc diverse opinii privind atitudinile religioase ale unor foști/foste monahi/monahii în scopul antagonizării și compromiterii lor morale.

În București a fost inclusiv filat de către Securitate. În perioada 21 august-9 septembrie 1962, „Bratu”, căci așa se numea părintele Arsenie ca obiectiv al filajului, a fost urmărit atent de la domiciliu, str. Litovoi voievod, și în orice loc din București în care ajungea, precum: Patriarhia Română, Schitul Maicilor sau Biserica Boteanu sau chiar pe muntele Caraiman, acolo unde părintelui îi plăcea să urce în drumeții. Între persoanele care apăreau în filaj se numărau mai ales maica Zamfira („Beti”) sau fosta maică Teofana de la Prislop („Bona”)¹⁸⁵, care locuia în București la o mătușă, după ce primise un loc de muncă la un spital din Balotești. De altfel, cu efortul părintelui Virgil Runceanu, tatăl fostei maici Teofana, și al mamei maicii Zamfira, în februarie 1963 s-a cumpărat parterul locuinței din str. Țiglina, nr. 24¹⁸⁶.

Aici, părintele Arsenie avea propria cameră de locuit, simplă, în care se aflau o masă de lucru, o bibliotecă și o ladă de lemn pe post de pat. În fapt, foștii viețuitori de la Prislop încercau să refacă parțial din viețuirea

¹⁸⁴ *Ibidem*, f. 154.

¹⁸⁵ *Ibidem*, ff. 272-307.

¹⁸⁶ *Ibidem*, ff. 49, 181, 322; *Ibidem*, vol. 2, f. 81. Urmau să se mute în mai 1963 (*Ibidem*).

monahicească din care fuseseră excluși. Părintele Arsenie își respectă pravila monahicească și aprofundează teologia, prin meditațiile și schițele de predici pe care le scrie. De pildă, la 17 iunie 1962 scrie o predică pe tema praznicului Rusaliilor, cu titlul: „Unde mai sunt limbile de foc?”¹⁸⁷. Se consideră „iconar și călugăr”, după cum scria la 12 octombrie 1969 cu prilejul participării la centenarul liceului din Brad, unde învățase¹⁸⁸.

Această atmosferă a durat până în 1968, când părintele Arsenie și maica Zamfira s-au văzut nevoiți să se mute într-o altă locuință, ajungând să cumpere casa din str. Dr. Mihail Petrini, din cartierul Cotroceni.

În acțiunea Securității, părintele Arsenie este urmărit inclusiv în aprilie 1963 la Bogata Olteană, acolo unde picta în biserica ctitorită de preotul profesor Spiridon Căndea¹⁸⁹. Era urmărit mai ales la locul de muncă, la atelierul de pictură al Patriarhiei Române, prin cei doi informatori recrutați de Securitate („Timotei” și „Neacșu”).

Relațiile cu diferite persoane, unele foste și actuale maici, precum Arsenia Opriș de la Viforâta, în noiembrie 1963, sunt investigate până în cele mai mici detalii de către Securitate¹⁹⁰. De asemenea, pentru că cerceta Biserica Boteanu din București, preotul Constantin Grigorescu, slujitor al acestui lăcaș era și el verificat de Securitate¹⁹¹.

¹⁸⁷ Cf. PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, pp. 422-425.

¹⁸⁸ *Ibidem*, p. 10.

¹⁸⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, f. 13.

¹⁹⁰ *Ibidem*, ff. 15-17.

¹⁹¹ *Ibidem*, f. 100.

Cu toate presiunile Securității de a descuraja vizitele credincioșilor la părintele Arsenie, el era căutat permanent, mai ales la locul de muncă. Veneau credincioși care îl cunoscuseră fie la Sâmbăta, fie la Prislop, unii chiar periodic, pentru un sfat sau poate o spovedanie, cerându-i totodată să le facă fie o icoană, fie o cruce sculptată în lemn. Informări ale surselor Securității de genul: „a venit să-i ceară sfaturi în probleme de natură personală” sau „rugăciunile lui fac minuni” sunt frecvente în documentele organelor de represiune¹⁹².

Însă, cum reușise părintele Arsenie să se încadreze în lume și mai ales la locul de muncă, aflăm din notele date de către informatorii Securității. În februarie 1965, sursa „Florică” spunea despre părintele Arsenie: „În momentul de față Boca este angajat la atelierul de pictură de la Patriarhie. Nu are încă buletin de București. Acum a fost trecut pe un tabel pentru a i se elibera buletin. El nu mai umblă în haine clericale și nici nu mai poartă barbă. Este încă devotat Bisericii și este privit de patriarh și de ceilalți șefi ai lui ca un om capabil și priceput în arta picturii. Participă cu regularitate la slujbele religioase de la Patriarhie, în sărbători. Se ferește însă ca să mai aibă legături cu diferiți credincioși și credincioase, care îl admiră și ar vrea să stea de vorbă cu el. El este destul de prudent și calculat. Din timpul de când era student, era socotit ca un om de caracter, cu multă voință și destul de modest. Ori de câte ori am vorbit cu el mi-a spus că lumea i-a făcut o falsă reclamă, a exagerat anumite lucruri și din

¹⁹² *Ibidem*, ff. 174, 191, 223.

această cauză a avut de suferit. În ziua de 29 ianuarie a.c., m-am întâlnit cu Arsenie Boca, la atelierul unde lucrează el. N-am putut vorbi nimic deosebit, pentru că era ocupat și pentru că lucrează și cu alte persoane în atelier. Am plecat de la atelier cu Sofian Boghiu, care lucrează împreună cu A. Boca și despre care mi-a spus că este un om foarte capabil, bun tehnician la desen și cunoaște multe lucruri despre pictură. Toți cei din atelier sunt mulțumiți de A. Boca. Aceleași lucruri mi le-au spus și Felix Dubneac, care lucrează tot la atelierul de pictură bisericească”¹⁹³.

Prin urmare, în mai 1965, în sintezele informative ale Securității se arăta că părintele Arsenie „are o comportare rezervată, este foarte prudent [și] nu apare cu manifestări dușmănoase”¹⁹⁴. Din aceste motive, în noiembrie 1965 i se închide dosarul de urmărire informativă, fiind astfel trecut în „evidența operativă pasivă” al dosarului de obiectiv nr. 564 „Patriarhia Română”¹⁹⁵.

Atitudinea părintelui de adaptare exterioară în viața lumească se confirmă și în nota lui „Rafael”, din 15 aprilie 1966, în care spunea: „Boca Arsenie este responsabilul atelierului de pictură și email de la Schitul Maicilor. Nu este numit șef de atelier oficial, dar el face toate proiectele și desenele comenzilor cerute de instituție. Ca pregătire, Boca A. este un desenator f. bun, pictor și cunoscător al artei emailului. Este un om foarte priceput și bun organizator al muncii în atelier și de aceea este socotit

¹⁹³ *Ibidem*, ff. 143-144.

¹⁹⁴ *Ibidem*, f. 101.

¹⁹⁵ *Ibidem*, vol. 3, ff. 328-332.

ca un om de valoare în Patriarhie și după câte am văzut patriarhul îl apreciază foarte mult datorită talentului pe care-l are. Arta emailatului și-a însușit-o cu multă dibăcie (furată propriu-zis) de la doamna Oteteleșanu, care având o mentalitate învechită păstra acest secret al emailatului. După ce se inițiază, Boca își pregătește doi elevi, pe Neagu Gh. și Tudorache. [...] El pune multă bază pe elementul tânăr, care are altă mentalitate decât cei bătrâni. În atelier se comportă frumos și respectuos cu toată lumea. În timpul lucrului nu vrea să se discute în atelier, ci dorește liniște, spunând că discuțiile distrag de la lucru. [...] Boca Arsenie este un om cult și vorbește calculat. El nu face risipă de cuvinte în convorbirile avute”¹⁹⁶.

Părintele Arsenie reușește să se adapteze vieții lumești, rămânând cu aceeași înțelepciune pe care și-o cultivase în perioada viețuirii din mănăstire. Dovedește celor care îl abordau că poate rămâne același monah și în lume, după cum îi împărtășea în ianuarie 1966 unui alt informator al Securității:

„Se simte bine și are de lucru destul; dă mulțumire și slavă lui Dumnezeu pentru toate și are încredere în mila cerească și este ascultător față de toți. Că fără doar și poate toate sunt rânduite de Dumnezeu, numai pentru binele nostru, al oamenilor și că răul dacă există între noi, provine numai de la noi, oamenii, care ne abatem de la legea divină cu voie sau fără voie, cu știință sau neștiință, sau mai bine zis din neatenție și patimi. Legea

¹⁹⁶ *Ibidem*, vol. 4, ff. 38-39.

divină însemnează în primul rând iubire, pace, ascultare și dăruire, curățenie îngerească, activitate, muncă fără preget și toate ce decurg din acestea în supunerea deplină față de conducerea spirituală și cea de stat, ca în fața lui Dumnezeu. Tot ce este în afară de aceste principii de viață este neascultarea, răzvrătirea, păcat, răul, ce aduc după sine pedeapsa și toate cele ce în legătură cu ea.

Sursa îl întreabă: «Ai de gând să rămâi numai aci cu icoanele și sfinții?».

Arsenie Boca răspunde, că se simte foarte fericit cu sfinții pe care îi pictează și că autoritatea spirituală (Patriarhul), dacă nu vrea să-i dea o altă însărcinare, pe care a avut-o în trecut și pe care fie vorba între noi, nu depinde de mine să o doresc, înseamnă, că nu are trebuință de mine sau că nu corespund vederilor sale (ale Patriarhului) și, deci, este bine și trebuie să mă simt fericit în situația în care mă aflu”¹⁹⁷.

În ianuarie 1967, în mediul teologic se vorbea tot mai mult despre întoarcerea monahilor în mănăstiri, în contextul declarării anului 1967 ca an al turismului internațional, de către autoritățile comuniste de la București. Altfel spus, în contextul deschiderii regimului comunist în plan internațional, turiștii străini care veneau în România trebuiau să vadă mănăstirile populate cu monahi. Așa se face că se vorbea despre chemarea părintelui Dometie cu soborul la nou refăcuta mănăstire Râmeț de către Episcopul Teofil Herineanu al Clujului¹⁹⁸. În acest context, chiar și părintele Arsenie a

¹⁹⁷ *Ibidem*, f. 41.

¹⁹⁸ *Ibidem*, f. 19.

fost întrebat, dacă dorește să revină în mănăstire. La 24 februarie 1967, potrivit informatorului „Giar”, părintele Arsenie ar fi fost în audiență la patriarhul Justinian, care l-ar fi întrebat „dacă este adevărat ce se aude, că se vor întoarce în mănăstiri călugării îndepărtați de aci, la care patriarhul l-a întrebat dacă vrea să-l părăsească și să meargă la mănăstire. Acesta a spus că ar dori să meargă la aceeași mănăstire la care a fost, Prislop. I s-a răspuns că va trebui să meargă nu acolo unde vrea el, ci acolo unde va găsi de cuviință Biserica”¹⁹⁹.

La prima vedere ar părea că părintele Arsenie nu făcea ascultare față de patriarhul Justinian. Însă, dorința părintelui era să revină în mănăstirea Prislop, deoarece nu se mai considera în putere ca să mai organizeze un alt așezământ. De altfel, în această perioadă era chiar felicitat de către unii consilieri din aparatul bisericesc pentru numirea într-un post de stareț, față de care părintele Arsenie spunea că „nu mai vrea să organizeze și să pună la punct unele lucruri dintr-o mănăstire pe care i-ar fi dat-o, căci nu mai este pentru aventuri, ci pentru meditații”²⁰⁰.

Nici la refacerea mănăstirii Prislop, în 1976, nu i s-a mai permis să revină. În schimb, a îndrumat de la distanță noua obște în frunte cu maica Apolinaria, provenită din rândul ucenicilor care urmaseră Seminarul monahal de la Hurezi, alături de duhovnicul Nicodim Zaharie²⁰¹. În

¹⁹⁹ *Ibidem*, f. 26. Probabil din cauza acestor informații, la nota ofițerului din document, se spune: „Se impune lucrarea lui mai activă” (*Ibidem*).

²⁰⁰ *Ibidem*, f. 27.

²⁰¹ Patricia Codău, *op. cit.*, p. 173.

septembrie 1984, părintele Arsenie a fost la Prislop pentru a duce cele două icoane împărătești, cu Mântuitorul și Maica Domnului, stând o noapte, apoi doi ani mai târziu pentru a așeza în catapeteasmă icoanele Bunevestiri de la ușile împărtești și cele ale Arhanghelilor de la ușile diaconești²⁰².

După finalizarea picturii la Biserica din Drăgănescu și ieșirea la pensie - moment în care și-a lăsat barbă, în 1984, părintele Arsenie se mută în locuința achiziționată în Sinaia de către fostele maici, venite de la Rășinari. Aici, construiește o casă pe care o amenajează cu bun gust, așa cum îl caracteriză pe părintele Arsenie. Se încropește o viață quasi-monahală, părintele lucrând în atelierul de pictură pe care și-l aranjase, iar maicile muncind fie în oraș, fie la războiul de țesut pe care și-l montaseră în locuință. Grupul de maici frecventează mănăstirea Sinaia sau Biserica „Sf. Ilie Tesviteanul”. Permanent, părintele Arsenie le îndrumă pe maici să viețuiască după pravila monahicească, așa cum scrie în 1986, în meditația „Toți sunteți fiii lui Dumnezeu prin credința în Iisus Hristos”²⁰³, lucrare încărcată de argumente scripturistice și filocalice.

Inevitabil, părintele Arsenie intră în atenția Securității din Sinaia sub aceeași suspiciune de „activitate legionară”, ca „fost condamnat” și „fost călugăr”. În urma verificărilor pe cale informativă, cei din Securitate constatau că, alături de fostele maici de la Prislop, în casa de la Sinaia, „duce o viață retrasă, nu primește și nu face

²⁰² Mircea Păcurariu, *Istoria Mănăstirii Prislop*, ed. a II-a, Arad, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, 2006, p. 138.

²⁰³ Cf. PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, pp. 429-446.

vizite, fiind bolnav. Nu întreține relații cu foști legionari ori alte elemente suspecte”²⁰⁴. De altfel, într-o convorbire cu tâmplarul care îl ajuta să sculpteze în lemn pentru locuința de la Sinaia, din iunie 1984, însuși părintele spunea că „atât la mănăstirea Prislop, cât și la București, unde a domiciliat, a fost controlat în permanență de Securitate și dacă cineva s-ar interesa despre el, s-ar putea convinge că și-a văzut de treabă și nu mai desfășoară nici un fel de activitate”²⁰⁵.

Cu toată monitorizarea dusă împotriva sa de către Securitate, în perioada octombrie-decembrie 1988, părintele Arsenie a cercetat mănăstirea lui de suflet, Prislop²⁰⁶. Deși nu i se permitea să slujească, totuși părintele Arsenie înțelegea că putea să le îndrume duhovnicește pe maicile care se nevoiau în mănăstirea din care fusese expulzat.

Se pare că, la întoarcerea de la Prislop, în ziua de 17 decembrie 1988, starea de sănătate a părintelui Arsenie se agravează din cauza a două paralizii, una facială și alta la piciorul stâng, care practic l-au imobilizat la pat. La puțin timp, a fost internat într-un spital din București²⁰⁷.

După revenirea la Sinaia, la 10 aprilie 1989, ofițerul de Securitate care îl supraveghea informativ îi face o vizită părintelui la domiciliu, în urma căreia aflăm: „Am constatat că Boca Zian-Vălean este paralizat și imobilizat la pat. Am încercat să discut cu el, însă cu greu am putut

²⁰⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2710, f. 4.

²⁰⁵ *Ibidem*, ff. 12-13.

²⁰⁶ Cf. PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, pp. 106-107.

²⁰⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2710, f. 16.

comunica deoarece are o pareză facială și abia se poate percepe ce vrea să spună. Pe de altă parte, fiind suferind cu inima, este protejat pentru a nu se expune la eforturi fizice și emoții. În discuțiile purtate cu îngrijitoarea sa, aceasta a relatat că Boca Zian-Vălean nu primește vizite și se află sub supravegherea ei permanentă”²⁰⁸.

La 28 septembrie 1989, informatorul „Tâmplaru Ion” raporta Securității starea în care se află părintele Arsenie, în urma unor vizite pe care i le făcuse: „Cel în cauză este bolnav și imobilizat la pat. A făcut un infarct și are o paralizie facială, încât cu greu se poate comunica cu el. [...] Cei apropiați lui sunt îngrijorați de starea sănătății și au făcut pregătirile necesare situației în care ar deceda”²⁰⁹.

A doua zi, Securitatea din Sinaia aproba scoaterea părintelui Arsenie din „supravegherea informativă și rămânerea lui în evidențele de Securitate”²¹⁰. Se pare că părintele Arsenie, în starea în care se afla, încă mai reprezenta un pericol pentru regimul ateist din România.

La 28 noiembrie 1989, la Sinaia, părintele Arsenie a trecut în veșnicie, în ziua în care practic și-o profețise, atunci când îl pictase pe Sf. Cuvios Mucenic Ștefan cel Nou pe pereții bisericii din Drăgănescu. La 4 decembrie 1989, părintele Arsenie Boca a fost înmormântat în veșminte de ieromonah în cimitirul din mănăstirea Prislop.

²⁰⁸ *Ibidem*, ff. 18-18v.

²⁰⁹ *Ibidem*, f. 19.

²¹⁰ *Ibidem*, f. 20.

Opera duhovnicească și artistică

Părintele Arsenie a avut numeroase preocupări culturale, atât de pictură și desen, cât și teologice. Aflat la studii la „Arte Frumoase”, viitorul ieromonah Arsenie Boca era preocupat de probleme duhovnicești, pornind de la lucrările unor sfinți părinți. În autobiografia din 1945 spunea despre această perioadă: „Studiam foarte mult. Timpul ce-mi rămânea liber acasă îl foloseam citind și discutând teologie cu încă un coleg de-al meu, care studia Conservatorul²¹¹. Așa s-a întâmplat că odată, plăcându-mi foarte mult scrierea mistică a Sfântului Ioan Scărarul, am tradus-o în românește, în vreme de 5 luni. [Aceasta] m-a ajutat foarte mult la încheierea convingerii mele de a intra în călugărie”²¹².

Probabil acesta va fi fost îndemnul de a pune umărul la traducerea și editarea *Filocaliei* în limba română, tot așa cum în timpul viețuirii la muntele Athos copiase din fragmentele primite de la egumenul Antipa Dinescu de la Chilia „Sf. Ioan Botezătorul”, după cum a însemnat pe manuscrisul adus la mănăstirea Sâmbăta: „Scrise cu ajutorul Domnului și cu al Maicii Sale dimpreună cu blagoslovenia Părintelui meu duhovnic starețul Antipa,

²¹¹ Este vorba de viitorul profesor de Muzică, Gheorghe Șoima, bursier al Mitropoliei la Conservatorul de Muzică din București.

²¹² ACNSAS, fond Penal, dosar 13928, f. 19 (Autobiografie din 1945).

cât am petrecut în Sfântul Munte: martie, aprilie și mai 1939, de pe manuscrisele starețului. Dumnezeu să-i primească ostenelile”²¹³. Manuscrisul are 382 pagini, frumos scrise, și are la început și la sfârșit ștampile ale conducerii muntelui Athos și ale mănăstirii Sâmbăta. Conține capitole filocalice de la părinți, precum: Filotei Sinaitul, Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Simeon Noul Teolog sau Teognost²¹⁴.

Însă, la mănăstirea Sâmbăta, sub oblăduirea mitropolitului Nicolae Bălan, părintele Arsenie a devenit imboldul pentru lucrarea de traducere integrală și riguroasă a *Filocaliei* din limba greacă de către părintele profesor Dumitru Stăniloae. Contribuția părintelui Arsenie a fost recunoscută de către însuși preotul profesor Dumitru Stăniloae, după cum se exprima în prefața volumului I, ediția a II-a: „La unele scrieri am folosit și copii de pe manuscrise românești mai vechi, de la Athos, aduse de P. Cuv. Sa [Serafim Popescu, n.n.] și de Părintele Arsenie. [...] Un cald cuvânt de mulțumire trebuie să aduc P. Cuv. Părinte Ieromonah Arsenie, de la Mănăstirea Brâncoveanu, bunul meu student de odinioară, care mi-a rămas mereu aproape. P. Cuv. Sa a binevoit să scrie după dictatul meu cea mai mare parte din traducere, la prima ei redactare. În afară de aceasta, prin prezența aproape neconținută și prin stăruința ce a pus-o pe lângă mine de a face această traducere, mi-a alimentat curajul în mod considerabil ca să pot duce până la capăt o muncă atât de ostenitoare, pe care altfel

²¹³ *Apud* PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 9.

²¹⁴ *Ibidem*, pp. 88-89.

nu cred că aş fi săvârşit-o. Tot P. Cuv. Sa a executat şi coperta”²¹⁵.

Spusele părintelui Stăniloae se confirmă cu manuscrisul Filocaliei, care se află păstrat în Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Exemplarul este scris de părintele Arsenie, cu corecturile sale, după dictatul părintelui Stăniloae, care traducea din limba greacă²¹⁶.

Mai adăugăm faptul că tot în ediția a doua, a primului volum, tipărită după mai puțin de un an, părintele Stăniloae mulțumește părintelui Arsenie, pentru contribuția adusă la epuizarea tirajului de la prima ediție, de 800 exemplare²¹⁷.

Tot părintele Stăniloae vorbește de contribuția părintelui Arsenie la difuzarea acestei cărți în Prefața de la volumul II: „Ajutorul hotărâtor la tipărirea acestui volum – a dat, însă, iarăși bunul meu – un fost student, Părintele Ieromonah Arsenie de la Mănăstirea Brâncoveanu. Datorită abonamentelor masive ce le-a procurat P. Cuv. Sa, am putut face față unor greutăți ce se ridicau ca munții în calea tipăririi acestui volum. P. Cuv. Sa poate fi numit pe drept cuvânt ctitor de frunte al *Filocaliei* românești. După imboldul ce mi l-a dat neconținut la traducerea

²¹⁵ Prefața la *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților Părinți cari arată cum se poate curăți omul, lumina și desăvârși*, tradusă de Prot. Stavro Dr. Dumitru Stăniloae, vol. I, ed. a II-a, Sibiu, Institutul de Arte Grafice „Dacia Traiană” S. A., 1947, p. XI.

²¹⁶ Lidia Stăniloae, *op. cit.*, p. 142. Despre geneza *Filocaliei* românești a se vedea: Răzvan Perșa, *Părintele Dumitru Stăniloae și traducerea Filocaliei grecești: surse, colaboratori și receptare*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2024.

²¹⁷ *Filocalia*, vol. I, ed. a II-a, p. XII.

acestei opere, acum susține cu putere neslăbită lucrarea de tipărire. Dacă Dumnezeu va ajuta să apară întreaga operă în românește, acest act va rămâne legat într-o mare măsură de numele P. Cuv. Sale și de mișcarea religioasă pe care a trezit-o în jurul mănăstirii de la Sâmbăta de Sus, pe cele mai autentice baze ale tradiției ortodoxe și cu mijloacele celei mai curate duhovnicii, ale învățăturii stăruitoare și ale dragostei de suflete”²¹⁸.

Din nou afirmațiile părintelui Stăniloae se confirmă cu listele celor care au cumpărat cel puțin câte un exemplar al volumului doi al *Filocaliei*, conform documentelor care se păstrează în biblioteca mănăstirii de la Sâmbăta. Părintele Arsenie a reușit să obțină în avans contravaloarea a peste 650 de exemplare ale primului volum, care la mai puțin de un an avea să fie reeditat. Printre cei care au obținut prima ediție a primului volum se numărau episcopii: Vartolomeu Stănescu, Nicolae Popovici, Iosif Gafton, duhovnicii: Benedict Ghiuș, Clement Cucu, Mina Prodan, Vasile Vasilache, Nicodim Bujor, Sofian Boghiu, dar și tineri studenți, precum: Stelian Manolache, Nicolae Bordașiu, Roman Braga sau Leonida Plămădeală. Astfel, alături de credincioși și preoți, Filocalia a ajuns în mari mănăstiri din cuprinsul Patriarhiei Române, precum: Cozia, Bistrița Olteană, Arnota, Cernica, Agapia, Văratec, Neamț, Antim, Ghighiu, Pasărea, Sărăcinești, Frăsinei sau Secu.

²¹⁸ *Filocalia sau culegerea din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. II (Din scrierile Sf. Maxim Mărturisitorul), tradusă din grecește de Pr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1947, pp. I-II.

În volumul III al *Filocaliei*, cuvintele de gratitudine ale părintelui Stăniloae se regăsesc în dedicația de pe contrapagina de gardă:

„Preacuvioșiei Sale, Părintelui Ieromonah Arsenie, care a reînviat, cu viața și cu propovăduirea, duhul *Filocaliei* în viața religioasă a poporului nostru”, dar și în prefață: „Mă simt dator să mulțumesc, într-o măsură chiar mai mare decât am făcut în prefețele primelor două volume, părintelui ieromonah Arsenie, pentru apariția acestei scrieri în românește.

De la scrierea aceasta a pornit munca mea de tălmăcire în iarna anului 1943-1944 și ceea ce mi-a dat curaj să lupt până la capăt cu greutatea neobișnuit de mari ale textului grecesc, a fost - pe lângă înțelegerea iubitoare a soției mele - stăruința întăritoare a părintelui Arsenie, care a stat lângă mine tot timpul traducerii, scriind întreg textul românesc în prima formă, pe care am reușit să i-o dau. După isprăvirea ei a venit gândul și curajul de a porni la tălmăcirea *Filocaliei*.

Dar recunoștință mai mare i se cuvine pentru tipărirea ei. La decretarea stabilizării monetare, în 15 august 1947, erau tipărite din acest volum abia 160 pagini și în lipsa de bani ce a urmat, perspectivele și făgăduințele pe care mă bizuiam, când anunțam în prefața vol. II pornirea volumului de față, au căzut la pământ. Credeam că va trece timp îndelungat până se va putea relua tipărirea.

Iată însă că, ceea ce nu mă așteptam, s-a realizat. Datorită abonamentelor pe care, în cea mai mare parte le-a

adunat P. Cuv. Sa, cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicolae, tipărirea volumului a fost dusă până la capăt. Se poate spune fără exagerare că, fără părintele Arsenie și fără mișcarea religioasă trezită în jurul mănăstirii Brâncoveanu, manuscrisele acestea ale *Filocaliei* ar fi avut și ele soarta pe care au avut-o alte manuscrise ale ei și ale altor traduceri, păstrate în bibliotecile mănăstirilor. O repet: P. Cuv. Sa împreună cu mișcarea religioasă din jurul mănăstirii Brâncoveanu sunt ctitorii *Filocaliei românești*. Se vede că duhul *Filocaliei*, pe care l-a reînviat P. Cuv. Sa în viața religioasă a poporului nostru a fost condiția de maturitate pentru apariția scrierilor din *Filocalie* la lumina tiparului în românește²¹⁹.

Pentru apariția volumului al patrulea, din nou părintele Stăniloae îi mulțumește părintelui Arsenie, pentru că „a continuat să dea același sprijin hotărâtor prin abonamentele făcute”²²⁰.

În perioada viețuirii părintelui Arsenie la Sâmbăta, Părintele Stăniloae pregătise *Filocalia* până la volumul 8, potrivit manuscriselor care se păstrează în biblioteca mănăstirii Brâncoveanu, unde se regăsesc materiale de la Petru Damaschin (vol. 5), Sf. Simeon, Noul Teolog și Nichita Stithatul (vol. 6), Nichifor din singurătate (vol. 7), dar și din Calist și Ignatie (vol. 8)²²¹. Mai mult, munca

²¹⁹ *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. III (Sf. Maxim Mărturisitorul: *Răspunsuri către Talasie*), tradusă din grecește de Pr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1948, p. I-II.

²²⁰ *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. IV, Sibiu, 1948, p. VII.

²²¹ Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu, fond Carte veche, manuscrisele Arsenie Boca, inv. 2610-2611, 2619-2620 și 2626.

de traducere și transcriere a izvoarelor *Filocaliei* în limba română, dusă de către cei doi, ar fi durat între mai 1944 și 31 martie 1945, potrivit însemnării părintelui Stăniloae pe unul din manuscrisele care se păstrează la mănăstirea Brâncoveanu: „În sfârșit, frate, oricine ai fi, când ieși în mâinile tale această carte și cetind-o vrei să-i probezi folosul în sufletul tău, te rog cu căldură adu-ți aminte să faci și o rugăciune către Dumnezeu cu un «Doamne miluiește» și pentru sufletul păcătos al aceluia, care a ostenit la această carte și a aceluia, care a cheltuit ca s-o tipărească. Ei au mare trebuință de rugăciunea ta, ca să afle milă dumnezeiască pentru sufletele lor, iar tu pentru al tău. Fie, fie. Am terminat toată *Filocalia* cu ajutorul Atotputernicului și Bunului Dumnezeu, în 31 martie 1945, lucrând la ea din mai 1944 în timp de bombardament și de grele încercări. Tot timpul mi-a fost inima și la biata Mioara, căreia e tot mai greu. Iisus, miluiește-ne!”²²².

Toate acestea sunt confirmate prin mărturia dnei. Lidia Stăniloae dată într-un interviu din anul 2010, despre *Filocalie* și părintele Stăniloae: „A călătorit și în Sfântul Munte Athos, unde a înțeles, o dată în plus, că sursa adevăratei culturi teologice, dar și a întregii spiritualități stă în opera Sfinților Părinți. De atunci a început să traducă intens, frenetic. Aportul Părintelui Arsenie Boca a fost acela de a fi scris după dictarea tatei. Tata scria foarte urât. Scria zi și noapte și îl dureau mâna. Era obosit. Sigur că și Părintele Arsenie fusese la Athos și intrase în contact cu spiritualitatea Părinților, însă nu

²²² Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu, fond Carte veche, manuscrisele Arsenie Boca, f. nenum.

chiar așa cum s-a afirmat adesea că l-ar fi influențat pe tata să traducă *Filocalia*. Este cu totul inexact. Tata era profesor, iar Părintele Arsenie i-a fost student și așa au rămas toată viața, în aceste raporturi, și nu invers – de „mentor” al tatălui meu. Gândul de început i-a aparținut tatei, care a fost, pe parcurs, din ce în ce mai fascinat de comorile pe care le găsea acolo. Când a ajuns la Sfântul Maxim Mărturisitorul, în volumul II, a avut o revelație: aceste scrieri trebuie puse la îndemâna oamenilor, cât mai repede și cât mai mult! Atunci Părintele Arsenie, care venea des la noi în casă, s-a oferit să scrie el – făcuse și Facultatea de Belle Arte – după dictare. Avea un scris regulat, foarte frumos. Ei bine, în vara lui '44, când au început bombardamentele, ne-am refugiat în satul mamei, Șura Mare, lângă Sibiu. Acolo a venit și Părintele Arsenie, iar preotul din sat le-a pus la dispoziție două camere din Căminul Cultural: într-una dormea Părintele Boca, într-alta lucrau toată ziua. Tata venea de la trei case distanță, în zori, și lucrau fără odihnă până seara. Asta a durat vreo lună de zile. Contribuția uriașă a Părintelui Arsenie e fost că a popularizat această traducere. Prin faima lui, în zonă, a făcut ca această carte să fie cumpărată de foarte mulți creștini”²²³.

După mutarea la Prislop, părintele Arsenie a dorit să reia opera de editare a *Filocaliei* românești. În dedicația olografă de pe volumul 4 al *Filocaliei* dăruit episcopului

²²³ Interviu luat Dnei. Lidia Stăniloae de jurnalistul Răzvan Bucuroiu, pentru publicația „Lumea credinței”, mai 2010, pp. 23-28 (<https://razvan-codrescu.blogspot.com/2017/02/a-murit-lidia-staniloae.html>, consultat la 05.07.2018).

Andrei Magieru, părintele scria: „Însemnăm aci bucuria ce ne-ați făcut cercetându-ne la Prislop. Ca un implicat în tipărirea acestei colecții însemnez și bucuria că sunteți așa cum ați spus: «Ultima rezervă a tipăririi *Filocaliei*». Până aci (vol. I-IV) tipărirea s-a făcut de la Sâmbăta - Sibiu; de aici înainte nădăjduiesc să se facă de la Prislop - Arad, Cu fiască smerenie Ierom. Arsenie”²²⁴.

Tot în plan scriitoricesc, părintele Arsenie a scris *Cărarea Împărăției*, pe care a început-o pe când viețuia la mănăstirea Sâmbăta. În biblioteca acestui așezământ se păstrează manuscrisele de la capitolele I („Cărarea”) și IV („Războiul nevăzut”)²²⁵. De fapt, este lucrarea fundamentală a părintelui, începută în anul 1943, pe când viețuia la Sâmbăta și continuată la Prislop, după cum amintea însuși mitropolitul Vasile Lăzărescu în corespondența din 1949 cu mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului²²⁶. Știm că în 1946, părintele finalizase primele patru capitole, potrivit dedicației din 13 iunie: „Dăruiesc Părintelui Protopop [Aurel] Nistor din Brașov, aceste prime patru capitole, în manuscris, probabil ale unei cărți viitoare, pentru ostenelile ce a făcut ca să le afle cuprinsul înainte de șlefuirea lor definitivă – cu rugămintea de a opri multiplicarea și publicitatea manuscrisului, din pricina repetatelor revizii. Dăruită cu părintească iubire tuturor cititorilor și ostenitorilor”²²⁷.

²²⁴ Biblioteca Mănăstirii Hodoș-Bodrog, *Filocalia*, vol. IV, Sibiu, 1948, cu semnătura Episcopului Andrei pe coperta I, inv. 8963.

²²⁵ Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu, fond Carte veche, manuscrisele Arsenie Boca, inv. 2622.

²²⁶ AAA, dosar III-396-1948, f. 235.

²²⁷ Notă asupra ediției la Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*,

Un fragment al *Cărării* a fost dat „părintelui Ieronim”, fiind vorba, probabil, de monahul Ieronim Ștefan de la mănăstirea Cozia, alături de care fusese arestat de Siguranță în anul 1945. Pe acest exemplar îi va fi dat următoarea însemnare în spirit duhovnicesc: „Fără îngăduire de multiplicare sau tipărire, ci numai pentru folosul tău personal. Celelalte, când le voi transcrie. Dacă Părintele tău ți le va cere (căci cu știrea cuvioșiei sale trebuie să le ai) dă-le bucuros spre folosul obștii sau tot așa de bucuros și să fie arse, că de nu mă rugai tu, același lucru îl făceam. Atâta prețuiește din cele scrise de la alții, cât trăiești sau câtă viață poți să dai literei, iar asta după câtă putere de suferință ai. Adică, după câtă convingere ai către unealta lui Dumnezeu a suferinței, atâta îți va fi și folosul din cele scrise de la alții, că pe alt fir nu ne întâlnim mai bine ca pe acesta. Nu-ți pierde energia dorind nimic, ci singură, mila lui Dumnezeu, că după aceea umblau și cei de demult. Iar noi cei de azi, având multe dorințe, nu mai avem liniștea lor, și ne trebuie. Nu te fărâma de dor să ne întâlnim, ci poartă-te precum cei de demult cu dorul de a ne întâlni pe veci, Acasă... Cu părintească iubire, Arsenie”²²⁸.

Cartea este un excurs scripturistic prin care autorul îmbină planul vetero-testamentar cu cel nou-

ed. îngr. de Pr. Simion Todoran și monahia Zamfira Constantinescu, Arad, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 1995, pp. 338. În vremea aceea, preotul Aurel Nistor era slujitor la Parohia Brașovul vechi, refugiat în 1940 de la Sf. Gheorghe, unde ocupase postul de protopop (Aurel Nistor, *O pagină din istoria Bisericii și Neamului*, Sfântu Gheorghe, Editura Carpații Răsăriteni, 1999, p. 22).

²²⁸ *Apud* PS Daniil Stoenescu, *Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 203.

testamentar într-o cheie hermeneutică îmbrăcată cu argumente patristice și filocalice. În construcția sa teologică, părintele Arsenie apelează de multe ori la experiența duhovnicească personală prin filtrul operelor Sf. Maxim Mărturisitorul și al altor Părinți ai Bisericii, care se regăsesc în *Filocalia*. De aici denotă relația strânsă, prin cunoașterea și traducerea acestor lucrări teologice, între părintele Arsenie și părintele Dumitru Stăniloae. De asemenea, nivelul descursiv care se regăsește în *Cărarea* trădează o retorică omiletică consacrată, versificată și încărcată de taine duhovnicești ale autorului, care îndeamnă la o meditație continuă.

Odată finalizată *Cărarea Împărăției*, ea a circulat sub formă de samizdat între apropiații părintelui. În iunie 1967, această lucrare, în „două caiete” era oferită spre copiere de o credincioasă din Brașov unui preot de la biserica din Șcheii Brașovului, pe unul din acestea, la pagina doi, fiind scris: „Dăruită cu părintească iubire tuturor cititorilor și ostenitorilor, semnează Arsenie”²²⁹.

O altă lucrare lăsată de părintele Arsenie este *Cuvinte vii*, o antologie de 137 predici duminicale și la sărbători, meditații evanghelice și cuvinte duhovnicești scrise în spirit filocalic în perioada viețuirii monahicești. Acestea au fost scrise între 25 noiembrie 1946 și 27 martie 1950, în duhul comentariilor patristice: al Sfântului Ioan Gură de Aur la Evanghelia după Matei, al Sfântului Ambrozie al Milanului la Evanghelia după Luca și al Sfântului Chiril al Alexandriei la Evanghelia după Ioan.

²²⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 4, f. 4.

Șapte cuvinte sunt scrise la mănăstirea Sâmbăta: 25 noiembrie 1946, 5 și 12 septembrie 1948, 14 septembrie 1949, 5 și 6 noiembrie 1949, și un cuvânt de la Sâmbăta fără dată. Două cuvinte au fost scrise la Oradea în 5 și 6 iunie 1949; două la Arad în 14 și 15 august 1949; două la Brașov în 7 și 13 noiembrie 1949; cinci la Sibiu în 3, 4, 14-16 noiembrie 1949; cinci la Bixadul Oltului între 8 și 12 noiembrie 1949 și câte unul la: București în 22 mai 1949; Obreja în 27 mai 1949 și Covasna în 11 noiembrie 1949²³⁰.

În planul activității de pictor, încă înainte de tunderea în monahism la Sâmbăta, în februarie 1940, părintele Arsenie încropește un atelier de pictură a icoanelor²³¹, în care însă nu va putea lucra din cauza problemelor administrative ale mănăstirii. Reușește însă să picteze icoanele împărătești de la altarul bisericii brâncovenești a mănăstirii, din care astăzi se mai păstrează, cele de hram. De asemenea, realizează un frumos epitaf dăruit, probabil drept mulțumire, unei femei de etnie sasă, dar care astăzi se păstrează în Muzeul mănăstirii Brâncoveanu.

O altă lucrare iconografică a părintelui Arsenie este legată de proiectul privind pictarea bisericii „Sf. Ioan Evanghelistul” de la Prislop, deoarece din vechea pictură se mai păstrau doar câteva fragmente în pronaos. În acest sens, la 14 decembrie 1954, părintele Arsenie înainta o solicitare episcopului Andrei cu următorul conținut: „Fiind absolvent al Academiei de Arte Frumoase din București, doresc să mă nevoiesc cu zugrăvirea acestei biserici. Aceasta însă nu o pot face fără autorizația

²³⁰ Cf. Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, p. 7.

²³¹ AMA, dosar III-124-1940, f. nenum.

Comisiunii de pictură a Sfintei patriarhii, care nu se poate obține decât în urma unei practici de 6 luni pe unele din șantierul Comisiunii. Ca urmare, cu smerite metanii, vă rog să binevoiți a-mi aproba să fac această practică pe șantierul de la catedrala din Galați, unde ar urma să mă prezint la data de 12 ianuarie 1955. În acest răstimp mi se va îngădui să vin la mănăstire odată pe lună (sau la două săptămâni) și la praznice”²³².

Solicitarea a fost aprobată de către însuși patriarhul Justinian, care în urma unei audiențe a părintelui Arsenie și a maicii Zamfira din decembrie 1954 a mai oferit și un sprijin bănesc pentru restaurarea bisericii de la Prislop²³³.

După perioada de practică la Galați, la 26 martie 1958 părintele Arsenie prezenta devizul pentru pictura episcopului Andrei Magieru în vederea aprobării de către Comisia de pictură bisericească de la Patriarhia Română²³⁴. În ianuarie 1959, pictorul Ștefan Constantinescu era angajat de mănăstirea Prislop să picteze biserica, cu ajutorul părintelui Arsenie Boca²³⁵. Zugrăvirea bisericii de la Prislop nu s-a mai făcut, deoarece câteva luni mai târziu, părintele Arsenie a fost expulzat din mănăstire.

După excluderea din mănăstire, părintele Arsenie a venit în București. Încă din 7 august 1959 este angajat în lucrarea de zugrăvire a Bisericii „Sf. Elefterie” - Nou, în echipa condusă de pictorul Vasile Rudeanu²³⁶. Aici a pictat până la 13 februarie 1961, unde se pare că a

²³² AAA, dosar III-317-1949, f. 660.

²³³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 35.

²³⁴ AAA, dosar III-317-1949, f. 485-485v.

²³⁵ *Ibidem*, f. 468.

²³⁶ Cf. Pr. Nicu Moldoveanu, *op. cit.*, p. 247.

zugrăvit icoana „Jertfa lui Avraam” și a contribuit la friza cu împărtășirea Apostolilor²³⁷.

De la 1 ianuarie 1961, părintele Arsenie este angajat de către patriarhul Justinian la Atelierul de pictură al Patriarhiei Române, din cadrul Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, situat la Schitul Maicilor. Lucrează ca pictor și, treptat, deprinde tehnica picturii în email de la pictorița Ottilia Oteteleșanu, care conducea atelierul.

Lucrând la atelierul de pictură al Patriarhiei Române, părintele Arsenie a primit numeroase comenzi de icoane din partea unor credincioși din zona Ardealului (septembrie-octombrie 1962, noiembrie 1963) sau de la unii credincioși din Voivodeni - Făgăraș pentru un prapor (decembrie 1962), după cum informau sursele Securității dirijate în jurul său²³⁸. Credincioșii care îl cercetau la atelierul Patriarhiei veneau la părintele pentru un sfat sau poate mai mult, dar și pentru o icoană făcută de mâinile celui care odinioară îi îndreptase duhovnicește la Sâmbăta sau la Prislop.

Între 1961-1963, în timpul concediilor de odihnă, părintele Arsenie a pictat la biserica din Bogata Olteană, ridicată de profesorul Spiridon Căndea din Sibiu²³⁹. În 1962, a pictat o parte din turla Pantocrator a Bisericii Boteanu din București.

Un alt proiect a fost pictarea Bisericii „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului, neîmplinit deoarece la sfârșitul

²³⁷ *Ibidem*.

²³⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 172, 202, 209, 211.

²³⁹ *Ibidem*, f. 213.

anilor '60 părintele începea să sufere de o boală la ochi²⁴⁰.

Deși devenise responsabilul Atelierului de pictură și email al Patriarhiei Române, în iunie 1967, părintele Arsenie se retrage din activitatea zilnică, se pare datorat și unor intrigi de natură politică alimentate de Securitate în spațiul bisericesc, moment care coincide și cu apariția unei probleme de sănătate la vedere („slăbirea vederii din cauza lucrărilor la miniaturi”). Rămâne totuși să lucreze pentru Patriarhie la domiciliu.

Totodată, deoarece devenise pictor autorizat de biserici, se angajează să picteze *in tempera* biserica de la Drăgănescu, pe care o va începe în 1968 și o va termina în 1983²⁴¹. Dincolo de respectarea programului iconografic consacrat în dreptul marilor reprezentări, părintele Arsenie a pictat diverse scene cu caracter moralizator, practic o întreagă operă omiletică cu privire la omul modern. De asemenea, a pictat scene din viața Sf. Cuvios Ștefan cel Nou, cu care s-a identificat și a cărei dată a trecerii în veșnicie și-a profețit-o în dreptul său. De aceea, am putea spune că pictura de la Drăgănescu este o operă manifest, altfel spus tot ceea ce nu a putut rosti de pe solee a făcut-o prin reprezentare iconografică.

Despre perioada Drăgănescu avem mărturia preotului Petru Moga, care nu de puține ori l-a vizitat pe părintele pe șantierul de pictură din această biserică: „Părintele întotdeauna era îmbrăcat într-un halat alb, cu o bonetă de pictor, o bonetă care semăna cu un fes călugăresc, dar albă, o barbă tăiată scurt, spre alb, deci

²⁴⁰ *Ibidem*, vol. 4, f. 4.

²⁴¹ *Ibidem*, ff. 5, 9, 10, 38.

așa ceva, era alt Arsenie Boca decât cel din acele două fotografii pe care le găsisem pe-acasă, sau pe la familiile care l-au frecventat, ale călugărului cu barba mare. Nu mai era nici vorbă de așa ceva. Dar Părintele era pe schele când te duceai acolo. Era întotdeauna pe schele, undeva sus. În partea de jos în biserică, pe paviment, preotul locului își făcea slujbele lui; era o zi de vineri de obicei când ne duceam acolo la Drăgănescu. Părintele nu cobora decât după ce se termina slujba. Asta însemna că te angajezi la o zi întreagă de stat la Drăgănescu, ca să poți avea acces la Părintele Arsenie... Rămânea pe schelă. El era pe schelă. Ce făcea, nu știu, că nu-l vedeai, că schelele de pictură știți cum sunt în biserică. Când se termina slujba, oamenii locului plecau și rămâneauăștia străinii, veniți de prin Țara Făgărașului, cu traistele lor. Vă dați seama, veneam cu tramvaiul 2 din Gara de Nord. Să nu întrebi pe nimeni, se știa precis, te duci și ieși tramvaiul așa, te duci până la capăt de linie și acolo ieși mașina de Mihăilești și cobori la podul Argeșului. Coboram la podul Argeșului, după pod și de acolo mergeam pe jos un kilometru înapoi și ajungeam la Drăgănescu. Și noi ne imaginam că Securitatea nu știa, că îi păcălim, știi? Ca și când, dacă nu întrebi pe cineva, Securitatea nu te vede că ești străin de loc, că tu porți pe umăr o traistă de Făgăraș, în care poate duci o bucată de brânză sau nu știu ce aduci, și că ce să cauți tu, din Țara Făgărașului, ce să cauți tu pe malul Argeșului, în vecinătatea Bucureștiului, ce să cauți? Deci era clar că lucrurile erau cunoscute. Dar mergeam la biserică, era vineri, părea că noi mergem la

biserică, cumva, nu? Se termina slujba și noi rămâneam și atunci Părintele Arsenie Boca, de obicei cobora de pe schele și intra în dialog cu lumea”²⁴².

Aici, părintele este vizitat de profesorul său din perioada studiilor din Capitală. Nichifor Crainic s-a întâlnit pentru câteva ore cu părintele Arsenie, în toamna anului 1971, pentru ca mai apoi să trimită următoarea scrisoare:

„A fost o vreme când te-am știut pictor de suflete, după modelul Domnului nostru Iisus Hristos. Ce vreme înălțătoare când toată țara lui Avram Iancu se mișca în pelerinaj, cântând cu zăpada până la piept, spre Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir! O fi fost așa de la Dumnezeu ca toată acea bulboană spirituală uriașă să se dezumfle la comandă ca și cum n-ar fi fost?

Ceea ce am admirat la Sfinția Ta e că nu te-ai lăsat. Din zugrav de suflete, fericite să se modeleze după Domnul tuturor, iată-te zugrav de biserici, adică al celor ce poartă pe chipurile cuvioase reflexul desăvârșirii Fiului lui Dumnezeu. E o mare mângâiere, acum când nu mai ai prilejul să desăvârșești pe aspiranță, să poți mângâia cu penelul pe cei desăvârșiți, pentru a-i da pildă pe zidurile sacre.

Mica biserică de la Drăgănescu are norocul să simtă pe zidurile ei zugrăvite predicile fierbinți, pe care miile de oameni le ascultau la Sâmbăta de Sus. E o pictură nouă ca și predica de-atunci.

²⁴² *Altfel despre arta Părintelui Arsenie Boca, în convorbiri realizate de Marius Vasileanu, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2019, pp. 39-40.*

Nimic întunecat în această primăvară, care îmbracă cu plai înflorit bolțile bisericii. E o lumină de tonuri deschise către lume ca spiritul și chipul Mântuitorului coborât să ne aducă lumina de sus ce iradiază din pictura Sfinției Tale. E un stil nou, e o pictură nouă, după viziunea nouă pe care o porți în suflet.

Pictura sacră e istoria în imagini a vieții Mântuitorului și a celor transfigurați de El. Adică, imaginea Raiului. Sfinția Ta ai înțeles să faci o pictură transfigurată în nuanțe clare și deschise, paradisiace pentru a sugera lumea feerică de dincolo. Biserica de la Drăgănescu iradiază lumina Raiului. Ceea ce domină în ea, până acum, e imaginea Maicii Domnului. Cea care ocrotește biserica din bolta altarului e pur și simplu magnică în milostivirea ei de mijlocitoare a lumii către dumnezeiescul ei Fiu. Cea care plutește vizionar peste Sinodul din Efes e făcută din atâtea nuanțe și numai din nuanțe, încât nici nu pare pictură, ci o apariție vaporosă și diafană, care cu cerescul Prunc în brațe apare să întărească pe sinodali că ea e într-adevăr Maica lui Dumnezeu - Thetokos”²⁴³.

Pictura părintelui Arsenie de la biserica din Drăgănescu este considerată de mulți atipică, dar apreciată pentru complexitatea ei, cum de altfel se exprima însuși părintele Constantin Galeriu într-o însemnare așternută pe *Evangelhia* acestui lăcaș de cult: „Pictura artistului-duhovnicesc Arsenie ieromonahul e o viziune nouă, dar ortodoxă. Răpește sufletul în uimire,

²⁴³ *Apud PS Daniil Stoenescu, Omul îmbrăcat în haină de in..., pp. 78-79.*

unind – cum se cuvine în Biserică – cerul cu pământul. Preasfântă Treime, binecuvintează, mângâie, mântuie pe robii Tăi: slujitorul acestui sfânt locaş, părintele Savian, pe maestrul Arsenie ieromonahul şi pe întregul popor dreptcredincios. Smeritul între ierei, Constantin”²⁴⁴.

²⁴⁴ *Ibidem*, p. 79.

Atitudinea Părintelui Arsenie față de comunism

În nenumărate rânduri am văzut că părintele Arsenie a propovăduit ceea ce Mântuitorul le răspunsese fariseilor în privința raporturilor care trebuia să le aibă un credincios cu autoritățile statului (Matei 22, 15-22; Marcu 12, 13-17 și Luca 20, 20-25). Însă, această atitudine nu ar trebui să fie înțeleasă ca una de acomodare cu regimul comunist, deoarece părintele Arsenie avea o atitudine categorică, după aflăm din însemnările lui, se pare din perioada viețuirii la Prislop:

„Comunismul este o doctrină revoluționară. Are și el rădăcini destul de vechi în istoria omului. A fost gândit de Platon și încercat de Spartacus. Ivirea comunismului e legată de nedreptățile și inegalitățile dintre oameni, de exploatarea muncii, de tirania bogaților și a stăpânitorilor, cu un cuvânt e stârnit de toate păcatele care aduc nefericirea între oameni, din care cel mai greu păcat e războiul.

Răsturnarea violentă a acestor stări rele de lucruri trebuie făcută prin mobilizarea tuturor asupriților și lipsiților din lumea întreagă. Dreptatea și pacea definitivă între oameni nu poate veni decât în ceasul când, proletarii din toate țările sunt în așa fel uniți și

organizați, încât la o comandă dată se ridică toți în vifor de revoluție și răstoarnă cu forța, cu vărsare de sânge, orice stăpânire asupritoare a oamenilor și putrezită de păcate. Revoluția răstoarnă și șterge pomenirea tuturor, stăpânirile învechite de pretutindeni și instaurează dictatura proletariatului, una și aceeași în lumea întreagă. Atunci se pune capăt pentru totdeauna războaielor, se instaurează o dictatură a păcii și o nouă eră începe în istoria omenirii.

Societatea comunistă înseamnă: traiul în comun al oamenilor, proprietatea comună a mijloacelor de trai și a uneltelor, stângerea deosebiriilor de clase sociale, a deosebiriilor de neamuri, de rase omenești sau de credințe religioase. Când ținta aceasta va fi aleasă peste toată lumea, fericirea oamenilor este asigurată: fiecare om primește din bunurile pământești după trebuință. Aceasta-i faza comunistă a societății, faza victoriei finale.

Până atunci însă, comunismul nu se poate consolida ca atare, ci trece prin faza socialistă, adică o fază de oarecari restricții în privința repartizării bunurilor de consumație, fază în care fiecare primește bunuri numai în proporție cu munca pe care o face.

Astăzi avem faza socialistă peste a cincea parte a pământului. Dar nu se poate trece la faza comunistă consolidată, câtă vreme în afara țărilor socialiste sunt alte forme de guvernământ. Toate trebuie să cadă și atunci cade și războiul, care cheltuiește imens din bunurile sociale, și, de atunci încolo, vor rămâne libere să stingă definitiv mizeria dintre oameni.

Deci toată strădania comuniștilor e concentrată la îmbunătățirea vieții acesteia pământești, la care se reduce totul și în afară de care, nu mai există nimic.

Religia e un lucru învechit, o superstiție, de care omul trebuie să scape, ajutat de luminile științei materialiste. Știința nu întâlnește nicăieri pe Dumnezeu, Dumnezeu nu există. Omului trebuie să-i treacă de obârșia lui divină și să priceapă că nu-i decât urmașul maimuței și să nu-și mai bată capul cu visuri mai presus de lumea aceasta - singura reală - că după moarte nu mai există nimic. Ba din contră, trebuie să priceapă că Dumnezeu e o scorneală a bogaților cu care au speriat săracii, ca să le exploateze munca, iar cu religia și Biserica le-au amețit mintea și le-au tocit simțul de revoltă. Iată o convingere prin martirii ei.

E limpede că între Creștinism și comunism e o profundă neliniște. Iisus Hristos e pus spre căderea și ridicarea multora, nu numai în Israel, ci în lumea întreagă. Au trecut 2000 de ani de când numele Lui s-a vestit la toate neamurile, începând «cu îndrăzneală» din Ierusalim.

Dacă primii creștini au realizat în mic societatea comunistă, desființând proprietatea particulară și dând fiecăruia după trebuință, și dacă toți creștinii au trăit întreolaltă egalitatea de fii aceluiasi Tată, fără vreo deosebire de neam, de clasă socială - această societate a răsărit de la sine, nesilit, în numele iubirii, care a ars gardurile dinafară dintre oameni și egoismul dinăuntru.

Dacă astăzi Dumnezeu e tăgăduit de comuniști, vina o poartă creștinii a căror viață nu prea dovedește existența lui Dumnezeu.

Mânia comunistă pe toate așezămintele sociale învechite (și Biserica a devenit uneori și pe alocuri, așezământ social), poate deschide focul curățitor și asupra Bisericii lui Hristos, asupra creștinilor. Necredința comunistă nu e numai o atitudine negativă față de Dumnezeu, ci și o puternică energie agresivă. Dacă comuniștii în faza socialistă nu au nici un interes să lichideze cu creștinismul, și în general cu religiile, o fac din punct de vedere tactic, ca să nu-și mărească împotrivirile în lagărul advers pe care l-au cucerit.

Situația actuală a religiilor (cărora le cam slăbește prestigiul pentru mulțimea lor și a fărâmițării lor în confesiuni și secte) în lagărul țărilor de democrație populară, precum și în URSS, patria socialismului, este următoarea: toate sunt mobilizate în apărarea păcii și a construirii socialismului-fapt care nu contravine nici unei religii.

Art. 124 din Constituția statului sovietic spune: «În scopul de a asigura cetățenilor libertatea de conștiință, Biserica în URSS este despărțită de Stat și Școala de Biserică. Libertatea de manifestare a cultelor religioase și libertatea de propagandă antireligioasă este recunoscută tuturor cetățenilor». De fapt, asta și este libertatea religioasă, când tot așa de liberă e și poziția contrară ei.

Art. 27 (84) din Constituția RPR sună astfel: «Libertatea conștiinței și libertatea religioasă sunt

garantate de Stat. Cultele religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber, dacă ritualul și practica lor nu sunt contrare Constituției, securității publice și bunelor moravuri. Biserica Ortodoxă Română este autocefală și unitară în organizarea ei»²⁴⁵.

Întrucât oamenii sunt deodată și cetățeni ai Statului, iar cu sufletul și fii ai Bisericii, fiii Împărăției ce va să vie, ca atare, între Stat și Biserică pot fi una sau alta din aceste trei situații:

1. Biserica poate avea un regim de libertate;
2. Biserica poate fi socotită instituție socială tolerată (îngăduită);
3. Biserica poate fi persecutată.

Biserica poate totuși dăinui, după împrejurări, sub oricare din aceste regimuri. Dacă Biserica e liberă, credincioșii ei trebuie, ca cetățeni, să dea ascultare stăpânirii. Dacă Biserica e tolerată, ea nu trebuie să scoată nimic din învățătura sa și din așezămintele ei de temelie. Dacă Biserica e persecutată, credincioșii ei n-au dreptul să se revolte împotriva stăpânirii.

În toate aceste cazuri, autoritatea Bisericii e numai spirituală. Capii Bisericii n-au nici o putere în treburile publice. Ca atare cărmuirea spirituală nu trebuie să recurgă niciodată la constrângere, la vicleșuguri sau la violență, nici împotriva particularilor, nici împotriva stăpânirilor.

Îndreptarul apostolic în această privință, adică a ținutei sufletești a creștinului față de o stăpânire - fie

²⁴⁵ Art. 27 este din Constituția RPR din 1948, iar art. 84 din cea adoptată în 1952.

ea și vrăjmașă Creștinismului - e dată de Sfântul Pavel, fraților din Roma, de pe vremea stăpânirii lui Nero: «Orice suflet să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire fără numai de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cine se împotrivește stăpânirii, rânduielii lui Dumnezeu se împotrivește; iar cei ce se împotrivesc rânduielii lui Dumnezeu, singuri își atrag osânda. Dregătorii nu sunt de temut pentru cei ce fac fapte bune, ci pentru cei ce fac rele. Voiești să nu-ți fie frică de stăpânire ? Fă binele și vei avea laudă de la ea ! ... Trebuie să vă supuneți (stăpânirii) nu numai de frica pedepsei, ci din îndemnul conștiinței. Că pentru aceasta și dașdie plătiți; că slujitori sunt ai lui Dumnezeu, spre aceasta îndeletnicindu-se” (Romani 13, 1-6).

Și până unde merge ascultarea de stăpânire? Merge întru toate lucrurile care le cere, afară de lepădarea credinței. Când stăpânirea ar cere ceva contrar vreunui cuvânt al lui Dumnezeu, avem îndreptar sfatul Sfântului Apostol Petru: „Că trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni” (Fapte 4, 19; 5, 29).

Autoritatea de Stat e de obârșie divină, iar creștinul nu are căderea de-a o discuta sau iscodi. Faptul că stăpânirea există, îl obligă în conștiință să o asculte. O stăpânire tirană tot de Dumnezeu e adusă la conducere; iar creștinul o vede ca pedeapsă dumnezeiască pentru păcatele poporului sau ale conducătorilor peste care vine. Unul din învățătorii Bisericii are cuvântul acesta: „Cel ce dete Imperiul creștinului Constantin, Același îl dete și lui Iulian Apostatul” (Fericitul Augustin, *De Civitate Dei* 5, 21).

Deci stăpânirea comunistă e de la Dumnezeu adusă să stăpânească lumea; iar noi o ascultăm și suntem corecți cu ea, în conștiință, tocmai din cauza credinței noastre în Dumnezeu.

Cele două convingeri însă sunt în cea mai ascuțită contradicție. În faza socialistă contradicția e în repaos; dar e imposibil ca secera odată aruncată pe pământ (Apocalipsa 14, 16) să nu secere țarina aceasta, adică lumea.

Această lucrare de sfârșit de veac poate să aibe loc a doua zi după instaurarea dictaturii comuniste în lumea întreagă. Nu se poate ca o revoluție socială de așa proporții să nu aibă de făcut și cel mai aspru examen creștinilor.

Noi însă «știm cui credem» (II Timotei 1, 12) și până la examen ne folosim, ca de-un răgaz, de libertatea religioasă, garantată de Constituția Țării, care, prin chiar aceasta, închide orice discuție între creștini și comuniști, pe tema credinței.

Ne respectăm convingerile.

De ajutor e bine de știut și comportamentul creștinilor din veacurile primare față de stăpânirile vremilor lor.

Creștinii, în decursul istoriei, n-au atacat niciodată stăpânirea în nici un fel, pe nici o temă. Creștinii au mărturisit numai că-s creștini și că Iisus Hristos este Dumnezeu.

Toate nedreptățile și fărădelegile, ba și catastrofele naturii au fost aruncate în capul lor și pe toate pricinile

se auzea: «Creștinii la lei!» – creștinii n-au încetat de-a se ruga pentru stăpânire, de-a ierta pe cei ce-i omorau în tot felul și de-a se ruga pentru ei.

N-au provocat și nu s-au expus niciodată muceniei, fiindcă totdeauna au privit mucenicia ca pe un dar deosebit de la Dumnezeu, care, El își alege prin cine să Se afirme pe Sine lumii. Până și copiii prețuiau mucenicia. De aceea, nicăieri, nici un blestem, nici o revoltă. Au fost și creștini mai slabi de înger care s-au lepădat de Hristos, de groaza chinurilor sau de slăbiciunea credinței. Pe aceștia cu greu i-a mai primit Biserica între fiii Săi.

Examenetele venite din vreme în vreme asupra creștinilor regenerau Creștinismul. Creștinismul nu e numai o învățătură sau numai o religie – legătură cu Dumnezeu de departe –, ci este o trăire nemijlocită a lui Dumnezeu, a lui Iisus Hristos, o trăire a Duhului Sfânt. Când creștinul e pus la probele muceniei, îndată simte că nu e singur, și, adeseori, în loc de dureri, are bucuria negrăită a sfintei prezențe a lui Dumnezeu.

Ce-i mai trebuie atunci creștinului trup, ranguri, viața aceasta, ce nu-l desparte, ci-l unește Vieții celei veșnice a lui Dumnezeu. Încercările se prefac în binecuvântare, ucigașii îi sunt binefăcători. Asemănarea cu Iisus țâșnește din străfunduri de ființă. Necredincioșii nu-L pot stinge din conștiința oamenilor, fiindcă Dumnezeu e de-așa natură că, tocmai atunci când cineva ar vrea să-L stingă, mai tare se aprinde în sufletele oamenilor. Mucenicii sunt argumentele existenței lui Dumnezeu. Iată unul din sensurile vieții.

Religia creștină mereu e pusă într-o cumpănă de impresionante realizări omenești, cu dezvoltarea fără precedent a științelor, ca una ce și-a trăit traiul și groparii o așteaptă. E drept că religia nu e ceva cu care să te slăvești în deșert. Noi creștinii suntem numai în faza vieții lui Iisus până la răstignire. Cealaltă fază a vieții lui Iisus, a învierii, a strămutării și a noastre într-o slava veacului viitor, singurul progres în materie de religie, nu mai atârână de noi. Dacă, potrivit convingerii noastre, comunismul e de Dumnezeu adus stăpân asupra unei bune părți a lumii, ca o revoltă îndreptățită a Lazărilor împotriva bogaților nemilostivi, ca o demascare a creștinilor mincinoși, ca o desăvârșită albire a sfinților, atunci ei (comuniștii) sunt slugile lui Dumnezeu, trimise în lume să silească pe toți câți îi găsesc în vremea lor, să intre la nunta Fiului de Împărat.

Doctrina comunistă vede și desfășurarea istoriei dialectic. Interesant e, că după faza comunistă a istoriei, ei nu mai prevăd nici o antiteză.

Ce ne-ar împiedica să credem că după toată opera lor, câtă o au de făcut în lume, nu vine «prin foc» (I Corinteni 3, 13) Împărăția lui Dumnezeu?"²⁴⁶

²⁴⁶ *Ibidem*, pp. 366-371.

Moștenirea duhovnicească a Părintelui Arsenie

Un alt capitol important legat de biografia părintelui Arsenie Boca este cel despre ucenicii/ucenicele pe care i-a îndrumat spiritual și mai ales le-a descoperit vocația monahală. Au fost multe cazuri de studenți, în special de la teologie, precum: Leonida Antonie Plămădeală, Irina Zlotea, Laura Durac, Stelian Dometie Manolache, Silviu Ioan Iovan, Julieta Zamfira Constantinescu, Zorica Teodosia Lațcu, Maria Mihaela Ghișoiu, Natalia Heruvima Hurducaciu, Ana Apolinaria Drăghița, Valeria Timoteia Nicoară, Despina Paisia Bazavan, acestea din urmă studente la Teologie la Sibiu și ajunse monahii la Bistrița vâlceană, Prislop sau Hurezi²⁴⁷ etc sau militanți politici, care l-a îndemnul părintelui Arsenie au abandonat lupta politică și s-au dedicat total salvării sufletului. Așa au fost cazul soților **Vasile Solon Vasilache** și **Aneta Nicodema Vasilache**. Convinși de părintele Arsenie, cei doi au primit binecuvântarea de a se despărți și a intra fiecare în câte un așezământ monahal. În aprilie 1945, Vasile Vasilache a intrat la mănăstirea Bogdana-Bacău și Aneta Vasilache și-a luat numele de Nicodema pentru a intra în obștea de la Sărăcinești-Vâlcea, iar mai apoi de la

²⁴⁷ Nicolae Streza, *Mărturii despre Părintele Arsenie Boca*, Editura „Credința strămoșească”, 2005, pp. 91, 100-101.

Bistrița vâlceană, respectiv Tismana²⁴⁸.

Maica **Arsenia (Letiția) Opriș**, născută în 1919, din Dridif - Făgăraș, fiică de preot (decedat în 1939), a intrat în monahism în anul 1940 la îndemnul părintelui Arsenie, la mănăstirea „Dintr-un Lemn”, județul Vâlcea, iar mai apoi la Bistrița, unde a urmat liceul. După absolvirea școlii a intrat în obștea de la Hurezi, de unde după 1959 a fost exclusă, apoi adusă la Viforâta, lângă Târgoviște, de către patriarhul Justinian, pentru a o numi administrator azilului de maici bătrâne, care funcționa în fosta mănăstire. Este urmărită de Securitate pentru „activitate mistică religioasă și manifestări dușmănoase la adresa regimului nostru”, potrivit unei fișe întocmite la Securitate în noiembrie 1963²⁴⁹.

În anii '90 ai secolului trecut, maica **Patricia Codău**, fostă stareță la mănăstirea Gai (1955-1959), apoi viețuitoare la Centrul Mitropolitan din Timișoara, monahie prin vocația descoperită de părintele Arsenie în 1945, intrată la mănăstirea Bistrița vâlceană, spunea că, pentru perioada Sâmbăta, „este arhicunoscută osteneala ce a depus-o zi și noapte, în mod absolut dezinteresat materialicește, asistând zilnic mii de credincioși din toate rangurile sociale și intelectuale. A creat un curent spiritual înnoitor de reînviere a unei Ortodoxii sănătoase, active. Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus a devenit o oază de reînviere duhovnicească, părintele fiind duhovnicul providențial și îndrumătorul epocal prin spovedanii severe, predici cutremurător de eficace,

²⁴⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 4, f. 32.

²⁴⁹ *Ibidem*, vol. 1, f. 17.

sfaturi individuale și publice de renaștere în Hristos. A descătușat forțe spirituale latente, a stimulat energii, a pus în valoare talente, orientându-le în duh filocalic. Vrednicul de pomenire părintele Stăniloae a făcut parte din consilierii duhovnicești ai părintelui Arsenie. Acolo s-a inițiat traducerea și tipărirea *Filocaliei*, părintele Arsenie făcându-i coperta. Din același cerc duhovnicesc-filocalic a făcut parte și regretata monahie Teodosia (Zorica Lațcu). Părintele Arsenie nu a fost un teoretician sec, ci un îndrumător activ, conștient și răspunzător de nevoile sufletești a întregii obști românești monahale și laice”²⁵⁰.

Alți ucenici/ucenice ai/ale părintelui Arsenie au fost din rândul tinerilor. **Eufrosia Poiană** din Săliștea Sibiului, care în octombrie 1943 s-a închinoviat la Bistrița vâlceană, iar în aprilie 1945 a primit tunderea în monahism. În 1951 s-a mutat la Hurezi, pentru a urma studiile de Magisteriu în Teologie sub îndrumarea părintelui Dumitru Stăniloae, iar mai apoi să ajungă la catedra de Limba Română a Seminarului monahal din așezământul brâncovenesc. După scoaterea monahilor și monahiilor din mănăstiri, patriarhul Justinian a numit-o administrator, iar mai apoi stareță la Mănăstirea Dealu.

²⁵⁰ Patricia Codău, *op. cit.*, pp. 199-200.

În loc de concluzii

Biografia părintelui Arsenie este o sumă de evenimente și fapte marcate de contextul politic din România secolului al XX-lea și de încercările regăsirii unui duh filocalic într-un spațiu multă vreme văduvit de amprenta monahală. Părintele Arsenie a apărut în istorie în împrejurările unei renașteri naționale și bisericești deopotrivă, într-o perioadă de căutări spre rădăcinile autentice ale spiritualității ortodoxe și de efuziunea duhului menit să îndrepte sufletele zbuciumate între ideologiile care se confruntau la mijlocul secolului XX.

Poate că unii ar spune că lipsa unei tradiții monastice în Ardeal va fi fost cauza acestei discontinuități în viețuirea monastică inițiată la Sâmbăta, mai apoi continuată la Prislop și întreruptă brutal de către autoritățile comuniste. Dar această realitate tragică în tradiția spirituală a Ardealului a fost compensată de părintele Arsenie prin scoaterea la lumină a operei poate cu cea mai mare adresabilitate către suflete. Este vorba, desigur, de *Filocalia*, o amplă lucrare de spiritualitate pentru care încercările de a deveni accesibilă în limba română se regăseau și peste Carpați. Altfel spus, alături de geneza unui început bun al monahismului transilvan la Sâmbăta, mai apoi la Prislop, părintelui Arsenie i se

datorează răspândirea acestui duh filocalic, pentru care însuși duhovnicul Cleopa Ilie din Moldova marilor mănăstiri îi mulțumea.

Însă, vremea părintelui Arsenie s-a intersectat în mod tragic cu perioada persecuției comuniste, în care nu se accepta prezența transcendentului în chip sincer și autentic așa cum se regăsește în Scriptură și în Tradiția Bisericii lui Hristos, așa cum îl propovăduia părintele Arsenie, la Sâmbăta, la Prislop și în viețuirea lumească, altfel spus, cum a făcut-o în tot timpul petrecerii sale pământești.

Excursul biografic al părintelui Arsenie prezentat mai sus nu se rezumă doar la atât. Aspectele legate de viața și activitatea părintelui Arsenie sunt mult mai complexe și mai pline de înțelesuri teologice, deoarece sursele istorice și cele duhovnicești sunt numeroase și necesită o coroborare și analiză în detaliu în raport cu contextul istoric și religios al vremii.

Abrevieri

Abrevieri:

AAA – Arhiva Arhiepiscopiei Aradului

AAR – Arhiva Arhiepiscopiei Râmnicului, Râmnicu Vâlcea

ACNSAS – Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București

AMA – Arhiva Mitropoliei Ardealului, Sibiu

AMrri – Arhiva Mănăstirii

ANIC – Arhivele Naționale Istorice Centrale, București

MCA – Ministerul Cultelor și Artelor

Bibliografie

Surse inedite:

1) Arhiva Arhiepiscopiei Aradului, Arad
– dosare: III-213-1948; III-293-1949; III-317-1949; III-396-1948; V-138-1947; 1/1996-cazul Arsenie Boca.

2) Arhiva Arhiepiscopiei Râmnicului, Râmnicu Vâlcea
– fond Exarhatul Sfintelor mănăstiri oltene, dosare: 3/1943 și 3/1944.

3) Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București
– fond Infomativ, dosare: 2637, vol. 1-4; 2710.
– fond Penal, dosar 13928.

4) Arhiva Mănăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

- Registrul de tunderi în monahism
- dosare: 1/1943; 1/1944, 1/1945; 1/1947.

5) Arhiva Mănăstirii Hodoș-Bodrog, jud. Arad
– dosar corespondență pe anul 1951.

6) Arhiva Mănăstirii Prislop, jud. Hunedoara
– dosar Corespondență (1949-1952).

7) Arhiva Mitropoliei Ardealului, Sibiu
– dosare: I-200-1936; I-234-1945; III-296-1933; III-303-1934; III-262-1936; III-345-1937; III-548-1944; III-728-1938; III-124-1940; III-56-1947; III-748-1949; V-944-1933; V-66-1945; V-66-1949.

8) Arhivele Naționale Istorice Centrale, București
– fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosare: 2/1959; 57/1960; 13/1961; 86/1961; 3/1978.
– fond Ministerul Cultelor-Direcția Studii, dosar 23/1952.

9) Biblioteca Mănăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Brașov
– inv. 2600, 2610-2626.

10) Biblioteca Mănăstirii Hodoș-Bodrog, jud. Arad
– *Filocalia*, vol. 4, Sibiu, 1948, inv. 8963

11) Biblioteca mitropolitană din Sibiu,
– inv. 1022

Surse edite:

Altfel despre arta Părintelui Arsenie Boca, în convorbiri realizate de Marius Vasileanu, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2019.

AMBROZIE, Meleacă, *O perspectivă ortodoxă asupra reunificării bisericești din 1948*, în „Studii Teologice”, seria a III-a, an I, nr. 2, aprilie-iunie 2005, pp. 7-26;

BERARIU, Pavel, *Din viața Episcopului Dr. Andrei Magieru al Aradului (1936-1960)*, [1997];

BOCA, Arsenie Ieromonah, *Cărarea Împărăției*, ed. îngr. de Pr. Simion Todoran și monahia Zamfira Constantinescu, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 1995;

BOCA, Arsenie Părintele, *Cuvinte vii*, Deva, [Editura Charisma], 2006;

BODOGAE, Teodor, *În amintirea Părintelui Arsenie Boca*, în „Telegraful Român”, an 138, nr. 2-4, 15 ianuarie 1990, p. 4;

CODĂU, Patricia, *„Ale Tale dintru ale Tale”*, Timișoara, Editura Învierea, 2006;

FILOCALIA sau culegere din scrierile sfinților Părinți cari arată cum se poate curăți omul, lumina și desăvârși, tradusă de Prot. Stavru Dr. Dumitru Stăniloae, vol. I-IV, Sibiu, 1947-1948;

MIHUȚ, Iovu, *Copilăria Părintelui Arsenie Boca - documentar*, Arad, Editura Icona, 2012;

PETCU, Adrian Nicolae, DOBREI, Florin, *Misiunea duhovnicească a Părintelui Arsenie Boca în mijlocul călugărițelor greco-catolice din ținutul Clujului (mai-*

iunie 1949), în vol. „Slujire – mărturisire – pătimire în Biserica lui Hristos”, coord. Florin Dobrei, Alba Iulia / Deva, Editura Reîntregirea / Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2017, pp. 198-214;

ROȘCA, Victor, *Moara lui Kalușek – începutul represiunii comuniste*, București, Editura Curtea veche, 2008;

STĂNILOAE, Dumitru, *Cultură și duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1942-1993)*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012;

STĂNILOAE-IONESCU, Lidia, *„Lumina faptei din lumina cuvântului”*. Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae, ed. a II-a revăzută, București, Editura Humanitas, 2010.

STOENESCU, Daniil, *Părintele Arsenie – „Omul îmbrăcat în haină de in și îngerul cu cădelniță de aur”*, Deva, Editura Charsima, 2008;

STREZA, Nicolae, *Mărturii despre Părintele Arsenie Boca*, Editura „Credința strămoșească”, 2005;

VELICU, Dudu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice*, vol. 1 (1945-1947), ed. îngr. de Alina Tudor Pavelescu, București, 2004.

Lucrări generale:

CERCEL, Elena, *Marea frescă de la Ateneul român – creația pictorului Costin Petrescu*, în „Noema”, vol. XI/2012, pp. 483-494;

CHERESCU, Pavel, *Bursierii mitropolitului Nicolae Bălan*, în vol. „Slujitor al Bisericii și al neamului. Părintele

prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române la împlinirea vârstei de 70 ani", Cluj-Napoca, Editura Reîntregirea, 2002, pp. 636-642;

MOLDOVEANU, Nicu, *Cartierul Cotroceni „Sf. Elefterie” - Cotroceni*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012;

NEAG, Romulus, *Părintele Arsenie Boca în Alma Mater Zarandensis*, în „Gândirea”, serie nouă, an VI, nr. 5-6/1997, Sibiu, p. 26-31;

PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Mănăstirii Prislop*, ediția a II-a, Arad, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, 2006;

Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX. O sinteză a gândirii Părintelui Arsenie în 800 de capete, Cluj-Napoca, Editura Teognost, 2002;

PERȘA, Răzvan, *Părintele Dumitru Stăniloae și traducerea Filocaliei grecești: surse, colaboratori și receptare*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2024;

PLĂMĂDEALĂ, Mihai, PETCU, Adrian Nicoale, *Mitropolitul Antonie Plămădeală. Detalii biografice, partea I (1948-1956)*, Sibiu, Editura Andreiana, 2011.

Periodice:

„Revista Teologică”, Sibiu, nr. 9-10/1940;

„Telegraful Român”, Sibiu, 1942, 1948.

1

2

3

4

ANEXĂ FOTO

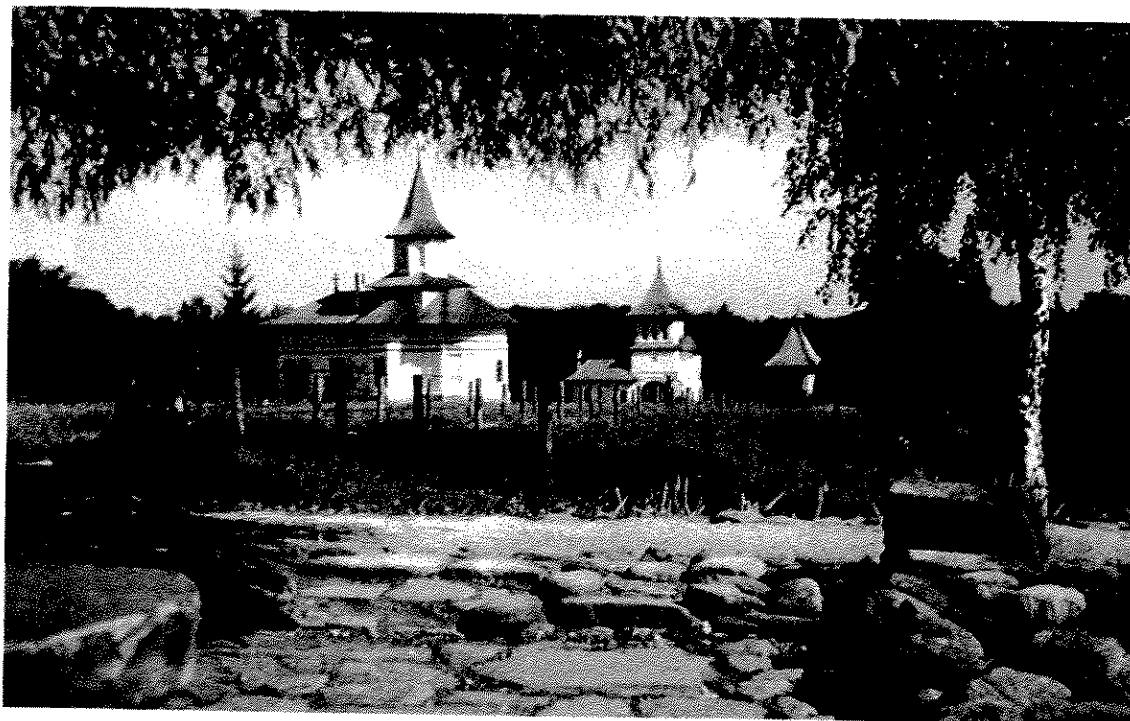
100

Diaconul Zian Boca slujind alături de mitropolitul
Nicolae Bălan la Sibiu

Diaconul Zian Boca alături de mitropolitul Nicolae Bălan la un eveniment religios de la Sibiu

Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, în vremea părintelui Arsenie Boca

Părintele Arsenie Boca în parcul amenajat în curtea
mănăstirii Brâncoveanu

Părintele Arsenie Boca alături de clerici și popor după
slujirea în altarul de vară al mănăstirii Brâncoveanu

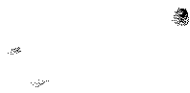
Părintele Arsenie Boca în timpul viețuirii la
mănăstirea Brâncoveanu

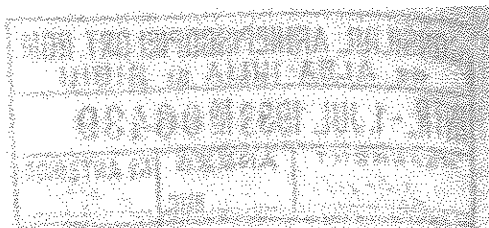

Părintele Arsenie Boca alături de familia Părintelui
Profesor Dumitru Stăniloae

ANEXĂ DOCUMENTARĂ

Iuallt Prea Sfintu Stăpâne,

Cu ajutorul bunicii Gumenescu, deși ortan de fată,
prin bunăvoința Iuallt Prea Sfintului meu Stăpân și a
prea cinstiților mei părinți spirituali de la Academia
Teologică, la finea anului școlar curent, am absolvat
Academia, obținând totodată titlul de licențiat în
Teologie.

În dorința de a-mi continua studiile și având apti-
tudini pentru pictura bisericească bizantină, apelez la
bunăvoința de Părinte a Iuallt Prea Sfintei Voastre și a
Venerabilului Consiliu arhiepiscopal, de a-mi voi
acorda o bursă spre a studia pictura bisericească.

Locul unde voi avea să studiez, Veli, Vă rog să-mi
designa Iuallt Prea Sfintu Vostru.

Pe lângă căutarea Prea Sfintelor măști, sunt al
Iuallt Prea Sfintei Voastre, umilit fiu și pleșec.

Sibiu, la 30 Iulie 1933.

Zian H. Boca.

Iuallt Prea Sfintu Sule, Arhiepiscop și Mitropolit

Sibiu

1933 iulie 30, Scrisoare a teologului Zian Boca
adresată mitropolitul Nicolae Bălan, prin care îi
solicită o bursă pentru a studia pictura bisericească
(AMA, dosar I-226-1933, f. nenum.)

MITROPOLIA
ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN ARDEAL,
BĂNAT, CRIȘANA ȘI MARAMURĂȘ
— SIBIU —

№. 12.135/938

La răspuns pe nr. acela numărul.

№. 12.135/1938

Către Sfințita Comunitate a
Sfântului Munte Athos,

Cu ajutorul lui Dumnezeu,
am restaurat Sfânta Mănăstire dela
Sâmbăta de sus, vechea ctitorie a
Fericitului Domn român Constantin
Brâncoveanu. Dorind ca în această
Sfântă Mănăstire iarăși să se aprin-
dă vechea orânduială a vieții că-
lugărești în toată curăția ei, cre-
dem de bine să trimitem pe părinte-
le diacon Boca Zian, absolvent al
Academiei teologice din Sibiu precum
și absolvent al Academiei de pictură
din București, să învețe toată rân-
duiala duhovnicească precum și me-
tesugul artei bizantine, așa cum se
păstrează acestea în Sfintele Mănăs-
tiri ale Sfântului Munte Athos, și
pe acestea să le aducă acum din nou
în Sfânta Mănăstire a Fericitului
nostru Domn.

Childuros Vă rugăm deci să bine-
voiți a-l primi și rândui în Mănăs-
tirea în care știți că poate să
studieze mai bine arta bizantină și
poate să ducă o viață călugărească

Πρὸς Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ
Ἁγίου Ὄρους Ἁθῶν

Μετὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ ἐπιτυχ-
ώσαμεν τὸ ἀρχαῖον ἱερόμα τοῦ ἡγερ-
μοῦ Ἰωάννου Κωνσταντίνου, τὴν
ἀγίαν μονὴν ἀπὸ τοῦ χυρίου τῆς ἑτα-
ραβανίας Σάμβάτα de sus.

Ἐπιθυμῶν τὰς νῦν ἐπαρκαλομένης εἰς
αὐτὴν τὴν μονὴν τὸν ἀρχαῖον μοναχικὸν
βίον, τοιμήομεν ὅτι εἶναι καλὴ νὰ νεέ-
λωμεν τὸν διάκονον Βοκά Ζιαν, ὁ ὅποι-
ος εἶναι πτυχιούχος τῆς θεολογικῆς Ἀκα-
δημίας τοῦ Σιβίου, ὅπως καὶ τῆς Ἀκα-
δημίας τῶν ἁγίων τεχνῶν τοῦ Βουκου-
ρεστίου, ἕως τὸν ἄγον ὅρος Ἁθῶν, διὰ
νὰ μαθήσῃ τὴν βυζαντινὴν τέχνην καὶ
νὰ ᾗ ὁ ἴδιος τὸν ἐκεῖ μοναχικὸν βίον,
καὶ ὑστερον νὰ τὸν ὀρίσωμεν εἰς τὴν
ἀγίαν μονὴν τοῦ Κωνσταντίνου Ἰωάν-
νου.

Ἔως παρακαλοῦμεν δευτέρως νὰ τὸν
δέξωθε εἰς ἐκείνην μονὴν ὅπου ἔχει
νὰ ἐπιουδάσῃ καλλίτερον τὴν βυζαντινὴν
τέχνην καὶ νὰ ᾗ καλλίτερον τὸν μοναχικὸν
βίον. Ἔως παρακαλοῦμεν ἐπίσης νὰ γρον-

1938 noiembrie 18, Scrisoarea mitropolitului Nicolae
Bălan către Chinotita Muntelui Athos, prin care
solicită sprijin pentru primirea ierodiaconului Zian
Boca (AMA, dosar III-728-1938, ff. nenum)

superioară. Vă rugăm deasemenea a
Vă îngriji să-i dați și un părinte
duhovnicesc în Mănăstirea respectivă.

În ceea ce privește cheltuiala
întreținerii diaconului Boca Zian la
Sfântul Munte Athos, ea va fi supor-
tată de Mitropolia noastră.

Cu mulțumiri și arhieresti
binecuvântări.

Sibiu, la 19 Noembrie 1938.

f. Nicolae
arhiepiscop și mitropolit.

τίλειν τὰ ἔχει εἰς τὴν μονὴν καὶ τὸν
παιδικὸν πατέρα του.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔξοδα τῆς ἐκεῖ συν-
τηρίας τοῦ διακόνου Boca Zian τὰ δὲ
ἐπιταγῆτε ἡ Μητρόπολις τῆς Σερραυ-
βρίας.

Μετὰ εὐχαριστίας καὶ
εὐλογημάτων.

Σιβίου 19 Νοεμβρίου 1938

f. Nicolae
Μητροπολίτης Ἀλβανίας Σιβίου
καὶ πάσης Σερραυβρίας

Agentul Nr. 2.
222

Ordin Cantare. Nr. 1-
1-6 Iulie 1943.

259
259

II Misiunea:

Veti supraveghea pe
părintele Arsenie de la
Mănăstire asupra activității
în sezonul că - (bănuim)
că are legături cu legionarii.
Se supraveghează cu persoane
legionare iau contact cu
el la mănăstire. -
Se identifică orice persoane
legionare care vine
la mănăstire. (cu personal)
Se muntește să fac
acela la mănăstire. -
Se asigură venirea -
se asigură că stă în pace.
Se asigură dacă stă
în mănăstire.

1943 iulie 6, Notă a Serviciului secret al Jandarmeriei
privind activitatea părintelui Arsenie Boca
(ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 259)

România
Județ. Gorj
403
Decembrie 1943

Exarhatul Sf. M.ri Oltenie

Posta Episcopie R.Vâlcea

Nr. 1353 -

31 Decembrie 1943.-

403

INALT PREA SFINTITE STAPANE,

Cu adâncă smerenie Vă aduc la cunoștință următoarele:

Sf. Mitropolie a Olteniei, în urma intermedierii Sf. M.ri, a aprobat ca P.Cuviosului Păr. Arsenie Boca de la Sf. M.re Sâmbăta-Văgărași să cerceteze toate Sf.M.ri din Jud.Vâlcea, spunând, cu această ocazie, cuvinte folositoare fraților.-

De aceea, smerit, Vă rog, să-i dați binecuvântare P.Cuviosiei sale, în acest scop.

Sunt al Inalt Prea Sfinției Voastre supus serv.

E x a r h,

Secretar,

INALT PREA SFINTIEI SALE

INALT PREA SFINTITULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI
S I S I U.-

1943 decembrie 31, Adresă a Exarhatului mănăstirilor din Oltenia către Mitropolia Ardealului, prin care se solicită prezența Preacuviosului Arsenie Boca la mănăstirile din județul Vâlcea
(AAR, fond Exarhat, dosar 3/1943, f. 403)

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Părintele Arsenie ne trimite
dela Mănăstirea Bistrița o scrisoare
în care spune că a fost arestat,
fiind „învinuit verbal de inouzi
Ministrul Cultelor Părintele Burda-
cea ca periculos legionar”. Ca
urmare a faptului acestuia a fost
trimis la București spre cercetare.
Nu ne-a scris amănunțit despre
învinuirea ce se aduce. Spune
numai că pecând predica în Para-
clisul Mănăstirii, Părintele Burducea

1945 iulie 18, Fragment al scrisorii trimise
mitropolitului Nicolae Bălan de către ieromonahul
Serafim Popescu, în care anunță arestarea părintelui
Arsenie Boca (AMA, dosar V-66-1945, f. nenum.)

19-Iulie 1946-

Înalt Prea Sfintia Ta,
-Ieri având câteva
ceasuri libere am dat o grădă la
sămbăta, ce doresc de mult să o văd.
Speram să vă gădesc, din nefericire am
aflat că sunteți la băi și că suferind.
Sper însă că acum vă simțiți mult
mai bine.

Am auzit o parte dintr-una din
mediciile Părintelui Arsenie, care mi-a
făcut cea mai adâncă impresie, și m'a
ajutat cătra să mi regădesc ceva din
echilibrul sufleteș care în toate vâltoarele
zile îl cam pierdusem.

Am rămas încântată de acest loc
asa de plin de pace în care ați adus
atâta frumusețe, e ceva cu totul minunat.
Vreau să vin la T.P.S.T. cu dorul

1946 iulie 19, Fragment al scrisorii Principesei Ileana
către mitropolitul Nicolae Bălan, prin care îi solicită
binecuvântarea pentru ca părintele Arsenie Boca
să cerceteze duhovnicește așezământul filantropic
de la Bran (Biblioteca mitropolitană din Sibiu, fond
Nicolae Bălan, inv. 1022)

Declarație,

114

Subsemnatul Ieromonah Arsenie Boca de la Mănăstirea Brăneanca - Sărbăta-Teșeș, declar următoarele:

1. „Când v-ați înscris în mișcarea legionară?”

Răspuns: În mișcarea legionară n'am fost înscris niciodată.

2. „Cine v'a înscris?”

Răspuns: Nimeni. Nici eu n-am înscris nimeni.

3. „Dacă ați fost simpatizant?”

Răspuns: Nici nu și independent de orice politică.

4. „Ce legionari ați cunoscut?”

Răspuns: Făcând la București, pentru studii, între 1933-1938 am văzut pe Kapitanul Codreanu dar n'am vorbit cu el niciodată. Cunosceam pe Pătrașcu, dar pe el numai datorită faptului că a venit la Mănăstire să se repovedească. El a fost de vreo 2 ori la mănăstire în 1947. A mai fost și în 1948 dar, locuind în apropiere, a fost simplu trecător. Legături politice cu el n'am avut, decât cele strict profesionale. Am mai trecut pe la Mănăstire și alte forte legionare, atât din comunele învecinate, țărani, cât și de mai departe dar n'am avut prezență politică ci numai duhovnicească. Bo

1948 iunie 7, Fragment al declarației olografe a
părintelui Arsenie Boca dată în arestul Siguranței
comuniste (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637,
vol. 2, f. 114)

50-
203
28

Declarație

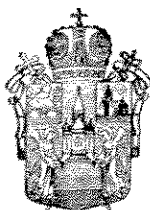
Subsemnatul ieromonah Arsenie Boca
născut la Jit. pe 29 sept. 1910, în comuna Bătă
de sus, jūd. Hunedoara, în părinți: Tomp Boca, ~~mo~~
mort în 1920 și Cătălina Boca de profesie mește-
sugă, actualmente domiciliat la Mănăstirea Brân-
coveanu - Sălbăta - Făgăraș, Jecel, în legătură
cu legionarii, următoarele:

Le-am aflat de nume abia în cursul stu-
diilor de Teologie (1929-1933). Absorbt total de
preocupările cărți și respectând regulamentul de
claustru al Academiei Teologice din Sibiu, eu mi
s'au părut interesante de urmărit, desi am ținut
un congres studentesc la Sibiu. N'am partici-
pat la congresul acela, pentru că, odată m'au
atras, apoi pentru că Mișcarea Studenților excludea
intr-oare pe teologii dela Sibiu.

Profesori noștri dela Sibiu, ne-au atras aminte
asupra unor greșeli fundamentale ale legionarilor,
cu ocazia asasinării nelegale pe care au săvâr-
șit-o în spital asupra colegului lor Stănescu. Ma-
cine mi adev aminte, între asasinii legionari erau și
doi studenți teologi, unul din București și altul
din Brașov. Numele lor mi le-am reținut, cred că
nici atunci proaspăt. N'am uitat încă de ea-
capabili.

La București, studind Academia de Arte Fra-
ncoase, între anii 1933-1938, iarăși, prin caracterul
școlăresc, nu tehnici, universitar, am fost exclusi din
Mișcarea Studenților. Te se privea construcția mea
personală nici un prea tăușeam după amestecul cu
studenții și cu problemele studentesc. Treaba mea era
cartea și arta decorativă. Locuim la Institutul
Facultății de Teologie „Radu-Vodă”. Erău mulți teologi,
între ei un mi-a rămas în memorie, ca legătura
Arsenie

1948 iunie 16, Fragment al declarației olografe dată
de părintele Arsenie Boca la Siguranța comunistă
privind legăturile sale cu legionarii (ACNSAS, fond
Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 308)

735
SFÂNTA ARHIEPISCOPIE ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE
TIMIȘOARA, MORISENA ȘI LIPOVA

Nr. 1257 - 7/1949

PRĂSĂRI
26/III. 444

Sfânta Mitropolie a Banatului a trimis în anul trecut pe Părintele Lăzărescu, care a fost la Sf. Mănăstire a Prislopului, din Jud. Timișoara, cu scopul de a lucra pentru re-venirea lui în lașia Mitropolie.

Între timp s-a înființat la nivelul jurisdicției Sf. Episcopii Timișoarei, asupra J. Mănăstirea, deci implicit și a Prislopului, o comisie din partea Vășilor ca să bisevolii a se de-termina pe l. C. Mitropoliei Banatului dacă este în acel-afect în timp de 2-3 ani, timp necesar pentru realizarea lucrului. Scopul de a se păstra "Episcopii", înființan-du-se totuși despre apartenența canonică a locului, pentru a-și putea să poartă la plajă.

Prin urmare, Vășii, Pres. Oficiului, ale Noastre întru Hris-tos în lașia.

Timișoara, 17 Martie 1949.

ARHIEPISCOPIUL BANAȚULUI

Va

Dr. Vasile Lăzărescu
Consilier

Prea Sfântului

Prea Sfântului D. D. Dr. ANDREI MAGIER
Episcop.

Arad

1949 martie 17, Adresă a mitropolitului Vasile Lăzărescu al Banatului către episcopul Andrei Magieru al Aradului, prin care îi solicită aprobarea pentru păstrarea părintelui Arsenie Boca la mănăstirea Prislop (AAA, dosar III-396-1948, f. 235)

Pesa Spintitului Andrei
Episcopul Aradului.

Însemnăm aci Lucuria ce ne-ați făcut
cercetându-ne la Cinslop (12.VIII.49).

Ca un implicat în tipărirea acestei colecții
însămneș și Lucuria că sunteți; așa cum ați
spus: „Ultima rezervă a tipăririi Filocaliei”.

Până aci (voștri) Tipărirea n-a făcut delo Săm-
băta-Libru; de-aci înainte vădăjdusec să se facă
delo Cinslop-Arad.

FILOCALIA

cu fîncă smerenie,

Arson. Arsonie

Cinslop

12.VIII.49.

Vol. I. are..... 404 pg.
" II. 285 "
" III. 460 "
" IV. 322 "

1949 iulie 17, Exemplar al Filocaliei, vol. 4, oferită
cu dedicație de părintele Arsenie Boca episcopului
Andrei Magieru al Aradului
(Biblioteca Mrii. Hodoș-Bodrog, inv. 8963)

Înalt Prea Sfințită Stapanie,
Cea Venerabilă Consiliu Arhiepiscopesc,

Subsemnatul prototroughel Arsenie Boca, din Mănăstirea
Prislop - Huedoara, la înmănare a adresei P. H. Consiliu Arhiepiscopesc
din Sibiu, Nr. 5819 / 13.VI.1949, cu plăcăminte în circumstanțele că
până acum nu s'a prezentat nimănui din partea Episcopiei Aradului
pentru prelucrare Mănăstirea Prislop.

Cum păminte toate, unu hotărât să rămân de păminte în
Episcopia Aradului, la Prislop. Deci, cu recunoștință pentru toate
păminteasca păminte de grăd, în noș totuși a-uni trimite Carte
canonică de trecere din Arhiepiscopia Sibului, în Episcopia
Aradului.

Cu fidele mănăstire în sânt Dreptă,

Prototroughel Arsenie Boca
Mre Prislop, Silvasul de noș,
Hateg - jrd. Huedoara.

Prislop
21. VII. 1949.

Înalt Prea Sfințitului D.D. Ds Nicolae Bălan, Mitropolit
de Mithropoli,
Sibiu.

1949 iulie 21, Scrisoare a părintelui Arsenie Boca
trimisă mitropolitului Nicolae Bălan prin care îi
aduce la cunoștință despre rămânerea la mănăstirea
Prislop (AMA, dosar V-66-1949, f. nenum.)

319

R. P. R.

NTA EPISCOPIE ORTODOXA ROMÂNĂ A ARADULUI

Nr. 4416... 1949.

P.C. Sale

Ieromonah A r s e n i e B O C A
Starețul Sf. Mănăstiri Prislop
Silvașul de Sus
jud. Hunedoara

Cunoscând Noi personal starea înfloritoare, - atât sub raport spiritual cât și gospodăresc - la care P.C. Ta ai adus Sf. Mănăstire Prislop din cuprinsul de azi al Eparhiei Aradului, din toamna anului 1948, de când ai fost așezat la conducerea ei și până azi,

și mai cunoscând și influența binefăcătoare pe care acea Mănăstire o exercită azi asupra vieții religioase-morale din acea regiune a Eparhiei noastre,

dorind a-ți da o dovadă de prețuirea Noastră,

Te-am ridicat la rangul de protosinghel în monahism și în ziua de 17 Iulie a.c. în biserica Mănăstirii Prislop ți-am împărtășit hirotonirea pentru acel rang.

Crestinești

Dorind ca prin desăvârșire în virtuți/să fii o pildă vie pentru cât mai multe suflete, îți împărtășim arhierasca Noastră binecuvântare.

Arad, la 23 Iulie 1949.

Andrei
Episcop.

1949 iulie 23, Adresă a episcopului Andrei Magieru al Aradului către părintele Arsenie Boca, starețul mănăstirii Prislop, prin care îl înștiințează de ridicarea la rangul de protosinghel (AMrrii.Prislop, dosar Corespondență, 1949-1952, f. 319)

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

DIRECȚIUNEA REGIONALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI SIBIU

Nr.13/19813 din 14 Noiembrie 1949.

C A T R E

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI B U C U R E S T I

OBIECT.

Relatii refl
la numitul
Boca Arsenie.

La ordinul dvs.Nr.131/129109 din 7 Nov.
1949, și urmare raportului nostru cu Nr.de mai sus din
5 Nov.a.c.referitor la adresa D.R.S.P.Pitești,Nr.13/
38167 din 21 Oct.1949,care se referă la numitul BOCA
ARSENIE,din com. Podul Olt,raportăm:

Numitul BOCA ARSENIE,este unul și același care
se află la mănăstirea Prislop,din Silvașul superior,
despre care am raportat de repetate ori,arătându-i-se
activitatea suamumitului despre care se spune că este
făcător de minuni,cu care cauzează rapete pretiosul timp
al oamenilor munici,pentru a se duce la el cu câte o
durere sufletească sau trupească de a fi vindecați,
Astfel prin activitatea lor de țărani muncitori care nu
sunt înșelați și asi pătrunși de acest spirit mistic,se
lasă influențati de acest călugăr exoroc care duce o
intensă propagandă asupra religiei,după cum am arătat
mai sus,în rândurile oamenilor redupă din punct de
vedere ideologic și științific.-

Propunerea noastră a fost făcută în raportul
anterior din 5 II 1949,de a fi mutat dela Mănăstirea
Prislop,la alta Mănăstire unde nu este cunoscut de
populație,ca în felul acesta să fie remediate toate
aceste acte ce dăunează regimului nostru de democrație
în drum spre socialism.-

LA COLONEL DE SECURITATE

Gh.Crăciun.

În. de Securitate

Gheorghe Ionescu.

1949 noiembrie 14, Notă a Securității din Sibiu prin
care părintele Arsenie Boca este arătat ca „făcător
de minuni” (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637,
vol. 3, f. 8)

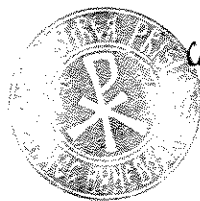
Monasteriu Prislop.
20. / 1950.

411 copie.

Prea Sfințite Slăvașe,

Subsemnatul mareș, Arsenie, al Mănăstirii de mări
Prislop - Haleg - jud. Huedoara, cu smerenie ^{și rog cu încredință} binevoită a în zori Constantinescu ^{Julia} a în-
mănușarea de tundera în monahism, pentru care
se așteaptă aceste necesare.

Prislop
20 Iunie 1950.

Cu smerenie în osul dușpa,
Proș. Arsenie.

Prea Sfinției Sale D.D. Andrei Magieru Episcopul Aradului,
Arad.

1950 iunie 20, Adresă a părintelui Arsenie Boca către
episcopul Andrei Magieru al Aradului prin care îi
solicită binecuvântarea pentru tundera în monahism
a sorei Julieta Constantinescu (AMrii.Prislop, dosar
Corespondență, 1949-1952, f. 279)

R. P. R.
Sf. Mitropolie a Moldovei
„OBȘTEA SF. TEODOR STUDITUL”

ȘFANTA MĂNĂSTIRE SLATINA
Comuna Drăcești - Județul Baia

No. _____
1950 Iulie 6

539
428-119
248
Prea Cuvioase Părinte Arsenie,

Cu cea întru Iisus Hristos frățescă dragoste și cu ajutorul Prea Curatei Sale Maici, vă scriu aceste puține rânduri care aș dori să vă găsească în momentul cel mai fericit al mântuirii și al cugetării spre cele Cerești.

Părintele meu,

De multă vreme, vestea P.C.Voastre mi-a umplut sufletul de bucurie auzind că sunteți un izvor curat din care se adapă oile lui Hristos cele însetate de apa vieții.

Mult am dorit și eu însetatul a mă adăpa din acest izvor al cuvintelor pline de înțelepciune ale P.C.Voastre, dar pentru lenea mea, am rămas încurcat cu grije vieții în spini păcatelor mele care m'au tot încurcat și mă încurează de a mă duce după hrane cea cuvântoasă și sfatul cel spre zidire al P.C.Voastre. Iar fiindcă, pentru păcatele și leneșirea mea nu am putut în timpul trecut a vă vedea și a primi sfatul P.C.Voastre de care am trebuință ca un frate mai mic și prost, și care pentru leneșirea mea mi pierd vremea cea mai scumpă decât toate cele de sub soare, în răspundere și mologăli, m'am gândit să vă scriu aceste rânduri prin care mai întâi, cer iertare de întârziere, căci știu că trebuie să vă scriu mai de vreme, dar gândul că poate mă voiu învrednici să vă văd m'a făcut să tac cu scrisoarea, dar acum văzând că iarăși altele mă împiedică a vă vedea, măcar prin scris am dorit a vorbi.

Părintele meu,

Mai întâi țin să vă mulțumesc din tot sufletul că totdeauna ați fost bine voitor și cu părintescă dragoste față de scrierile noastră obște și ne-ați trimis de acolo, pe unii din ucenicii P.C.Voastre care i-ați născut prin cuvânt, hrănindu-i până la o vreme, până ce ați socotit pot să se hrănească singuri și apoi i-ați îndreptat să vină alături la noi în maldenul nevoinelor vieții de obște, precum este fratele Nicolae Naghi, fratele Vasile Părulescu și Părintele Serapion Blega, ucenici de ai P.C.Voastre care i-ați născut în

.... /

1950 iulie 6, Scrisoare trimisă de părintele Cleopa Ilie către părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, ff. 175-177

predicilele dale Sămbăta când erați școli. Ei totdeauna
cu mare dragoste și eulavie pomeneau numele P.C. Voastre la
Sfintele rugăciuni și chiar în timpul vorbirii, nu, fără
eulavie amintesc de numele P.C. Voastre.

Sunt oameni sinceri și merg cu dumnezeesc dor în
calea poruncilor Lui, desfătându-se întru ele ca într-o toată
bogăția, cu însă, sunt sărac și neiscușiți și nu am cu ce să-
folosesc întru cele spre zidire căci nu am înscușința cea
din lucrare care să-ți folosească tăcând, dar dragostea lor
și răbna trecepeste toate și nu la în seamă neputințele
mele, pentru că pământul bun rodește ușori și fără de
lucrare. Mare bucurie ați face stăt mie păcătosului cât
și părinților și fraților covețuitori, ca să ne cercetați
cu prezența P.C. Voastre, pentru că, cu toții vă păstrăm
eulavie și dorim a ne încredința de măntuitoarele înu-
dături a P.C. Voastre și vă rugăm cu toții în numele
Domnului nostru Iisus Hristos și al Prea Curatei Sale
Maici, dacă aveți putință să ne cercetați cu mare măngăiere
ați aduce cu aceste sufletelor noastre.

Mile Domnului nostru Iisus Hristos și a Prea Curatei
Salei Maici să vă ajute să veniți pe la noi și să ne fo-
loșiți pe noi cei săraci și neiscușiți.

Până atunci am dori să ne bucurați măcar cu o epis-
tolă spre a noastră zidire și lămurire, dar pe cât dorim
a ne scrie, mai mult dorim a ne vedea de va rândui Domnul,
o zi ce acele și de este voie lui, așa pentru noi ar fi
necuită. Mile Domnului să vă plătească dragostea și săr-
guința care ați depus și la scrierea Filocaliei, împreună
cu Păr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloate, că ați dat la lumină
acest tezaur mistic și ascetic al Sf. Părinți de unde se
adapă cei doritori de a merge spre urcușul desădăririi.

cred că bunătatea și mila Domnului nu vă va lăsa nerădăciți
pentru această ostensală pentru care v'ați sărguit a pune
nutreț ales duhovnicesc în țesalele oilor Lui Hristos.

Le facere dorin din tot suflatul a ne cerceta pe
noi păcătoși, iar dacă pentru aceasta nu suntem vrednici,
măcar a ne măngăia prin scrisoare.

Al P.C. Voastre noi nic și neiscușiți frațe în Hristos
Domnul, care să plece sărutându-vă mănele.

Stareț

Arhiepiscop - Cleopa și soborul

Cleopa

Scrisi la
magazin de
pânze, D. B. C.
D. B. C.
fost închinat
o ff. b. închinat
f. închinat
f. închinat
f. închinat

Arhiepiscop

frate v. n. l.

Con v. n. l.

h. n. l.

h. n. l.

h. n. l.

h. n. l.

h. n. l.

R. P. R.
Măgăstirea Prislop
Haleg - Huedoban
Nr. 9/951

Către Sfințitul Părinte Episcopul Romaniei a Săvârșii

Vă aducem la cunoștință că în urma plecării de 15 zile în județ, oraș Dinușeni, pentru a face însoțirea Bocu, a jurei la așteptarea, a fost ridicat de un grup de 10 oameni, în posesia autorității.

Am văzut arestarea celui din urmă. Prevedem a fi oprit. Am înțeles în celelalte surse că vorbim foarte mult de urmărirea. Toate acestea fără nici o justificare.

Prislop
26.1.951

Pentru glorie,
Dometie
Manolache

1951 ianuarie 26, Adresă a părintelui Dometie Manolache, locțiitor de stareț al mănăstirii Prislop, prin care îi aduce la cunoștință episcopului Andrei Magieru despre arestarea părintelui Arsenie Boca (AAA, dosar III-213-1948, f. 396)

C O P I E

Expeditor: BOCA ARSENIIE
Casuta Postala Nr.2-Cernavoda
Constanta

CATRE

ZAMFIRA CONSTANTINESCU, Manastirea Prislop.

Stimate maica,

Stabilit sanatos in Cernavoda, locul intamplarilor tale cu sanatate.
Lucrez in bune conditii/am primit baie mancare suficienta
O deosebita voie buna. Imi puteti scrie cate o c.p. pe luna cu io ram-
duri. Imi puteti trimite lemnar un pachet cu alimente in greutate de 6
Kg., 2 Kg. slanina, usturoi, branza, marmelada, paste, greutatea alimentelor
poate merge imbracante in pachet separat cat va fili.
Acum: ciorapi de lana, 2 per, subtili 4, 2 stergare, sapun de fata si
de ras, un rand de schimburi noi de lucru, batiste, o curea de pantaloni
fiesi de panza si o traista pe dea umar.--

In tott bine.

sa. As. Boca

Pentru confidenitate:
Sit. de Securitate
Pentru Securitate

Pentru Securitate

Copie a unei scrisori trimisă de părintele Arsenie
Boca către maica Zamfira Constantinescu, privind
situația sa de la Canal (ACNSAS, fond Informativ,
dosar 2637, vol. 3, f. 132)

Raionul Hatiep
Mre Episcop.

Notă informativă

Episcopul Andrei
1951
31/16.11.51
11.11.51

- În ziua de 11.11. la ora 16 a sosit în Hatiep, Episcopul Andrei al Bradului. A plecat apoi la Mre Episcop - de unde în Hagial în ziua de 12.11. - ora 8 dim. - plecând la Brad.

Însoțirea acestei vizite au făcut sumarul - org. frontă - din Hatiep.

- În epistola pe procesiunea de la Mre Episcop - în urma căreia s-a luat de comun acord pe organele locale au venit la micșonim într-o măsură - destul de bună - participarea populației la minăstire.

- Conform înțelegerii cu Episcopul Andrei al Bradului acesta a permis să participe la procesiunea din 11.11. dând delegație protopopului din Hatiep - pentru ca acesta să determine și pe aceia să participe și să nu dea delegație niciunei parohii din Hatiep.

- În ziua de 14.11. la ora 8 am fost prezent în Hatiep Episcopul.

Slujba religioasă s-a făcut de către călugărul pe care l-a însoțit (Benedict) de la minăstire - arhiepiscopul de Iași.

Au participat un număr de cca 400-500 persoane - majoritatea femei.

Cei sotiți la minăstire au venit nișuri - nu s-a făcut aranjată niciun fel de procesiune de către parohia din Hatiep.

Au participat cca 25 femei din raionul Albă Iulia și raionul Mureș - restul au fost din satele din jurul Hatiepului și din raionul Hunedoara.

- A vorbit călugărul Zărnica (Zărnica Constantin) despre cruce - îndemnând credincioșii să se dovedească că sunt buni creștini prin îndeplinirea tuturor sarcinilor ce le

1951 septembrie 15, Fragment al notei informative
date de împuternicitul de culte despre vizita
episcopului Andrei Magieru la mănăstirea Prislop
(ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 224)

REFERAT.-
21 Martie 1952

21.3.1952
De acord
Maior
[Signature]

TOVARASE MAIOR.-

Intrucat la manastirea Prislop-Hateg a fost ~~va~~ ca-
stare, calugarul BOCA ARSENIE/in prezent la Canalul Du-
narea Marea Neagra din Ian.1951/care avea mare priza in
masele credincioşilor ortodocşi şi manastirea era vizitată
şi este şi azi,de credincioşi din toate părţile ţării,iar
după BOCA ARSENIE a urmat CONSTANTINESCU JULIETA,fică
de ofiţer deblocat,care duce şi in prezent o politică
ostilă faţă de regimul actual din R.P.R.prin anumite
manifestări,rog a aproba deschiderea unui dosar de acţi-
une informativă de grupă a personalului dela manastirea
Prislop-Hateg.-

Este necesar deschiderea dosarului acţiuni informa-
tive pentru a stabili,activitatea personalului dela acea-
stă manastire,care prin activitatea lor dăunează intere-
selor Statului.-

Slr. de Securitate
Stăicu Ioan.-
[Signature]

1952 martie 21, Notă privind solicitarea aprobării
pentru deschiderea dosarului de urmărire
informativă împotriva obştii mănăstirii Prislop
(ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 2, f. 4)

C O P I E

272
600
Sibiu 2 Aprilie 1952

PREA CUVIOASE PĂRINTE

Iertatămi îndrăzneala, dar nu pot rămâne indiferentă
față de vestea cea mare pe care astăzi, deaboa am auzit-o! -

Vă asociez milor de suflete care vău asteptat mult, mu-
lt de tot, - și îmi exprim bucuria netărmunită pentru venirea
Sfintiei Voastre la Prislop. -

În închiere rog pe bunul Dumnezeu să îmi facă parte
cât mai curând să vizitez și eu Prislopul, iar Sfintiei Voastre
să vă dea ani mulți cu sănătate și zile pajnice, să fiți ca od-
inioară la sâmbăta, mereu în mijlocul nostru. -

Sărut mâna! Măriaa lui

ss. Meneș Marin

1952 aprilie 2, Copie a unei scrisori trimisă de un
credincios către părintele Arsenie Boca (ACNSAS,
fond Informativ, dosar 2637, vol. 3, f. 120)

R.P.R.
Mănăstirea Prislop
Hațeg-Hunedoara
Nr. 12/1952

Către

Sfânta Episcopie Ortodoxă Română a Aradului.

Vă aducem la cunoștință reîntoarcerea părintelui Arsenie Boca la Mănăstire, la data de 21 Martie. Ca urmare, vă rugăm a face demersurile necesare pentru resalarizare, dacă e cazul.

Prislop
3.IV.1952

Stareță,

Secretar,

Christa Margineanu

1952 aprilie 3, Adresă a stareței Zamfira Constantinescu către episcopul Andrei Magieru al Aradului, prin care îi aduce la cunoștință de revenirea părintelui Arsenie Boca în mănăstirea Prislop (AAA, dosar III-213-1948, f. 180)

R. P. R. 76

SFANTA EPISCOPIE ORTODOXA ROMANA A ARADULUI

1540 1952.

Telefon: 14-76, 19-76, 35-18

Cont Virement Nr. 071004.1

Către
Sfânta Mănăstire "P r i s l o p"
Raional Hațeg
Regiunea Hunedoara

La raportul Nr.12/1952 comunicăm:
In urma întoarcerii P.Cuv.Protoa.Arsenie Boca la sf.mănăstire,
P.Cuv.Sa va prelua funcțiunea de duhovnic al mănăstirii de maiol
Prislop, și de îndrumător al acelei mănăstiri, al cărei întemeietor
este.
Funcțiunea de stareță rămâne deținută de monahia Zamfira Con-
stantinescu.
In privința ieromonahului Dometie dela Prislop, El se va face
propunere.
Ared in 4 Aprilie 1952.
E P I S C O P

Secretar Eparchial

1952 aprilie 4, Adresă a episcopului Andrei Magieru al Aradului prin care decide numirea părintelui Arsenie Boca ca duhovnic al mănăstirii Prislop, după întoarcerea de la Canal (AMr. Prislop, dosar Corespondență, 1949-1952, f. 96)

85

PROCES-VERBAL DE INTEROGATOR

Invinuit (martor) ION NICHIFOR CRAINIC, răscut la 20
decembrie 1889 în Com. Gulebucata, Jud. Mlașca, Jilul
lui Nedelea și Stăncei, conținerat.
(Data de stare civilă, ultimul domiciliu)

11 octombrie 1955

Localitatea Gururești.

Interogatoriul a început la ora 8 și 30 min

s-a terminat la ora 14 și 30 min

Întrebare:

Cine: Arsenie?

Răspuns: Arsenie Boca este un călu-
gări de reală valoare spirituală, care
s-a făcut foarte cunoscut în părțile
Andelene, prin viața lui personală
plină de morală, prin predicile lui
de o mare putere de influență asu-
pra sufletelor, și printr-o pătrunzătoare
artă de a cămări stăruie de psihol-
ogie religioasă și de a da sfaturi
duhovnicești. Ca pregătire intelectuală
este absolvent al Academiei Teo-
logice din Sibiu și diplomant al
Academiei de Teologie Ortodoxă din
Gururești. În vremea călăriei a studiat
Academia de Teologie Ortodoxă din Ba-
curști, a frecventat și cursurile
meli ale Facultății de Teologie.

Semnatura,

Ion Nichifor Crainic

c. 1708

1955 octombrie 11, Fragment al procesului verbal
de interogatoriu luat lui Nichifor Crainic despre
părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ,
dosar 2637, vol. 2, f. 85)

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECȚIA ÎNCHISORI ȘI PENITENCIARE

Loc pentru
stampila
penitencia-
riului

PENITENCIARUL

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

DOSARUL

Nr. 269 / 1955 Timisoara

Numele BOCA. I.
Pronumele ZIAN (ARSENIE).
Nume false, porecle
Prevenit de la data 11.8.1955.
Condamnat la data

1955 noiembrie 11, Coperti ale dosarului de
penitenciar deschis de Securitate pe numele
părintelui Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ,
dosar 234671, ff. 2-2v)

Născut în anul 1910 luna SEPTEMBRIE ziua 29
 în comuna VATA DE SUS Raionul BRAD
 Regiunea HUNEDOARA fiul lui IOSEF
 și al CRISTINA domiciliat în comuna
MANASTIERA-PRISLOP strada _____ nr. _____
 Raionul HATEG Regiunea HUNEDOARA

Ocupațiunea: ☐ la data arestării PREOT - CALUGAR
☐ în trecut _____

Ultimul loc de muncă MANASTIERA-PRISLOP
 la data arestării FARA AVERE
☐ în trecut _____

Averea deținutului ☐ în prezent _____
☐ în trecut _____

Ocupația soț. ☐ în prezent _____
☐ în trecut _____

Averea soț. ☐ în prezent _____
☐ în trecut _____

Ocupația părinților ☐ în prezent DECEDATI Domiciliul _____
☐ în trecut MESERIAS - PANTOFAR

Averea părinților ☐ în prezent DECEDATI
☐ în trecut 300 mp. GRADINA - CASA FAMILIARA

Originea socială MIC. MESERIAS studiul TEOLOGIC
 Cetățenia ROMINA Naționalitatea ROMINA Dacă posedă Pașaport DA GREEIA

Starea civilă: NECASATOR Numele soț. _____ copii ☐ băieți ☐
☐ fete ☐

Serviciul militar cîg. 1910 gradul, unitatea căreia aparține NEAPTISFACT
 Aparținerea politică ☐ La data arestării _____
☐ în trecut _____

Semnamente: ☐ Talia 175 m., Fruntea LATA Nasul MARE Gura MISCOCIE Barbia ROTUND
☐ Fața OVALA Ochii ALBASTRU Părul CASTANI Sprâncenele ASCUTITE Barba POARTEA
☐ Urechile MITOCII Mustata POARTI
☐ Semne particulare: NU - ARE.

Starea sănătății: _____

Antecedente penale: _____

Prevenit în ziua de: 20. 12. 1955 pe baza mandatului de arestare nr. 114 din 24. 12. 1955
 emis de P. Mi. T. Timisoara pentru faptul de _____ art. 228 combinat 209
 Deschiderea pe scurt a legăturii: OMISIUNEA DENUNTARII P. 4. c. p. art. 1. c. p.
Am sa scutit pe Regiunarii fugari. Procedura normala
 Trimis în judecată prin ordonanța nr. _____ din _____

Alte dețineri: _____

Internat deșus în ziua de _____ pe baza adresei nr. _____ din _____
 emisă de: _____

Iesiri provizorii sau definitive: _____

Transferat pentru _____ la _____ în ziua de _____

Evadat la _____ prinș din evadare la _____

Predat pentru cercetare: _____ în ziua de _____

Reprimit _____

Trecut la condamnări în ziua de: _____

Liberat la _____ prin _____

Decedat la _____ suferind de _____

Penitenciarul Timisoara Operat de P. Mi. T. Timisoara
 Verificat și stabilită identitatea de noi: _____
 DIRECTOR _____
 Șeful biroului Evadări și Castor, _____

1956

463
E P R
EPISCOPIA ORTODOXA ROMINA ARAD

2.407 1959.

Telefon: 14-76, 19-76, 36-18

Către

Ieromonah Arsenie Boca
Mănăstirea de maice Prislop

H a t e g

Nei Dr. Andrei Vagieru, Episcopul Aradului
și Hunedoarei, potrivit dispozițiilor date de Sf.
Sinod, privitor la îndepărtarea din mănăstiri a
viețuitorilor care prin activitatea lor dăunează
interesele bisericești

D e c i d e m

Ieromonah Arsenie Boca, duhovnic la mănăstirea de maice Prislop - să părăsească îndată localul susnumitei mănăstiri.

Nuștitul va ieși din mănăstire fără rasă, urmând ca Episcopia noastră să-i pună la dispoziție suma de bani necesară pentru ași achiziționa un costum civil.

Cu executarea prezentei deciziuni se încredințează Vicarul nostru Eparhial.

Arad la 14 mai 1959.

I. Ponder
Episcop.

1959 mai 14, Adresa Episcopiei Aradului către părintele Arsenie Boca prin care îl înștiințează că trebuie să părăsească mănăstirea Prislop (AAA, dosar III-317-1949, f. 463)

COPIE.

162

Olănești, 27.VII.1959.

Prea sfințite EPISCOP ANDREI,

M-am bucurat aflând că ești sănătos și rezolvi treburile Eparhiei. Cum însă am aflat că mica obște de călugărițe de la Prislop sunt îngrijorate deși P.S. Voastră le-ai dat în scris binecuvântarea de a-și continua activitatea lor, mă grăbesc să salut cu bucurie această ocrotire arhierescă și să Vă rog să anunțați o altă măsură sau dispoziție până nu mă întrebați pe mine întrucât această obște călugărească este într-o mănăstire fostă greco-catolică care era în paragină. Astăzi este bine organizată, clădiri noi adăpostesc pe ~~multe~~ călugărițe, iar cele vechi cu biserică au fost restaurate.

Nu trebuie micșorat prestigiul ei întrucât ar fi o descurajare pentru bunii noștri/credincioși veniți din rîndurile greco-catolicilor, iar catolicii s-ar bucura.

Decă la Mănăstirea de lângă Arad aveți spațiu disponibil solicitați Eparhiilor din Moldova călugărițe care nu au spațiul suficient în mănăstirile de acolo.

Dorindu-vă o deplină sănătate, primiți frățeste îmbrățișeri în Hristos Mîntuitorul nostru.

IUSTINIAN
Patriarhul României

1959 iulie 27, Copie a scrisorii trimisă de patriarhul Justinian Marina către episcopul Andrei Magieru al Aradului, prin care îl asigură de protecția sa asupra mănăstirii Prislop (ANIC, fond MCA, dosar 2/1959, f.

R. P. R.
PATRIARHIA ROMÂNĂ

București, 14 februarie 1961
Str. Antim nr. 29

ADMINISTRAȚIA PATRIARHALĂ
Serviciul Personalului

A D E V E R I N T A

Nr. 1661

Se adeverește de noi că, potrivit rezoluției de pe temeiul nr. 12.807/1960, Prea Fericitul Patriarh a aprobat angajarea tov. Boca Zian Valean, în postul de pictor șablonist la Institutul Biblic - Ateliere.

Angajarea este provizorie, până va obține buletin de Capitală.

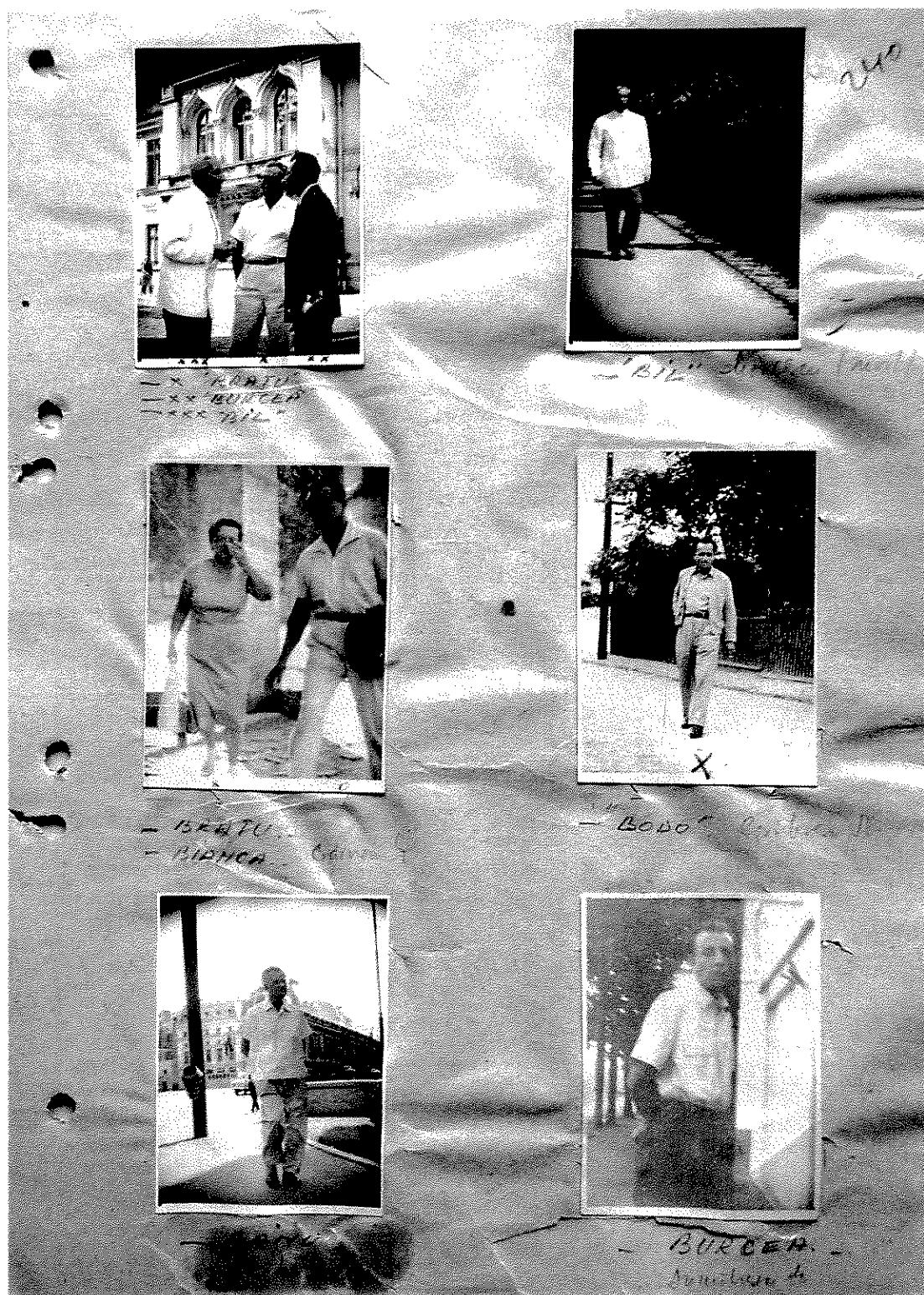
Cu adresa Administrației Patriarhale nr. 12.807/1961 s-a intervenit la Departamentul Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, pentru recunoașterea tov. Boca Zian Valean în postul de pictor șablonist.

I se eliberează prezenta adeverință pentru a-i servi la obținerea buletinului de identitate de Capitală.

DIRECTOR, *[Signature]*
SERV. PERSONALULUI, *[Signature]*

[Circular stamp]

1961 februarie 14, Adeverință eliberată de Patriarhia Română, prin care se atestă angajarea părintelui Arsenie Boca la Atelierele Institutului Biblic (ANIC, fond MCA, dosar 13/1961, f. 550)

[1962], Părintele Arsenie Boca urmărit de Securitate prin tehnica filajului ca obiectivul „Bratu” (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 240-241)

O INDIVIDUO CARE A
DISCUTIT CU BRATU IN
ZONA DE STRADA LA PULESCULE
IN SEPT 11 1942

BRATU

BRATU CU INDIVIDUO
CARE A DISCUTIT IN ZONA
DE STRADA

BIANCA

X BRATU
XX MONTAS
XXX BETI
O INDIVIDUO

UN INDIVIDUO CARE
BRATU A DISCUTIT BELA SORTE

274 277

MINISTERUL AVIAȚIILOR MILITARE

DIABOTIA VII-a.

nr. 735/00158967

din/ 11-11-1962

SECRET SECRET

S.O. nr. 39

EX. nr.

Către,

M.A.I. DIABOTIA III-a.

La adresa dvs. nr. 406111 din 20.07.1962:

- N O T A -

privind supravegherea operativă a obiectivului BRATU
din ziua de 8.09.1962 de la orele 5.30 la 23.00.-

ACTIVITATEA OBIECTIVULUI:

La orele 10.30 BRATU a ieșit de acasă și a
mers pe str. Mitrovi Voievod, a traversat sos. Armatei Sovietice
opriindu-se în stația 118-121ul Doamnei unde a așteptat cca. 1'
după care s-a urcat în tramvaiul 1 cl. II-a. În tramvai
BRATU a scos un bilet de 0.25 lei și a ocupat loc. la stația
118-121-ului BRATU a coborât din tramvai și a mers pe cal.
moșilor a traversat bd. 1348 mergând apoi pe str. Sepcari,
30 Decembrie și a intrat la nr. 7 - (Cortica medicală), erau
orele 10.50. De aici BRATU a ieșit după cca. 5' și a mers
pe str. 30 Decembrie, cal. Rănovei și a intrat la biserică de
vis-a-vis cu Tribunalul R.P.R., erau orele 11.00.-

La orele 11.45 BRATU a fost văzut în curtea
bisericii discutând cu un individ care îi arăta exteriorul
bisericii. După cca. 2' BRATU s-a despărțit de acel individ
și a ieșit din curtea bisericii mergând pe cal. Rănovei
str. Palatul Justiției a traversat str. Danielopol și a mers
pe str. Doamaru Bordaș, Agolador, Cazarmii, Justiției,
Schitul Maicilor intrând la serviciu, erau orele 12.00.-

La orele 13.47 BRATU a ieșit de la serviciu
și a mers pe str. Schitul Maicilor, Justiției, Cazarmii,

...//...

1962 septembrie 11, Notă privind filajul părintelui
Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ, dosar
2637, vol. 1, f. 274)

M.A.I.
SERVICIUL RAIONAL SIBIU

Primită: Maior SURD DUMITRU
Agent: Iulian Nicoară
Casă: "Tribuna"
Data: 4 febr. 1964

161 162
STRICT SECRET
S.G. 1131
Ex. nr. ...

NOTA INFORMATIVA
=====

Am cunoscut pe BOCA ZIAN pe timpul cînd era student la teologie în Sibiu, prin anii 1928 - 1930. Era un student cu purtări bune, modest și sărac. La studii era printre studenții mijlocii. Nu s-a impus prin nimic deosebit nici în fața profesorilor și nici în fața colegilor săi. Alături de studiile obișnuite se ocupa și cu desenul și încercări de pictură.-

După terminarea studiilor și-a exprimat dorința de a se călugări, ceea ce a atras atenția mitropolitului NICOLAE BALAN asupra lui, în sensul de a-l susține, de a-l ajuta. Mitropolitul l-a trimis la studii, la Belle-arte în București. Prof. COSTIN PETRESCU de la Belle-Arte, om de talent, l-a apreciat mult pe studentul său BOCA ZIAN, spunînd că este un tînr cu voință și talent. După terminarea studiilor la București a fost trimis la studii în Grecia și în Muntele Atos, unde a studiat atît pictura, cît și viața călugărească de acolo.-

Întors în țară, a ajuns călugăr la minăstirea Simbăta de Sus, raionul Făgăraș. În scurtă vreme a ajuns chiar stareț al acestei minăstiri. Ducînd o viață extrem de severă și supunîndu-se unei asceri riguroase, s-a impus atenței tuturor călugărilor și credincioșilor care mergeau la minăstire. El mînea puțin și numai legume, numai post, el dormea jos pe podele și se ruga necontenit, stînd ceasuri întregi în genunchi la rugăciune.-

A început apoi să predice și să spovedească credincioșii care veneau la el. Atît în predică, cît și în spovedanie era sever, aspru cu greșelile, cu păcatele oamenilor. A fost extremist, era riguros și exagerat în pretenții de viață, curată, de post, de rugăciune, de înfrînare, de spiritualism. Pentru sine a început să acobească în stîncă muntelui, la înălțimi mari, o celulă, unde voia să se retragă și să trăiască izolat de lume.

..//..

1964 februarie 2, Notă informativă dată de sursa
„Iulian Nicoară” despre părintele Arsenie Boca
(ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 161)

162 163
Construcția fizică puțin rezistentă, el a fost totdeauna slab, palid, anemic, s-a îmbolnăvit de piept. Medicii i-au interzis postul și i-au recomandat hrană și odihnă.-

Faima lui de călugăr riguros, de om al lui Dumnezeu, mersese pînă la marginea țării. Lumea venea nebună spre el. El a cultivat acest cult al personalității și călugărul ARSENIE așa îl chema în călugărie - a ajuns om mare, renumit în toată țara. Era în timpul războiului. Dureri, neazuri și suferințe, erau multe. Tăranii și intelectualii veneau cu sutele, cu mîile de pretutindeni să-l vadă, să-l audă, să stea de vorbă cu "sfîntul" de la Sîmbăta. Trecea în fața mulțimilor drept, cunosător al tainelor omului și făcător de minuni.-

Pe oarecari teme teologice a ajuns la neînțelegeri cu mitropolitul N.Bălan.-

În timpul lucrărilor canalului Dunărea - Marea Neagră a fost dus la canal, unde a stat un an. Întors de acolo mitropolitul N.BĂLAN nu l-a mai reintegrat în postul de stareț la Sîmbăta.-

Oarecum supărat pe mitropolit s-a mutat din episcopia Sibiului, în cea a Aradului. Acolo a ajuns preot duhovnic la mînăstirea de maici de la Prislop, lângă Hațeg,. Stareță a mînăstirii de maici de acolo era o călugăriță ZAMFIRA. Ea era de origine din București.-

Părăsind amîndoi mînăstirea - care s-a închis - BOGA ZIAN a mers cu fosta stareță ZAMFIRA - JULIETA, la București. Acolo s-a angajat ca pictor la atelierele de pictură ale patriarhului. Desigur, e bărberit, îmbrăcat civil, e pictor și nu călugăr.-

În anul 1961, a lucrat, cu aprobare oficială, ca pictor timp de trei luni în Bogata-Olteană, raionul Rupea, la pictarea bisericii de acolo. La lucrări l-a ajutat și JULIETA, care a venit cu el și a plecat cu el. Eu cred că sînt căcătorii.

În prezent se găsește în București la atelierele de pictură ale patriarhiei. La Bogata n-a mai putut continua pictura, deoarece patriarhul l-a pus să învețe pictura în email și nu l-a mai lăsat să plece și să negligeze această pictură în email.-

Cînd a lucrat la Bogata, am discutat cu el activitatea lui de la Sîmbăta de Sus. Atunci mi-a spus: "Acum nu sînt de acord cu ceea ce am făcut. Am greșit mult și astăzi n-am mai face în nici un caz asemenea greșeli".-

...//...

1964 februarie 2, Notă informativă dată de sursa „Iulian Nicoară” despre părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 162)

Primește : Lt.maj. Răjenaru St.
Sursa : "Florică"
Locul : Casa "Mogoșoala"
Data : 05.02.1965

304/1/ 09.11.1965
STRICT SECRET
Ex.nr....

NOTA INFORMATIVA

Am cunoscut pe Arsenie Boca din anul 1936, când el urma cursurile la Școala de Arte Frumoase, și locuia la internatul studenților în teologie din str. Radu Vodă. El a făcut teologia la Sibiu, s-a făcut la început diacon celibatar. După aceasta a intrat în monahism și a fost un timp și la Muntele Ațos. Venind în țară a fost numit stareț la Mănăstirea Simbăta de Sus. Aici a avut o activitate religioasă deosebită, ținând predici la credincioșii care cercetau mănăstirea în număr destul de mare. Datorită acestui fapt s-a creiat în jurul lui Arsenie Boca un curent deosebit spunându-se că el face minuni, că este înaintea văzător a unor fapte. Faima lui era cunoscută în toată țara și ajunsese să fie apreciat chiar și la fostul palat regal de mama fostului rege Mihai. El a fost de mai multe ori la fostul palat împreună cu fosta stareță Veronica Gurău de la T. Vladimirescu. Din cauza atmosferei exagerate care se făcuse în jurul persoanei lui Arsenie Boca, el a fost mutat de la Simbăta la Mănăstirea Prislop, ca preot și duhovnic la mănăstirea de călugărițe. Aici n-a mai avut activitatea religioasă de la Simbăta de Sus. Din anul 1959 a venit în București împreună cu fosta stareță de la Prislop Julieta Constantinescu. Unii spuneau chiar că Arsenie Boca este căsătorit cu aceasta. În momentul de față Boca este angajat la atelierul de pictură de la Patriarhie. Nu are încă buletin de București. Acuma a fost trecut pe tabel pentru a i se elibera buletin. El nu mai umblă în haine clericale și nici nu mai poartă barbă. Este încă devotat bisericii și este privit de Patriarh și de ceilalți șefi ai lui ca un om capabil și priceput în arta picturii. Participă cu regularitate la slujbele religioase de la Patriarhie, în sărbători. Se ferește însă ca să mai aibă legături cu diferiți credincioși și credincioase, care îl admiră și ar vrea să stea de vorbă cu el. El este destul de prudent și calculat. Din timpul

1965 februarie 5, Notă informativă dată de sursa
„Florică” despre părintele Arsenie Boca (ACNSAS,
fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 143)

de cînd era student, era socotit ca un om de caracter, cu multă voință și destul de modest. Ori de cîte ori am vorbit cu el, mi-a spus că lumea i-a făcut o falsă reclamă, a exagerat anumite lucruri și din această cauză a avut de suferit.

În ziua de 29 ian.a.c., m-am întîlnit cu Arsenie Boca, la atelierul unde lucrează el. M-am putut vorbi nimic deosebit, pentru că era ocupat și pentru că lucrează și cu alte persoane în atelier. Am plecat de la atelier cu Sofian Boghiu, care lucrează împreună cu A.Boca și despre care mi-a spus că este un om foarte capabil, bun tehnician la desen și cunoaște multe lucruri despre pictură. Toți cei din atelier sînt mulțumiți de A.Boca. Aceleași lucruri mi le-a spus și Felix Dubneac care lucrează tot la atelierul de pictură bisericească. Sofian Boghiu a spus că Arsenie Boca nu este căsătorit. El stă pe str.Tiglina 24.

Alte amănunte n-am mai aflat despre A.Boca.

"Florică"

Observații:

A.Boca este lucrat în dosar informativ și agentul a fost dirijat în ultimul timp pe lîngă el. I s-a cerut notă detaliată deoarece urmărim și contactarea lui Boca.

Sarcini date:

Să observe în continuare comportarea lui Boca și pe cît posibil să se apropie de el. Să stabilească relațiile prezente ale lui.

Măsuri:

Pe lîngă Boca A. a fost dirijată și "Constantinescu Ileana".

Lt.maj. Băjenaru St.

1965 februarie 5, Notă informativă dată de sursa „Florică” despre părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 1, ff. 144)

Primit : lt. Păduraru N.
Sursa : "Giar"
Locul : Casa "Mogoșoaia"
Data : 27.02.1967

STRICT SECRET
Ex.nr../.

504/1/ 01.03.1967

NOTA INFORMATIVA

În ziua de vineri 24 februarie a.c., sursa se afla în cabinetul patriarhal împreună cu BOCAZIAN ARSENE. Acesta a întrebat pe patriarh dacă este adevărat ce se aude că se vor întoarce în mănăstiri călugării îndepărtați de aci, la care patriarhul l-a întrebat dacă vrea să-l părăsească și să meargă la mănăstire. Acesta a spus că ar dori să meargă la aceeași mănăstire la care a fost, Prislop. I s-a răspuns că va trebui să meargă nu acolo unde vrea el, ci acolo unde va găsi de cuviință biserica. Totodată patriarhul a spus că nu peste multă vreme se va rezolva problema călugărilor îndepărtați în așa fel ca să nu mai fie nici o mănăstire fără călugări, ei să fie reprimiți în mănăstiri bineînțelese numai cei care mai întrunesc condițiile.

"Giar"

NOTA LUCRATORULUI:

Nota se referă la afirmațiile patriarhului în legătură cu reprimirea în monahism a foștilor călugări. Aceste zvonuri circulă cu destul intensitate în rândurile călugărilor. Menționăm că numitul BOCAZIAN ARSENE a apărut într-un material al Serv.2 și se impune lucrarea lui mai activă. Copie de pe notă vom anexa la materialele ce le avem despre JUSTINIAN MARINA și la BOCAZIAN ARSENE.

lt. Păduraru N.

1967 februarie 27, Notă informativă dată de sursa „Giar” despre părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond Informativ, dosar 2637, vol. 4, f. 26)

Primit : lt. Păduraru N.
Sursa : "Giar"
Locul : Casa "Mogoșoala"
Data : 29.06.67 ora _____

SECRET SECRET

Ex. nr.

304/1/ 09.07.1967

NOTA INFORMATIVA

=====

BOCAZIAN fost pictor la Patriarhia Română s-a retras din acest post pe motive de sănătate, în legătură cu slăbirea progresivă a vederii. A intrat în rândul pictorilor bisericești care iau lucrări pe la biserici din orașe și sate. El avea calificare pentru aceasta. Discutând cu el în ziua de 28 iunie a.c., a declarat că a luat o lucrare de pictură la biserica Dragomirescu de lângă Mihăilești, unde este pr. SAVIAN BUNESCU. Zilele acestea urmează să înceapă lucrarea. Dorește însă să păstreze legătura și cu Atelierele patriarhiei de pictură, oferindu-se să facă pentru aceasta lucrări acasă. -

"Giar"

N.I.

Bocațian ARSENIE este lucrat în ev. pasivă.

Vom lua măsuri de a stabili care este natura legăturilor dintre Bocațian și SAVIAN BUNESCU.

Agentul re sarcina de a ne semnala în continuare comportarea acestui element, când va mai veni pe la patriarhie.

lt. Păduraru N.

1967 iunie 29, Notă informativă dată de sursa „Giar”
despre părintele Arsenie Boca (ACNSAS, fond
Informativ, dosar 2637, vol. 4, f. 5)

first visit
ex. name.

29.09.1985.

021089
Printed for D. S. 4
of TE-DR 6H.
Ra

APR 28 -
Hed. Muraena
29.09.1987

Report

cu propunerea de rezoluție din S.C. a
muncitorilor BOKA ZIAN-VĂLEAȘ.

Reportare ca la data de 08.01.1985 a
fost luat in S.I. un imital BOKA- ZIAN -
VALLAN, in vârstă de 79 ani, domiciliat în
Sirenia str. Trivighetto nr. 16 jud. I. h.
fost membru legionar. - +

Le fost luat in aceasta forma de
evidenta in baza actiunilor sale po-
litice, pentru a se stabili daca despo-
soarea sa activitate politica statu la unu

Un moment de întreprindere rezultă ca
un desfasurare activitate dusă la creșterea
impulsivă și rapidă a muncii socialiste
de la un nivel de relații cu elemente is-
tore.

le tat si nu maruzinta de limba putre
seu, tutea sta cu eu: -

Motivul de care raportează supranom
epitoni scoțici - munități BOKAZIAN-
VALERIAN din supranomul de la BOKAZIAN-
BO - și revizuirea în esență de la unitate -
prin necompararea munităților de la BOKAZIAN-
BO.

3. 1. 1999 Mecanica
no. 9 Mecanica...

[illegible]

219

10/10/10

Cuprins

Introducere	5
Nașterea. Studiile și formarea duhovnicească	9
Intrarea în monahism	17
Cercetat ca doctor al sufletelor	21
Prima arestare	35
A doua arestare	41
Mutarea și constituirea unei obști la Mănăstirea Prislop ...	49
Activități misionare și raporturi duhovnicești	57
A treia arestare	77
Adunarea talanților	89
A patra arestare	97
Ultima parte a viețuirii în mănăstire și plecarea în lume ...	101
Viețuind în lume și urmărit de Securitate	109
Opera duhovnicească și artistică	127
Atitudinea Părintelui Arsenie față de comunism	147
Moștenirea duhovnicească a Părintelui Arsenie	157
În loc de concluzii	161
Abrevieri	163
Bibliografie	163
Anexă foto	169
Anexă documentară	177